1552
ร 542ก
ว.3

การอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว และลักษณะทางชีวสังคม ที่มีผลต่อความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น (10-12 ปี)

15 ต.ค. 2539

ปริญญานิพนธ์

ของ

สุวรรณี ทองรัมภากุล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

กุมภาพันธ์ 2539

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
B.16851

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(ผศ.ดร.นวลละออ สุภาผล)

.....กรรมการ

(ผศ. ประณต เค้าฉิม)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(ผศ.ดร.นวลละออ สุภาผล)

.....กรรมการ

(ผศ.ประณต เค้าฉิม)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผศ.วัฒนา ศรีสัตย์วาจา)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 15 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.2539

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นวลละออ สุภาผล ประธานที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต เค้าฉิม กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ที่ได้สละเวลาอย่างมากในการให้ความรู้ คำแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย และคณะครู-อาจารย์ของโรงเรียนวัดสีสุกและโรงเรียนสามเสนนอกที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบใจนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของบิดา-มารดา พี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

สุวรรณี ทองรัมภากุล

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	7
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	7
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	8
	นิยามปฏิบัติการของตัวแปร	8
	นิยามศัพท์เฉพาะ	12
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
	การหยั่งลึกทางสังคม : ความหมาย และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	14
	โครงสร้างลักษณะการหยั่งลึกทางสังคม	16
	ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู	30
	การอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม	32
	การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก - น้อย	33
	การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์	36
	การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย	39
	การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก - น้อย	41
	การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวกับความสามารถในการสวมบทบาท	43
	การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวกับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม	46
	ลักษณะทางชีวสังคมกับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม	47
	กรอบความคิดในการวิจัย	52

บทที่ หน้า

สมมติฐาน..... 53

3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 55

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 55

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 56

การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 65

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้..... 65

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 66

ข้อมูลเบื้องต้น..... 67

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 71

5 การสรุป และอภิปรายผล..... 85

สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานของการวิจัย..... 86

ข้อเสนอแนะ..... 93

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการวิจัยต่อไป..... 93

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์..... 94

บรรณานุกรม..... 95

ภาคผนวก..... 104

ภาคผนวก ก..... 105

ภาคผนวก ข..... 128

ประวัติย่อของผู้วิจัย..... 135

บัญชีตาราง

ตาราง หน้า

1 ระดับของพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคม..... 17

2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง..... 70

3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม ของเด็กก่อนวัยรุ่น ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก - น้อย..... 72

4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม ของเด็กก่อนวัยรุ่น ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์..... 73

5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม ของเด็กก่อนวัยรุ่น ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย..... 74

6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม ของเด็กก่อนวัยรุ่น ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก - น้อย..... 75

7 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม ของเด็กก่อนวัยรุ่น ที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว มาก - น้อย..... 76

8 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม ของเด็กก่อนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามเพศของเด็ก..... 77

9 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม ของเด็กก่อนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามลำดับการเกิดของเด็ก..... 78

10 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม ของเด็กก่อนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดามารดา..... 79

11 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม ของเด็กก่อนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับเศรษฐกิจของครอบครัว..... 80

ตาราง หน้า

12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม โดยพิจารณาตามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก - น้อย กับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว..... 81

13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม โดยพิจารณาตามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์ กับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว..... 82

14 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม โดยพิจารณาตามการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย กับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว..... 83

15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม โดยพิจารณาตามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก - น้อย กับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว..... 84

16 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย 130

17 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์.. 131

18 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย..... 132

19 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย... 133

20 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมที่เด็กได้รับจากครอบครัว..... 134

21 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม..... 135

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา การพัฒนาประเทศจะเจริญก้าวหน้ามากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับทรัพยากรของประเทศชาติเป็นสำคัญ และทรัพยากรที่สำคัญได้แก่ "คน" ทุกสิ่งจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยคนที่มีคุณภาพ ซึ่งคนที่ควรได้รับการดูแลอย่างดีที่สุด คือ เด็ก เพราะคุณภาพของเด็ก คือ การวางรากฐานคุณภาพของผู้ใหญ่และสังคม ดังนั้นการวางรากฐานที่มั่นคงของสังคมจึงต้องมีการเสริมสร้างคุณภาพของเด็ก (พรทิมล จันทนะโสตถิ์. 2535 : 1 ; อ้างอิงมาจาก ประเวศ วะสี. ม.ป.ป.) โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต ดังกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่พระราชทานแก่ประชากรโลกเนื่องในปีเด็กสากล พ.ศ.2522 ว่า "...เด็กเป็นผู้ที่จะรับช่วงทุกสิ่งทุกอย่างต่อจากผู้ใหญ่ รวมทั้งภาระรับผิดชอบในการดำรงรักษาความผาสุกสงบของประชากรในโลก ดังนั้นเด็กทุกคนจึงสมควรและจำเป็นต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง ✓

เนื่องจากการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กขึ้นโดยตรงจากศักยภาพของเด็ก ที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรมและการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา จากการวิจัยในรอบ 20 ปีที่ผ่านมาพบอย่างชัดเจนว่าสิ่งแวดล้อมและการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อสมองของเด็กอย่างมาก มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองจำนวนมากที่ให้ความสำคัญกับพัฒนาการด้านสติปัญญา โดยเชื่อว่าการฝึกหัดเด็กให้อ่านเขียนหนังสือตั้งแต่เล็กเป็นวิธีการพัฒนาสติปัญญาของเด็ก ซึ่งมีความสำคัญมากกว่าการพัฒนาด้านอื่น ๆ ในการที่จะเรียนสูง ๆ หรือมีอนาคตที่ดีต่อไป และจากการศึกษาวิจัยเรื่องวิธีการอบรมเลี้ยงดูพัฒนาการทางกายและความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพฯ เปรียบเทียบกับเด็กในต่างจังหวัดโดย วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคนอื่น ๆ (2526) พบว่า บิดามารดาส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างทั้งกรุงเทพและต่างจังหวัด รายงานว่าสิ่งที่ตนเน้นมากที่สุดในการอบรมเลี้ยงดู

บุตรคือ การให้บุตรของตนมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด รองลงมาได้แก่ การให้กินอิ่มนอนอุ่น มีร่างกายแข็งแรง มีจิตใจปลอดโปร่ง อารมณ์ดี เข้าใครเข้าได้ และให้มีคุณธรรมประจำใจ โดยให้ความสำคัญเรียงตามลำดับ สำหรับความมุ่งหวังที่บิดามารดาคาดหวังว่าเด็กของตนควรจะได้รับการพัฒนาจากทางโรงเรียนมากที่สุดก็คือ การพัฒนาด้านร่างกายและการพัฒนาด้านจริยธรรมตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า บิดามารดาไทยเห็นความสำคัญของการพัฒนาทางสติปัญญาและมุ่งเน้นที่จะพัฒนาเด็กทางด้านสติปัญญาเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้บิดามารดาจำนวนมากจึงพยายามเร่งรัดให้เด็กของตนเรียนหนังสือ แม้เด็กจะยังอยู่ในวัยที่ไม่เหมาะสม ด้วยความเข้าใจผิดว่าเป็นวิธีที่มีผลดีต่อการพัฒนาสติปัญญาของเด็ก และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการด้านอื่น ๆ น้อยกว่าที่ควรเช่น พัฒนาการด้านสังคม ได้แก่การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นและมีจริยธรรม เป็นต้น โดยปกติแล้วทุกคนต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ไม่มีใครสามารถอยู่คนเดียวโดยไม่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ (Grounlund. 1959 : 15) เด็กก็เช่นกันเมื่อยังเล็กย่อมมีความสัมพันธ์กับบุคคลทางบ้าน เช่น บิดามารดา ญาติพี่น้อง เมื่อเข้าโรงเรียนจนสู่วัยผู้ใหญ่ประสบการณ์ในการเข้าสังคมย่อมกว้างขวางออกไปตามลำดับ หากทุกสิ่งทุกอย่างได้มีการพัฒนาไปตามปกติ กล่าวคือ เมื่อถึงวัยเข้าโรงเรียนเด็กได้มีโอกาสสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อน เด็กก็จะได้เรียนรู้บทบาทของตนว่าควรปฏิบัติตนอย่างไร เมื่อต้องการอยู่ร่วมกับเพื่อน ๆ การที่เด็กสามารถเข้ากับเพื่อน ๆ ได้จะทำให้รู้สึกอบอุ่นมีความมั่นใจ เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น เมื่อเขาสามารถอยู่กับเพื่อนฝูงได้อย่างมีความสุข ย่อมปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่นเพิ่มขึ้นและมีทัศนคติที่ดีต่อคนทั่วไป ประสบการณ์ในการเข้าสังคมจะเพิ่มขึ้นทุกวัน เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ใช้ชีวิตในสังคมก็จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้ดีไปด้วย แต่ถ้าในวัยเด็กถูกเพื่อนฝูงรังเกียจ ไม่มีใครแยแส เด็กจะรู้สึกว่าว้าเหว่ ขมขื่นใจ ขาดความอบอุ่น เกิดความสงสัยตัวเอง มองบุคคลอื่นไปในทางร้าย และเกิดความคับข้องใจอยู่เสมอ เมื่อโตขึ้นความรู้สึกเช่นนี้จะติดตามไปทำให้ไม่อยากเข้าสมาคมกับคนอื่น เมื่อมีเรื่องทุกข์ร้อนก็ขาดเพื่อนที่จะเล่าสู่กันฟัง จำต้องเก็บกดไว้ทำให้มีอารมณ์เครียดอยู่เสมอ หาความสุขในชีวิตมิได้และที่สำคัญก็ คือ การที่ไม่สามารถเข้ากับเพื่อนได้ ทำให้ขาดประสบการณ์ที่จำเป็นในการเข้าสังคม เมื่อเป็นผู้ใหญ่จึงสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ยาก (Grounlund. 1959 : 232)

เด็กก่อนวัยรุ่น (Preadolercents) เป็นวัยที่มีพัฒนาการที่สำคัญระยะหนึ่งของชีวิต โดยเฉพาะการวางรากฐานทางด้านสังคมและการปรับตัว เนื่องจากเด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีการเข้าสังคมนอกบ้านมากขึ้น เด็กจะรวมกันเป็นกลุ่ม พัฒนาการทางสังคมจะมีมากขึ้น เด็กจะเริ่มเปลี่ยนจากการยึดตัวเองเป็นสำคัญ มาเป็นความนึกคิดถึงกลุ่มหรือส่วนรวมแทน และพยายามปรับความคิดและความรู้สึกของตนให้สอดคล้องกับความคิด และความรู้สึกของบุคคล หรือกลุ่มที่ต้องการคบหาสมาคมด้วย เพื่อจะได้คาดหมายพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้นและแสดงออกได้อย่างเหมาะสมตามสภาพการณ์ช่วงอายุนี้จึงเป็นช่วงที่เหมาะในการศึกษาพัฒนาการด้านทักษะในการสื่อความ และความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น และจากหลักฐานการศึกษาปัญหาของเด็กวัยเรียน (อายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป) ปัญหาที่พบบ่อยในเด็กวัยนี้ ปัญหาหนึ่ง คือ ปัญหาเด็กไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์หรือเข้าสังคมกับผู้อื่นได้ (พัฒนาคน - พัฒนาชาติ. 2528)

นอกจากนี้ เลค (Lake. 1981) ยังได้กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้ที่จะสื่อความหมายกับคนทั่วไปอย่างมีประสิทธิผล และการรู้จักบุคคลที่เราเกี่ยวข้องด้วยให้ดีขึ้นเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยทักษะและถือได้ว่าเป็นศิลปะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล แต่เท่าที่ผ่านมาการพัฒนาทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นมักถูกละเลยให้เป็นเรื่องของธรรมชาติ และความบังเอิญ

ในประเทศตะวันตก นักจิตวิทยาพัฒนาการ นักจิตวิทยาสังคม และนักการศึกษาต่างให้ความสนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการรู้คิดทางสังคม (Social Cognitive Processes) มาเป็นเวลานาน และได้มีผู้พยายามสร้างรูปแบบพัฒนาการการรู้คิดทางสังคมซึ่งมีโครงสร้างที่พัฒนาไปตามระดับอายุของบุคคล การสวมบทบาท (Role Taking) เป็นกระบวนการรู้คิดทางสังคมที่เชื่อกันว่าเป็นวิธีการสำคัญที่ทำให้บุคคลรู้จักและเข้าใจบุคคลอื่น (Selman. 1980 : 23-24 ; citing Baldwin. 1906 ; Mead. 1934 ; Kohlberg. 1969) การสวมบทบาทจัดว่าเป็นสังกัปหลักของทฤษฎีทางสังคมและจิตวิทยามาเป็นเวลานานแล้ว มีด (Mead. 1934) เป็นนักวิชาการคนแรกที่ให้แนวความคิดและบัญญัติคำขึ้นใช้ และเพียเจท์ (Selman and Byrne. 1974 : 803 ; citing Piaget. 1950,1967) เป็นบุคคลรุ่นแรกที่บุกเบิกงานวิจัยในเรื่องนี้ สังกัปการสวมบทบาทจึงปรากฏเป็นรากฐานในทฤษฎีพัฒนาการการรู้คิดของเขา สังกัปในทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้คิดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสังกัปการสวมบทบาท คือ การคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric Thinking) และ การคิดแบบไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง

(Decentering Thinking) เพียเจท์กล่าวไว้ว่า ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น (การสวมบทบาท) ช่วยหยุดยั้งความคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะเป็นผลดีต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กด้วย

จากการศึกษาค้นคว้าและวิจัย ได้มีนักจิตวิทยาหลายกลุ่มเห็นความสำคัญของการทำงาน (Function) ของสังกัปนี้ และพยายามนำขั้นตอนพัฒนาการความสามารถในการสวมบทบาทมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมทางสังคม เช่น ทักษะในการสื่อความ (Communication Skills) โดย ฟลาเวลล์ และคนอื่น ๆ (งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ. 2529 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Flavell and others. 1968) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relation) โดยเฟฟเฟอร์ และเกอเรวิท (Feffer and Gourevitch. 1960) และการพิจารณาตัดสินเชิงจริยธรรม (Sociomoral Judgement) ศึกษาโดย เซลแมน และเบอร์น (Selman and Byrne. 1974) ซึ่งเป็นรูปแบบการวิเคราะห์แนวล่าสุดที่มีความสมบูรณ์มากกว่าแนวอื่น ๆ ที่ผ่านมา ภายหลังเซลแมน (Selman. 1980) ได้พัฒนาสังกัปนี้ขึ้นใช้แทนสังกัปการสวมบทบาทเรียกว่า สังกัปการหยั่งลึกทางสังคม(Social Perspective Taking) สังกัปนี้มีความหมายไม่จำกัดอยู่เพียงความสามารถในการนำตนเข้าไปสวมบทบาทของผู้อื่น เพื่อพิจารณาเหตุการณ์ต่าง ๆ ในแง่มุมหรือทัศนะของผู้อื่นเท่านั้น แต่มีความหมายรวมถึงความเจริญเติบโตทางโครงสร้างการรู้คิดเชิงสังคมของบุคคลที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตนกับผู้อื่น

ระยะต่อมาได้มีนักวิจัยหลายท่านให้ความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็ก ในระดับประถมศึกษากับการมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น พฤติกรรมเอื้อสังคม (Prosocial Behaviors) เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น การมีส่วนร่วม และการเอื้อเฟื้อ (Ahammer and Murray. 1979; Buckley and others. 1979; Froming and others. 1985; Iannotti. 1978, 1985) ซึ่งปรากฏว่าตัวแปรทั้ง 2 นี้มีความสัมพันธ์ทางบวก

นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการสวมบทบาท ซึ่งเป็นลักษณะของการรู้คิดทางสังคมกับความเฉลียวฉลาด และความสำเร็จในการเรียนของเด็กอยู่บ้าง เช่น งานวิจัยของเฟฟเฟอร์ และเกอเรวิท (Feffer and Gourevitch. 1960) เซลแมน (Selman. 1971) และเทอเนอร์ (Turnure. 1975)ซึ่งพบว่าความสามารถในการสวมบทบาท

มีความสัมพันธ์ทางบวก กับระดับความเฉลียวฉลาดของบุคคล และจากการวิจัยของ เคลเลอร์ (Keller. 1976) ก็พบอีกว่าระดับความสามารถในการสวมบทบาทเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับระดับสติปัญญาและระดับชั้นทางสังคม ในการทำนายความสำเร็จในการเรียนของเด็กซึ่งวัดจากการได้รับคัดเลือก (โดยครูเป็นผู้ประเมิน) ในสาขาวิชา (Track) ที่ "สูง" หรือ "ต่ำ" ในระบบการเรียนแบบประสมประสานของเยอรมัน (German Comprehensive School System) จากผลที่พบนี้ ผู้วิจัยได้อธิบายไว้ว่า เด็กที่มีความสามารถในการสวมบทบาทสูงคงจะสามารถเข้าใจในกฎเกณฑ์ของโรงเรียนได้ดีและช่วยในการปฏิสัมพันธ์กับครู ดังนั้นการสวมบทบาทจึงเป็นเสมือนสื่อกลางระหว่างพฤติกรรมการเรียนของเด็กกับการประเมินของครู

สำหรับครอบครัวนั้น กล่าวได้ว่าพัฒนาการด้านการหยั่งฉลาดทางสังคมเริ่มต้นในครอบครัวตั้งแต่วัยเด็ก เพียเจท์ (Piaget. 1965) ได้กล่าวถึง อิทธิผลของวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กไว้ว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นวิธีการที่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถในการหยั่งฉลาดทางสังคมมากกว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการวางอำนาจหรือออกคำสั่งกับบุตร โฮลสไตน์ (Kohlberg. 1976 ; citing Holstein. 1968) ศึกษาพบว่าบิดามารดาอาจสร้างเสริมประสบการณ์ทางสังคมให้แก่เด็ก เพื่อพัฒนาความสามารถในการสวมบทบาทได้ด้วยการอนุญาตหรือชักจูงเด็กให้เข้ามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ถกเถียงประเด็นปัญหาต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแสดงทัศนคติกับบิดามารดา ฮอฟแมน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2528 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Hoffman. 1970) และสตับ (Stub. 1975) พบผลการวิจัยที่สอดคล้องกันว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบชี้แจงเหตุผลกับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เด็กตระหนักถึงผลการกระทำของตนที่อาจเกิดแก่บิดามารดาและผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนได้กระทำลงไป การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยวิธีการดังกล่าวช่วยเพิ่มความสามารถในการมองเหตุการณ์จากแง่คิดของผู้อื่น และเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นดีขึ้น

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูกับการพัฒนาความสามารถในการสวมบทบาทหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การหยั่งฉลาดทางสังคม ได้แก่ งานวิจัยของโกศล มีคุณ (2524) ได้ทดลองฝึกทักษะการสวมบทบาทในนักเรียนประถมปีที่ 5 และ 6 (อายุ 9-14 ปี)ในจังหวัดราชบุรี พบว่าลักษณะภูมิหลังของเด็กที่ส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการสวมบทบาท คือ การได้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก เพราะเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบดังกล่าวจะมีสภาพทางจิต

ใจที่พร้อม เมื่อได้รับการกระตุ้นอย่างเหมาะสมจึงสามารถพัฒนาความสามารถในการสวมบทบาทได้อย่างเต็มที่ ต่อมา งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ (2529) ได้ศึกษาปัจจัยทางครอบครัวที่สัมพันธ์กับพัฒนาการด้านการหยั่งฉิกทางสังคมของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 (อายุ 9-10 ปี) ในกรุงเทพ พบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และจริยธรรม และการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมที่ครอบครัวให้แก่เด็ก เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการพัฒนาความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมของเด็กอย่างเด่นชัด และเมื่อวิเคราะห์แยกกลุ่มเด็กออกตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังทางครอบครัวบางลักษณะ ปรากฏว่าในกลุ่มเด็กที่มีภูมิหลังของครอบครัวต่างกันบางกลุ่ม ถ้าเด็กยิ่งได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา หรือจริยธรรม หรือได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมากเท่าใด ก็ยิ่งจะมีความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมสูงขึ้นเท่านั้น

จากผลวิจัยต่างๆดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาพัฒนาการด้านสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น อายุระหว่าง 10 - 12 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุต่อจากการวิจัยของ งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ (2529) ตามที่กล่าวมาแล้ว เพื่อให้ผลการวิจัยต่อเนื่องจากที่ได้มีผู้วิจัยไว้แล้ว เพื่อให้เห็นพัฒนาการด้านนี้ของเด็กไทยในแต่ละระดับอายุชัดเจนขึ้น โดยเน้นพัฒนาการด้านการหยั่งฉิกทางสังคม ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวและลักษณะทางชีวสังคมบางประการ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีผู้ศึกษากันน้อยมากในประเทศไทย ทั้งที่มีผลการวิจัยในต่างประเทศและภายในประเทศต่างยืนยันถึงคุณค่าของทักษะในการสวมบทบาท และการหยั่งฉิกทางสังคมว่ามีส่วนเอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่สำคัญของบุคคล เช่น ทักษะในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ และการเป็นผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมระดับสูงขึ้นไป และยังสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมที่เอื้อสังคม และความสำเร็จทางการเรียนในเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กอยู่แล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าน่าจะได้มีการศึกษาวิจัยกับเด็กไทยให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมของเด็กไทยต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อหาระดับความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่นว่าจะมีพัฒนาการอยู่ในระดับ 2 และ 3 ตามระดับที่เซลแมนกำหนดไว้หรือไม่

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในแบบเดียวกันแต่ต่างระดับกัน

3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น ที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมในปริมาณที่แตกต่างกัน

4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่นที่มีลักษณะทางชีวสังคมประเภทเดียวกันแต่ต่างระดับกัน ซึ่งได้แก่ เพศ ลำดับการเกิดของเด็ก ระดับการศึกษาของบิดามารดา ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

5. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว ที่มีต่อความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงระดับความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมของเด็กไทย ในกลุ่มตัวอย่างว่ามีลักษณะเป็นสากลหรือไม่ และยังเป็นการทดสอบทฤษฎีพัฒนาการการหยั่งฉิกทางสังคมของเซลแมนในเด็กไทยอีกด้วย

2. เพื่อให้ทราบถึงแบบต่าง ๆ ของการอบรมเลี้ยงดูและปัจจัยทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคม ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อผู้ที่ตอบปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการด้านนี้ให้กว้างขวางและครอบคลุมตัวแปรต่าง ๆ มากขึ้น

3. เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปสู่การชี้แนะและกระตุ้นให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู และการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมทักษะทางด้านการหยั่งฉิกทางสังคมให้เด็กก่อนวัยรุ่น เพื่อให้เด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทั่วไปในสังคม

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2538

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและหญิงอายุระหว่าง 10-12 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2538 จำนวน 137 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 การอบรมเลี้ยงดู แบ่งเป็น 4 แบบ คือ แบบรักสนับสนุนมาก - น้อย แบบใช้เหตุผล - อารมณ์ แบบลงโทษทางจิต - ทางกาย แบบควบคุมมาก - น้อย

3.1.2 การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว

3.1.3 ลักษณะทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ ลำดับการเกิด ระดับการศึกษาของบิดามารดา ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก - น้อย หมายถึง การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็กในทำนองที่เป็นการแสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุขของเด็ก มีความใกล้ชิดกับเด็กในปริมาณต่าง ๆ ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2528) ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเนื้อหาดังกล่าวข้างต้น จำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตราส่วน 6 หน่วย ส่วนการวิจัยครั้งนี้ได้นำมา

ปรับมาตราส่วนให้เหมาะสมที่จะใช้วัดกับเด็กในกลุ่มตัวอย่าง โดยแต่ละข้อประกอบด้วยมาตราส่วน 3 หน่วย คือ ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง หรือไม่เคยทำเลย คะแนนรวมของแต่ละคนจะอยู่ในพิสัยระหว่าง 10 ถึง 30 คะแนน คะแนนต่ำแสดงว่าผู้ตอบได้รับการเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย คะแนนสูงแสดงว่าเด็กได้รับการเลี้ยงดูในมิตินี้มาก แบบวัดนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2528) ได้หาค่าความเชื่อมั่นไว้ได้เท่ากับ 0.70 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ได้ค่าระหว่าง 2.36 - 9.17 และหาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.65

2. <u>การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์</u> หมายถึง การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็กในทำนองที่เป็นการกระทำอย่างมีเหตุมีผลอันสมควร โดยการที่บิดามารดาให้คำอธิบายแก่เด็กในขณะที่สนับสนุนหรือห้ามปรามมิให้เด็กกระทำสิ่งต่าง ๆ และมีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติเช่นนี้อย่างเหมาะสมกับพฤติกรรมของเด็ก ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์ ของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2528) ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเนื้อหาดังกล่าวข้างต้น จำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตราส่วน 6 หน่วย ส่วนการวิจัยครั้งนี้ได้นำมาปรับมาตราส่วนให้เหมาะสมที่จะใช้วัดกับเด็กในกลุ่มตัวอย่าง โดยแต่ละข้อประกอบด้วยมาตราส่วน 3 หน่วย คือ ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง หรือไม่เคยทำเลย คะแนนรวมของแต่ละคนจะอยู่ในพิสัยระหว่าง 10 ถึง 30 คะแนน คะแนนต่ำแสดงว่าผู้ตอบได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อยหรือใช้อารมณ์มาก คะแนนสูงแสดงว่าเด็กได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก แบบวัดนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2528) ได้หาค่าความเชื่อมั่นไว้ได้เท่ากับ 0.63 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ได้ค่าระหว่าง 2.00 - 9.42 และหาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.71

3. <u>การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย</u> หมายถึง การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็กทางด้านการลงโทษเมื่อเด็กทำผิด โดยอาจใช้การลงโทษทางกายเช่น เฆี่ยนตี หรือลงโทษทางจิต เช่น ดุว่า ทำท่าไม่พอใจ และเมินเฉย ซึ่งแม่อาจจะใช้วิธีการลงโทษทางกายกับทางจิตในสัดส่วนที่แตกต่างกัน ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย ของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2528) ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเนื้อหาดังกล่าวข้างต้น จำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตราส่วน 6 หน่วย ส่วนการวิจัยครั้งนี้ได้นำมาปรับมาตราส่วนให้เหมาะสมที่จะใช้วัดกับเด็กในกลุ่มตัวอย่าง โดยแต่ละข้อประกอบ

ด้วยมาตราส่วน 3 หน่วย คือ ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง หรือไม่เคยทำเลย คะแนนรวมของแต่ละคนจะอยู่ในพิสัยระหว่าง 10 ถึง 30 คะแนน คะแนนต่ำแสดงว่าผู้ตอบได้รับการเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมาก คะแนนสูงแสดงว่าเด็กได้รับการเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิตมาก แบบวัดนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2528) ได้หาค่าความเชื่อมั่นไว้ได้เท่ากับ 0.59 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ได้ค่าระหว่าง 2.53 - 8.71 และหาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.55

4. <u>การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก - น้อย</u> หมายถึง การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็กในทำนองที่เป็นการออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม ตรวจตราว่าเด็กทำตามคำสั่งหรือไม่ และการตอบสนองต่อเด็กเมื่อเด็กทำหรือไม่ทำตามคำสั่งของพ่อแม่ ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2528) ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเนื้อหาดังกล่าวข้างต้น จำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตราส่วน 6 หน่วย ส่วนการวิจัยครั้งนี้ได้นำมาปรับมาตราส่วนให้เหมาะสมที่จะใช้วัดกับเด็กในกลุ่มตัวอย่าง โดยแต่ละข้อประกอบด้วยมาตราส่วน 3 หน่วย คือ ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง หรือไม่เคยทำเลย คะแนนรวมของแต่ละคนจะอยู่ในพิสัยระหว่าง 10 ถึง 30 คะแนน คะแนนต่ำแสดงว่าผู้ตอบได้รับการเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย คะแนนสูงแสดงว่าเด็กได้รับการเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก แบบวัดนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2528) ได้หาค่าความเชื่อมั่นไว้ได้เท่ากับ 0.72 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อได้ค่าระหว่าง 2.70 - 8.78 และหาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.40

5. <u>การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวที่เด็กได้รับ</u> หมายถึง การที่บิดามารดาและผู้ใหญ่ในครอบครัวได้จัดสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกครอบครัว ที่เอื้อต่อการพัฒนาทางสังคมของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกมีส่วนร่วมในการคิด และตัดสินปัญหาบางประการของครอบครัว มีโอกาสได้คบหาสมาคมกับเด็กในวัยใกล้เคียง เช่น ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน อบรมสั่งสอนให้รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น เล่นร่วมกับผู้อื่นโดยไม่เอาแต่ใจตนเอง ให้รู้จักสังเกตปฏิกิริยาฟังเหตุผลหรือความต้องการของผู้อื่น เล่าประสบการณ์ชีวิตของตน (บิดามารดา)และของผู้อื่นที่ตนประสบมาให้เด็กฟัง นำเด็กไปทัศนศึกษาเป็นครั้งคราว เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ถึงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ต่างไปจากบ้านและมีโอกาสได้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนประเภทต่าง ๆ เปิด

โอกาสและสนับสนุนให้เด็กได้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมของบุคคลโดยทั่วไปในสังคมโดยผ่านทางสื่อสารมวลชนที่เหมาะสม เช่น หนังสือพิมพ์ สิ่งตีพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น ตัวแปรนี้วัดโดยแบบสอบถามการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมที่ครอบครัวให้แก่เด็ก ของ งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ (2529) ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบสอบถามที่มีเนื้อหาดังกล่าวข้างต้น จำนวน 20 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตราส่วน 5 หน่วยคือ จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง และไม่จริงเลย คะแนนรวมของแต่ละคนจะอยู่ในพิสัยระหว่าง 20 ถึง 100 คะแนน คะแนนต่ำแสดงว่าผู้ตอบได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมน้อย คะแนนสูงแสดงว่าผู้ตอบได้รับส่งเสริมประสบการณ์ด้านนี้มาก แบบวัดนี้ งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ (2529) ได้หาค่าความเชื่อมั่นไว้ได้เท่ากับ 0.70 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ได้ค่าระหว่าง 1.85 - 9.89 และหาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.69

6. <u>ความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม</u> ในการวิจัยเรื่องนี้ยึดนิยามตามที่ เซลแมน (Selman. 1980) ได้กำหนดไว้ว่าหมายถึง ความสามารถในการรู้คิดและเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น โดยสามารถเข้าใจได้ว่าบุคคลอื่นอาจมีความรู้สึกนึกคิด หรือความต้องการแตกต่างไปจากตนได้ เพราะอยู่ในสถานการณ์หรือได้รับข้อมูลที่ต่างกัน รวมทั้งเข้าใจในเรื่องการกระทำโดยเจตนา หรือไม่เจตนา ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคน และสามารถคาดหมายหรือทำนายความรู้สึกคิด ตลอดจนการกระทำของผู้อื่นได้ด้วยการสวมบทบาทของของบุคคลนั้น ด้วยกลวิธีเอาใจเขามาใส่ใจเรา

ระดับของความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมนี้ วัดโดยแบบวัดความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมที่ปรับปรุงมาจาก งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ(2529) ที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีของเซลแมนและผู้ร่วมงาน (Selman and Byrne. 1974 ; Selman and Damon.1975) ลักษณะของแบบวัดประกอบด้วยเรื่องสั้นสมมุติที่เกี่ยวกับสถานการณ์ขัดแย้งทางสังคม จำนวน 5 เรื่อง พร้อมภาพการ์ตูนประกอบแต่ละเรื่อง เมื่อผู้วิจัยเล่าพร้อมกับแสดงภาพการ์ตูนเหตุการณ์แต่ละเรื่องจบลงก็ขอให้เด็กแต่ละคนตอบคำถามแบบปลายเปิดท้ายเรื่อง ซึ่งมีจำนวนคำถาม 8 ข้อ วัดความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเป็น 4 ระดับแต่ละระดับใช้คำถาม 2 ข้อคือ ข้อ 1 และ 2 วัดการหยั่งลึกทางสังคมระดับที่ 1 ข้อ 3 และ 4 วัดการหยั่งลึกทางสังคมระดับที่ 2 ข้อ 5 และ 6 วัดการหยั่งลึกทางสังคมระดับที่ 3 ข้อ 7 และ 8 วัดการหยั่งลึกทางสังคมระดับที่ 4 การ

ตัดสินว่าเด็กคนใดมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมถึงระดับใด กระทำโดยเปรียบเทียบเนื้อหาคำตอบของเด็กคนนั้นกับเนื้อหาสาระที่เซลแมน (Selman. 1980) ได้บรรยายถึงลักษณะของความรู้สึกนึกคิด การเข้าใจตนเองและผู้อื่น และการมองสถานการณ์ในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งแสดงถึงการเป็นผู้มีทักษะในการหยั่งลึกทางสังคมในระดับหนึ่ง ๆ

ในการให้คะแนนใช้มาตราส่วนประเมินค่า 3 หน่วย ในการประเมินปริมาณความเข้มของทักษะดังกล่าวแต่ละระดับ คะแนนต่ำสุดของระดับที่ 1 คือ 1 สูงสุดคือ 3 คะแนน ต่ำสุดของระดับที่ 2 คือ 2 สูงสุดคือ 6 คะแนนต่ำสุดของระดับที่ 3 คือ 3 สูงสุดคือ 9 และคะแนนต่ำสุดของระดับที่ 4 คือ 4 สูงสุดคือ 12 ดังนั้นถ้าเด็กมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเพียงระดับที่ 1 ในสถานการณ์ขัดแย้งจากเรื่องรวม 5 เรื่อง จะได้คะแนน (3 x 5) = 15 คะแนน มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมถึงระดับที่ 2 ในทุกเรื่องรวม 5 เรื่อง จะได้คะแนน [(6 x 5)+ 15] = 45 คะแนน มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมถึงระดับที่ 3 ในทุกเรื่อง รวม 5 เรื่อง จะได้คะแนน [(9 x 5)+45] = 90 คะแนน และถ้าเด็กมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมถึงระดับที่ 4 ซึ่งเป็นระดับสูงสุดก็จะได้คะแนน [(12 x 5)+90]= 150 คะแนน แบบวัดนี้ งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ (2529) ได้หาค่าความเชื่อมั่นไว้ได้เท่ากับ 0.79 ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ได้ค่าระหว่าง 2.00 - 10.04 และหาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.79

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปรด้านชีวสังคม มีดังต่อไปนี้

1. เพศ หมายถึง เพศของเด็กในกลุ่มตัวอย่าง วัดโดยให้ผู้ตอบระบุเพศของตนลงในข้อคำถามที่ให้ตัวเลือกเกี่ยวกับเพศไว้ 2 ตัวเลือก คือ ก) หญิง ข) ชาย

2. ลำดับการเกิด หมายถึง ลำดับการเกิดของเด็กในกลุ่มตัวอย่าง วัดโดยให้ผู้ตอบระบุว่าตนเป็นบุตรคนที่เท่าไรของบิดามารดา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ
กลุ่มลำดับเกิดก่อน หมายถึง ลูกคนที่ 1 ของครอบครัวที่มีลูก 1 ถึง 3 คน และลูกคนที่ 1 และ 2

ของครอบครัวที่มีลูก 4 ถึง 5 คน และลูกคนที่ 1, 2 และ 3 ของครอบครัวที่มีลูก 6 คนขึ้นไป กลุ่มลำดับเกิดหลัง หมายถึง ลูกคนที่ 2 และ 3 ของครอบครัวที่มีลูก 2 ถึง 3 คน และลูกคนที่ 3, 4 และ 5 ของครอบครัวที่มีลูก 4 ถึง 5 คน และลูกคนที่ 4, 5, 6 และคนต่อ ๆ ไปของครอบครัวที่มีลูก 6 คนขึ้นไป

3. <u>ระดับการศึกษาของบิดามารดา</u> หมายถึง ระดับการศึกษาที่บิดาและมารดาได้รับโดยพิจารณาแยกจากกัน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มบิดาหรือมารดามีการศึกษาค่อนข้างสูง คือ กลุ่มที่บิดาหรือมารดามีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป

กลุ่มบิดาหรือมารดามีการศึกษาค่อนข้างต่ำ คือ กลุ่มที่บิดาหรือมารดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและต่ำกว่านี้

4. <u>ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว</u> หมายถึงเงินรายได้ทั้งหมดของครอบครัวต่อ 1เดือน แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

กลุ่มระดับเศรษฐกิจสูง ได้แก่ ครอบครัวที่มีรายได้ระหว่าง 8,001-13,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 1-5 คน กับครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า 13,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 1-9 คน

กลุ่มระดับเศรษฐกิจต่ำได้แก่ ครอบครัวที่มีรายได้ไม่เกิน 8,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 1 ถึงมากกว่า 9 คน กับครอบครัวที่มีรายได้ 8,001-13,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 6 ถึงมากกว่า 9 คน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

(1) การหยั่งลึกทางสังคม : ความหมาย และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

(2) โครงสร้างของลักษณะการหยั่งลึกทางสังคม

(3) ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

(4) การอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม

(5) การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวกับความสามารถในการสวมบทบาท

(6) การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวกับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม

(7) ลักษณะทางชีวสังคมบางประการกับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม

(1) การหยั่งลึกทางสังคม : ความหมาย และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมาย การหยั่งลึกทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการรู้คิดและเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น โดยสามารถเข้าใจได้ว่าบุคคลอื่นอาจมีความรู้สึกนึกคิดหรือความต้องการแตกต่างไปจากตนได้ เพราะอยู่ในสถานการณ์หรือได้รับข้อมูลที่ต่างกัน รวมทั้งเข้าใจในเรื่องการกระทำโดยเจตนาหรือไม่เจตนาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคนและสามารถคาดหมายหรือทำนายความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนการกระทำของผู้อื่นได้ด้วยการสวมบทบาทของบุคคลนั้น ด้วยกลวิธีเอาใจเขามาใส่ใจเรา และจากผลการศึกษาของ นักจิตวิทยา นักสังคมวิทยา และนักการศึกษาพบว่า การหยั่งลึกทางสังคมนี้มีพัฒนาการตามลำดับขั้นไปตามระดับอายุของบุคคล

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการหยั่งลึกทางสังคม การที่บุคคลจะมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมมากหรือน้อยเพียงใด มีปัจจัยสำคัญที่เข้ามาเกี่ยวข้องคือความสามารถในการสวมบทบาท (Role Taking) การสวมบทบาท คือการที่บุคคลนำตนเองไปแทนที่บุคคลอื่นในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งเมื่อบุคคลไปแทนที่บุคคลนั้น ๆ ในสถานการณ์ดังกล่าวแล้ว จะทำให้บุคคลลดการคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric Thinking) โดยหันไปคิดแบบไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Decentering Thinking) ซึ่งทำให้มีความสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรามากขึ้น (Empathy) (โกศล มีคุณ. 2524) ซึ่งกระบวนการของการสวมบทบาทจะนำไปสู่การคิดแบบไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเราดังกล่าวนี้ จะส่งเสริมให้บุคคลมีการหยั่งลึกทางสังคมสูงขึ้น

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเด็กมีพัฒนาการเพิ่มขึ้น การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจะค่อย ๆ ลดลง และในขณะเดียวกันก็จะเพิ่มความเข้าใจในคนอื่นหรือสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเราได้มากขึ้น ซึ่งในเรื่องนี้ เพียเจท์และอินเฮลเดอร์ (วัฒนา ปุญญฤทธิ์. 2531 ; อ้างอิงมาจาก Piaget and Inhelder. 1956) ได้ทำการทดสอบกับเด็กอายุ 4 - 9 ปี เพื่อดูว่าเด็กมีความเข้าใจในการเอาตนเองแสดงบทบาทแทนคนอื่นหรือเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Role Taking) ได้หรือไม่ โดยใช้เครื่องมือเป็นภูเขาจำลอง 3 ลูก ที่มีลักษณะและขนาดแตกต่างกัน วางอยู่ในตำแหน่งที่ต่างกัน มีตุ๊กตาตัวหนึ่งนั่งอยู่อีกด้านหนึ่งของภูเขาทั้ง 3 ลูกนั้น นำผู้ถูกทดลองมาอยู่คนละมุมกับตุ๊กตา และถามว่าถ้าเด็กเป็นตุ๊กตาจะมองเห็นภูเขาในลักษณะใด จากการทดลองพบว่าเด็กอายุ 4 ปี จะไม่รู้เลยว่าตุ๊กตาจะเห็นภูเขาในลักษณะที่ต่างไปจากตนเห็น ส่วนเด็กอายุ 6 ปี จะรู้ว่าตุ๊กตาเห็นภูเขาในลักษณะที่ต่างไปจากที่ตนเห็น แต่บอกไม่ได้ว่าเห็นในลักษณะใด ส่วนเด็กอายุ 9 ปี จะบอกได้ว่าตุ๊กตามองเห็นต่างไปจากตนและสามารถบอกได้ว่าเห็นในลักษณะใด ซึ่งเพียเจท์สรุปว่าเด็กเล็ก ๆ ยังมีลักษณะของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ทำให้ไม่สามารถนำตนเองเข้าไปแทนที่สถานการณ์ของผู้อื่นได้ แต่ลักษณะเช่นนี้จะค่อย ๆ ลดลงเมื่อเด็กอายุมากขึ้น

นอกจากนี้เพียเจท์และอินเฮลเดอร์ยังพบว่าความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการสวมบทบาท จะเพิ่มขึ้นตามอายุ (วัฒนา ปุญญฤทธิ์.2531;อ้างอิงมาจาก Piaget and Inhelder. 1956) ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าการหยั่งลึกทางสังคมจะมีมากขึ้นตามอายุเช่นกัน

การวัดความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม นักวิชาการไทยคนแรกที่สนใจในการวัดความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม คือ งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ (2529) โดยได้สร้างแบบวัดความสามารถดังกล่าวตามทฤษฎีของเซลแมน และผู้ร่วมงาน (Selman and Byrne. 1974, Selman and Damon. 1975) โดยสร้างแบบวัดเป็นเรื่องสมมุติสั้น ๆ ที่มีสถานการณ์ขัดแย้งทางสังคม แล้วให้ผู้ถูกวัดตอบคำถามท้ายเรื่องซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด คำถามแต่ละข้อจะวัดความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมตั้งแต่ระดับ 1 ถึงระดับ 4 การตัดสินว่าผู้ตอบมีการหยั่งลึกทางสังคมระดับใด กระทำโดยเปรียบเทียบคำตอบกับเนื้อหาสาระในแต่ระดับที่เซลแมนระบุไว้

(2) โครงสร้างของลักษณะการหยั่งลึกทางสังคม

จากแนวความคิดของ มีด เพียเจท์และโคลเบอร์ก ดังกล่าวตลอดจนผลการวิจัยของเซลแมนและผู้ร่วมงานหลายฉบับทำให้เซลแมน (Selman.1980) สามารถกำหนดโครงสร้างของพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคมขึ้น และนับได้ว่าเป็นรูปแบบพัฒนาการด้านการรู้คิดทางสังคมที่มีความสมบูรณ์ที่สุดรูปแบบหนึ่ง โดยเซลแมนได้แบ่งพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคม เป็นระดับหรือขั้นตอนดังนี้ คือ

ตาราง 1 ระดับของพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคม (งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ. 2529 ; อ้างอิงมาจาก Selman. 1980)

ระดับการหยั่งลึกทางสังคม	อายุ
ระดับ 0 การหยั่งลึกแบบไม่ตระหนักถึงความแตกต่างและยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Undifferentiated and Egocentric Perspective Taking)	อายุ 3 - 6 ปี
ระดับ 1 การหยั่งลึกแบบตระหนักถึงความแตกต่างและเข้าใจลักษณะที่เป็นนามธรรม (Differentiated and Subjective Perspective Taking)	อายุ 5 - 9 ปี
ระดับ 2 การหยั่งลึกแบบสะท้อนภาพของตนเองจากสายตาของบุคคลที่ 2 และเข้าใจซึ่งกันและกัน (Self - Reflective/Second Person and Reciprocal Perspective Taking)	อายุ 7 - 12 ปี
ระดับ 3 การหยั่งลึกแบบมองด้วยสายตาของบุคคลที่ 3 และเข้าใจร่วมกัน (Third - Person and Mutual Perspective Taking)	อายุ 10 - 15 ปี
ระดับ 4 การหยั่งลึกแบบลึกซึ้งและเข้าใจลัญลักษณ์ทางสังคม (In - Depth and Societal - Symbolic Perspective Taking)	อายุ 12 ปีถึงผู้ใหญ่

จากตาราง 1 รายละเอียดของระดับต่าง ๆ ของพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคมตามทฤษฎีของเซลแมน มีดังนี้

ระดับ 0 การหยั่งลึกแบบไม่ตระหนักถึงความแตกต่างและยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง
(Undifferentiated and Egocentric Perspective Taking)
อายุ 3 - 6 ปี

สังกัปเกี่ยวกับบุคคล : ไม่ตระหนักถึงความแตกต่าง

เด็กที่มีพัฒนาการในระดับนี้ยังไม่สามารถแยกความแตกต่างระหว่างกายกับใจ หรือระหว่างภายในและภายนอกตัวบุคคล และยังไม่สามารถเข้าใจความแตกต่างระหว่างการมีเจตนาและไม่มีเจตนาของบุคคลได้

ตัวอย่าง จากการสัมภาษณ์เด็กทางด้านแนวคิดเกี่ยวกับบุคคลในประเด็นการตระหนักเกี่ยวกับตนเอง พบลักษณะการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กอายุประมาณ 3 ปี เป็นดังนี้

เด็ก : หนูเป็นนายของตัวหนูเอง
ผู้สัมภาษณ์ : หนูทราบได้อย่างไร
เด็ก : ปากของหนูบอกมือของหนูและมือของหนูก็ทำตามที่ปากบอกให้ทำ

สังกัปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ : ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง

เด็กเริ่มรับรู้เกี่ยวกับอารมณ์ในลักษณะที่ไม่ซับซ้อนของผู้อื่นได้ เริ่มตระหนักว่าตัวเขาเองและผู้อื่นอาจมีความรู้สึกนึกคิดแตกต่างกันได้ แต่ยังแยกไม่ได้อย่างชัดเจน จึงเข้าใจว่าผู้อื่นจะตีความหมาย หรืออธิบายพฤติกรรมหรือสถานการณ์หนึ่ง ๆ เหมือนตนเช่นกัน เด็กที่มีการพัฒนาการในระดับนี้สามารถแยก "ตน" ออกจาก "ผู้อื่น" ได้เพียงในเชิงกายภาพ ยังมองไม่เห็นความแตกต่างในเชิงจิตใจ

ตัวอย่าง เมื่อถามว่าเด็กทราบได้อย่างไรว่าเพื่อนรู้สึกเสียใจ เด็กมักตอบว่า "เห็นเขาร้องไห้" จากการสัมภาษณ์ของเซลแมนพบว่าเด็กวัยนี้จะหาข้อยุติเมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งระหว่างตนกับเพื่อนด้วยการแยกตัวออกไปจากเหตุการณ์ หันไปสนใจสิ่งอื่น หรือเผชิญหน้าด้วยการใช้กำลัง

ระดับ 1 การหยั่งลึกแบบตระหนักถึงความแตกต่างและเข้าใจลักษณะที่เป็นนามธรรม
(Differentiated and Subjective Perspective Taking)
อายุระหว่าง 5 - 9 ปี

<u>สังกัปเกี่ยวกับบุคคล : ตระหนักถึงความแตกต่าง</u>

เมื่อจิตใจเจริญขึ้นอีกระดับหนึ่ง คือ เด็กสามารถแยกแยะลักษณะทางจิตใจของบุคคลออกจากลักษณะทางกายภาพได้ เป็นผลให้สามารถแยกการกระทำโดยเจตนาออกจากการกระทำโดยไม่เจตนาได้ ทำให้เด็กตระหนักถึงความจริงว่าบุคคลมีลักษณะภายในจิตใจ ซึ่งเป็นลักษณะทางนามธรรมซ่อนเร้นอยู่ (คือ ความรู้สึก ความคิด และความเห็น) และถือเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชีวิต แต่ในช่วงอายุนี้เด็กยังมีความคิดแบบเอกนัยคือคิดว่าบุคคลจะมองหรือมีทัศนะต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ ได้เพียงอย่างเดียว ยังไม่เข้าใจว่าคนเราสามารถมีทัศนะเกี่ยวกับเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ได้หลายทัศนะ และบางครั้งอาจขัดแย้งกันด้วย เช่น คิดว่าของขวัญทำให้ทุกคนมีความสุข เด็กยังคิดว่าสิ่งที่ผู้อื่นแสดงออกให้เห็นจะตรงกับความรู้สึกนึกคิดที่แท้จริงของผู้นั้น เช่น ถ้าเพื่อนบอกว่าชอบของขวัญที่ตนให้ก็คิดว่าเพื่อนชอบอย่างแท้จริง นอกจากนั้นเด็กยังคิดว่าเขาสามารถล่วงรู้ถึงสภาวะกายใจ จิตใจของผู้อื่น เด็กยังไม่ตระหนักว่าคนเราอาจจงใจซ่อนความรู้สึกที่แท้จริงไว้เบื้องหลัง

ตัวอย่าง การหยั่งลึกทางสังคมด้านแนวคิดเกี่ยวกับบุคคลในประเด็น การตระหนักเกี่ยวกับตนเองของเด็กอายุ 8 ปี

ผู้สัมภาษณ์ : หนูทราบไหมว่า ก. รู้สึกอย่างไร
เด็ก : เขารู้สึกเสียใจ

ผู้สัมภาษณ์ : หนูทราบได้อย่างไรว่าเขารู้สึกเสียใจ

เด็ก : ก็ดูจากท่าทีที่เขาแสดงออก

ผู้สัมภาษณ์ : เป็นไปได้ไหมที่ ก. อาจมองดูว่าเศร้าเสียใจภายนอกแต่ภายในแล้วเขามีความสุข

เด็ก : เขาอาจทำเช่นนั้นได้ แต่เราจะรู้ได้ต้องคอยเฝ้าดูเขานาน ๆ นานหอที่เขาจะแสดงออกมาให้เห็นว่าเขามีความสุข

<u>สังกัปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ : เข้าใจลักษณะที่เป็นนามธรรม</u>

เด็กเริ่มเข้าใจว่าตนและผู้อื่นอาจมีความรู้สึกนึกคิดและทัศนะต่างจากกันได้ในสถานการณ์เดียวกัน ทั้งนี้เพราะแต่ละคนอาจได้รับประสบการณ์หรือข้อมูลที่ต่างกัน อย่างไรก็ตามความแตกต่างนี้จะรู้ได้ด้วยการสังเกตเห็นเท่านั้น การเชื่อมโยงของทัศนะต่าง ๆ ก่อตัวขึ้นบนเงื่อนไขแบบทิศทางเดียวหรือฝ่ายเดียว (One-way or Unilateral Terms) เด็กวัยนี้จะมองการกระทำระหว่างตนกับเพื่อนแต่เพียงทิศทางเดียว คือมองจากความรู้สึกนึกคิดของตนที่เห็นว่าถูกต้องเหมาะสม เด็กยังไม่สามารถมองจากความรู้สึกนึกคิดของเพื่อน ซึ่งเป็นการมองแบบสองทิศทางได้ (Two-way Reciprocity) เช่น เด็กมองว่าความขัดแย้งเกิดขึ้นจากการกระทำของฝ่ายหนึ่งและส่งผลกระทบไปยังอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้นการแก้ปัญหาจึงควรแก้ที่ฝ่ายก่อเหตุ

ตัวอย่าง การหยั่งลึกทางสังคมด้านแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในเชิงมิตรภาพ ในประเด็น การหาข้อยุติในปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลของเด็กวัย 8 ปี 3 เดือน

ผู้สัมภาษณ์ : หลังจากทะเลาะกัน ทำอย่างไรเพื่อนสองคนจึงจะกลับมาคืนดีกันได้

เด็ก : วิธีการของเราคือให้ฝ่ายที่เป็นต้นเหตุกล่าวขอโทษอีกฝ่ายหนึ่ง

ผู้สัมภาษณ์ : ทำแค่นี้เพียงหอหรือ

เด็ก : ใช่

นอกจากนั้น เด็กในช่วงอายุนี้ยังมองว่าความขัดแย้งที่มีผลทางด้านจิตใจ มีความสำคัญเท่าเทียมกับความขัดแย้งที่มีผลทางกายภาพ ตัวอย่างเช่น เด็กบอกวิธียุติความขัดแย้งกับเพื่อนด้วยการ "หยุดทะเลาะกัน คืนสิ่งที่คุณเอามาจากเขาให้เขาไปและคุณก็เอาคำพูดที่คุณว่าเขากลับคืนมา" หรือ " ให้ในสิ่งที่เขาชอบ เขาก็จะรู้สึกดีขึ้น "

ระดับ 2 การหยั่งลึกแบบสะท้อนภาพของตนเองจากสายตาของบุคคลที่ 2 และการเข้าใจซึ่งกันและกัน (Self - Reflective / Second Person and Reciprocal Perpective Taking) อายุ 7 - 12 ปี

<u>สังกัปเกี่ยวกับบุคคล : สะท้อนภาพของตนเองจากสายตาของบุคคลที่ 2</u>

เด็กในระดับนี้เริ่มเข้าใจว่าบุคคลคนเดียวอาจมีความรู้สึกหรือทัศนะต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ ได้หลายอย่างปะปนกัน เช่น ความอยากรู้อยากเห็น ความตื่นตระหนก และความสุข แต่ความคิดและความรู้สึก หรือแรงจูงใจเหล่านี้ยังรวมกลุ่มกันอยู่ในลักษณะที่แยกออกเป็นส่วน ๆ และเรียงไปตามลำดับ คือ ตามน้ำหนักของความสำคัญ เช่น บุคคลอาจมีความอยากรู้อยากเห็นและความสุขเป็นส่วนใหญ่ และมีความรู้สึกตื่นตระหนกปะปนเป็นส่วนน้อย เด็กวัยนี้สามารถเข้าใจว่าตนและผู้อื่นอาจแสร้งทำ คือ กระทำใจสิ่งที่ไม่ตรงกับความรู้สึกนึกคิด หรือความต้องการที่แท้จริงของตนได้ เช่น แสร้งทำเป็นชอบของขวัญที่เพื่อนให้ แต่ใจจริงแล้วไม่ชอบ เด็กสามารถเข้าใจได้ว่าคนเรามีลักษณะการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็น 2 ด้านควบคู่กัน คือ ด้านที่แสดงให้ปรากฏแก่ผู้อื่น กับด้านที่ตรงตามความคิด และความรู้สึกที่แท้จริงของตนซึ่งซ่อนไว้ภายใน และเด็กในวัยนี้จะเข้าใจ และสามารถแสดงออกมาเป็นคำพูดได้ว่าประสบการณ์ภายในของบุคคลมีความสำคัญ ในลำดับที่มาก่อนพฤติกรรมที่แสดงออกให้ปรากฏ

ตัวอย่าง การหยั่งลึกทางสังคมด้านแนวคิดเกี่ยวกับบุคคลในประเด็น การตระหนักเกี่ยวกับตนของเด็กวัย 10 ปี 11 เดือน

ผู้สัมภาษณ์ : หนูคิดว่าหนูจะสามารถช่อนความรู้สึกที่แท้จริงของหนูได้อย่างไร

เด็ก : ถ้าคุณรู้สึกเสียใจจริง ๆ และอัดอั้นตันใจ คุณทำหน้าโปรยยิ้มและออกไปกับคนอื่นและพยายามทำให้เป็นปกติ แต่บางครั้งอาจจะทำให้คุณยิ่งรู้สึกเสียใจมากขึ้น

ผู้สัมภาษณ์ : หนูคิดว่ามีลักษณะภายในและภายนอกในคน ๆ เดียวไหม

เด็ก : คิดว่ามี

ผู้สัมภาษณ์ : หมายความว่าอย่างไร

เด็ก : ตัวอย่างเช่น มีพี่น้องชายหญิงสองคนที่ชายมักชอบพูดว่าเขาทนน้องสาวของเขาไม่ได้ แต่ใจจริงแล้วเขาชอบเธอมาก

ผู้สัมภาษณ์ : หนูจะบรรยายให้ฟังได้หรือไม่ว่าใจจริงคืออะไร

เด็ก : ได้ หนูเดาว่าคือสิ่งที่คุณรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างแท้จริง

<u>สังกัปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ : การเข้าใจซึ่งกันและกัน</u>

ระยะนี้เด็กมีความสามารถเพิ่มขึ้นถึงระดับที่รู้จักนำเอาความคิด ความรู้สึกของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของตนเข้ามาพิจารณา ทำนอง"สวมรองเท้าของผู้อื่น"หรือที่ตรงกับสำนวนไทยว่า"การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา" และตระหนักว่าผู้อื่นก็สามารถคิดได้แบบเดียวกัน ซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะนี้เป็นความสัมพันธ์แบบ "กลไก - ตรรกวิทยา" (Mechanical-Logical Terms) กล่าวคือ เด็กสามารถมองเห็นแนวทางที่จะหยั่งใจผู้อื่นแบบย้อนกลับอย่างไม่มีที่สิ้นสุดได้ (The Infinte Regress-Possibility of Perspective Taking) ในลักษณะฉันรู้ว่าเธอรู้ว่าฉันรู้ว่าเธอรู้... ฯลฯ ความสามารถในการหยั่งใจซึ่งกันและกัน หรือหยั่งใจแบบสองทิศทางนี้ ให้ผลดีในเชิงปฏิบัติ คือ ช่วยผ่อนปรนความสัมพันธ์ที่ตึงเครียด และทำให้คนทั้งสองฝ่ายเกิดความเข้าใจกันและพึงพอใจกัน แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวของการพัฒนาการในระดับ 2 นี้ ยังมีลักษณะโดดเดี่ยว กล่าวคือ เป็นเพียงบุคคลสองคนมองเห็นตนเองและผู้อื่น ไม่ใช่ระบบของความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันในสถานการณ์ที่ซับซ้อน

เนื่องจากเด็กในวัยนี้มีความสามารถในการหยั่งลึกแบบซึ่งกันและกัน ทำนองเอาใจเขามาใส่ใจเรา เมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งขึ้นระหว่างเพื่อน แต่ละฝ่ายจึงรู้จักที่จะคำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น และไวต่อความรู้สึกของกันและกันในการพิจารณา เพื่อหาข้อยุติที่ก่อให้เกิดความเข้าใจและพึงพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย

ตัวอย่าง การหยั่งลึกทางสังคมด้านแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงมิตรภาพในประเด็นการหาข้อยุติของปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลของเด็กอายุ 12 ปี 3 เดือนและ 14 ปี 1เดือน

ผู้สัมภาษณ์ : เมื่อเกิดการทะเลาะวิวาทกัน หนูคิดว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเพียงฝ่ายเดียวจะหยุดยั้งเหตุการณ์ได้หรือไม่

เด็ก : ไม่ได้ ทั้งคู่ต้องมาพูดจาตกลงกัน

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าหนูกำลังมีปัญหากับเพื่อน หนูทำอย่างไร

เด็ก : บางครั้งคุณอาจจะต้องไปเสียให้พ้นเหตุการณ์ชั่วขณะ เพื่อทำให้ใจเย็นลงซักหน่อยจะได้ไม่โกรธมากเกินไป และกลับมาพูดกันใหม่อีกครั้ง

ระดับ 3 การหยั่งลึกแบบมองด้วยสายตาของบุคคลที่ 3 และการเข้าใจร่วมกัน (Third-Person and Mutual Perspective Taking) อายุ 10 - 15 ปี

<u>สังกัปเกี่ยวกับบุคคล : มองด้วยสายตาของบุคคลที่ 3</u>

แนวคิดสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของการหยั่งลึกในระดับนี้ คือ เด็กมีความสามารถในการรู้คิดที่เรียกว่า ตนในฐานะของผู้สังเกต (Observing Ego) กล่าว คือ บุคคลแต่ละคนสามารถมองตนเองพร้อม ๆ กันในฐานะผู้กระทำและผู้เฝ้าดูการกระทำของตนเอง และรับรู้ว่าผู้อื่นก็สามารถกระทำได้เช่นกัน ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแต่ละฝ่ายสามารถนำตนเข้าไปอยู่ในบทบาทของกันและกัน เมื่อพิจารณาความรู้สึกนึกคิดของตนและผู้อื่น ด้วยทัศนะของบุคคลที่ 3 ที่อยู่ภายนอก ผู้ซึ่งสามารถคาดหมายความคิดของแต่ละบุคคลและความสัมพันธ์ที่มีต่อกันได้

ตัวอย่าง การหยั่งลึกทางสังคมด้านแนวคิดเกี่ยวกับบุคคลในประเด็นตระหนักเกี่ยวกับตนเองของเด็กอายุ 12 ปี 10 เดือน

ผู้สัมภาษณ์ : เป็นไปได้ไหมที่จะซ่อนความรู้สึกจากตัวของหนูเองได้

เด็ก : เป็นไปได้ถ้าคุณไม่บอกความรู้สึกนี้แก่ใคร คุณเอามันออกไปจากใจ

ผู้สัมภาษณ์ : เป็นไปได้ไหมที่จะซ่อนมันจากตัวของหนูเองอย่างแท้จริง

เด็ก : เป็นไปได้ คุณก็เอามันออกไปจากใจของคุณและไม่ต้องการที่จะรับรู้เกี่ยวกับมันอีก

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วหนูจะไม่รู้เกี่ยวกับมันอีกหรือ หรือภายในหนูยังคงรู้เกี่ยวกับมันอีก

เด็ก : คุณยังคงรู้เกี่ยวกับมันอีก แต่คุณไม่คิดเกี่ยวกับมันหรือนึกถึงมัน

<u>สังกัปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ : การเข้าใจร่วมกัน</u>

ลักษณะเด่นเฉพาะของพัฒนาการในระดับ 3 คือ ความสามารถในการใช้ทักษะของบุคคลที่ 3 อย่างแท้จริงในการพิจารณาสถานการณ์ที่บุคคลเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยการรวบรวม และประสานทัศนะต่าง ๆ ทั้งของตนและผู้อื่นเข้าด้วยกันพร้อม ๆ กัน หรือในขณะเดียวกัน ระบบหรือสถานการณ์และผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดจะได้รับการมองจากทัศนะของบุคคลที่ 3 หรือทัศนะของคนโดยทั่วไป (Third-Person or Generalized Other Perspertives) ความสามารถในการคิดเชิงตรรกวิทยาแบบย้อนกลับอย่างไม่มีที่สิ้นสุดหรือการเชื่อมต่อกันไปมา มีปรากฏอยู่ในพัฒนาการระดับ 2 แต่การนำมาประยุกต์ใช้ยังไม่ปรากฏ ในพัฒนาการระดับ 3 บุคคลพยายามที่จะเข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยอาศัยพื้นฐานความคิดแบบย้อนกลับอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (Infinite Regress Model) ปรากฏว่าความคิดแบบนี้มีข้อจำกัดอยู่มากและดูจะไร้ประโยชน์ ความสามารถในการมีทัศนะของบุคคลที่ 3 ในพัฒนาการระดับ 3 ช่วยให้บุคคลวัยรุ่นสามารถแยกตนเองออก (ในเชิงนามธรรม) จากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและประสานความรู้สึกหยั่งลึกซึ่งกันและกันตลอดจนพิจารณาทัศนะต่าง ๆ ทั้งของตนเองและของผู้อื่น (รวมทั้งพิจารณาการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันด้วย) การกระทำเช่นนี้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กันในลักษณะร่วมกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งในการปฏิสัมพันธ์

ระหว่างบุคคล แต่ละคนสามารถที่จะนำตนเข้าไปอยู่ในสภาวะหรือบทบาทของกันและกัน (ทำนองเอาใจเขามาใส่ใจเรา) เพื่อพิจารณาความรู้สึกนึกคิดของตนและของผู้อื่นรวมทั้งพิจารณาสถานการณ์การกระทำเช่นนี้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน และผลการกระทำเช่นนี้ทำให้แต่ละคนสามารถมองดูตนและผู้อื่นจากทัศนะของบุคคลที่ 3 ที่อยู่ภายนอก ผู้ซึ่งสามารถสันนิฐานหรือคาดหมายแง่คิดของแต่ละบุคคลและความสัมพันธ์ที่มีต่อกันได้ เรื่องที่ต้องคำนึงในการพัฒนาการระดับนี้ ก็คือ บุคคลต้องมองเห็นความจำเป็นในการประสานทัศนะแบบซึ่งกันและกัน (Reciprocal Perspectives) เข้าด้วยกันและเชื่อว่าความพึงพอใจทางสังคม การเข้าใจกัน หรือข้อยุติต่าง ๆ จะเกิดขึ้นได้ต้องมีทัศนะร่วมกันและประสานกันอย่างแท้จริงและอย่างมีประสิทธิผล การบรรลุถึงข้อยุติ (Resolution) ได้รับการมองว่าเป็นระบบพลวัต (Ongoing System) การบรรลุถึงซึ่งข้อยุติในปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ บุคคลทุกฝ่าย จะต้องมีส่วนร่วมทางความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สรุปว่าพัฒนาการในระดับ 3 เน้นความคล่องตัวในการสื่อความระหว่างบุคคล และการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดข้อยุติที่เป็นการคิดและคำนึงมากกว่าที่จะเป็นการกระทำในเชิงกายภาพ ซึ่งการที่บุคคลจะมีพัฒนาการการหยั่งลึกทางสังคมในระดับ 3 นั้น การบรรลุถึงข้อยุติจะต้องเป็นความรู้สึกว่าทั้งตนและผู้อื่นได้รับความพึงพอใจในข้อยุตินั้น ๆ และถ้ามีการเปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกัน แต่ละฝ่ายก็ควรจะได้รับความพึงพอใจด้วย ซึ่งต่างจากพัฒนาการระดับ 2 ที่เชื่อว่าการผ่อนคลายความตึงเครียดจะนำมาซึ่งข้อยุติได้

ตัวอย่าง การหยั่งลึกทางสังคมด้านแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงมิตรภาพในประเด็นการหาข้อยุติในปัญหาขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นอายุ 14 ปี 8 เดือน

"ฉันและเพื่อนมีปัญหาที่ต้องตัดสินใจว่าจะไปดูภาพยนต์เรื่องอะไรดี การตัดสินใจนี้จะต้องคำนึงถึงความพึงพอใจของตัวฉันและเพื่อน ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นผู้เลือกตัดสินใจให้อีกฝ่ายหนึ่งและเพื่อนต้องดูภาพยนต์โดยไม่มีความสุขอย่างแท้จริงก็เป็นเรื่องไม่ดี เราทั้งสองจึงต้องมีการตกลงกันอย่างจริงใจ"

ระดับ 4 การหยั่งลึกแบบลึกซึ้งและเข้าใจสัญลักษณ์ทางสังคม

(In-Depth and Societal-Symbolic Perspective Taking)

อายุตั้งแต่ 12 ปี ถึง วัยผู้ใหญ่

<u>สังกัปเกี่ยวกับบุคคล : การหยั่งลึกแบบลึกซึ้ง</u>

ลักษณะเฉพาะของแนวคิด ประการแรกเกี่ยวกับบุคคลที่ปรากฏในการพัฒนาระดับนี้ คือ บุคคลสามารถเข้าใจได้ว่าการกระทำ ความคิด และแรงจูงใจ หรือความรู้สึกเป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นโดยการทำงานของจิต แต่ไม่จำเป็นว่าบุคคลจะเข้าใจการกระทำหรือความรู้สึกนึกคิดของตนทุกครั้ง ด้วยการสะท้อนภาพของตนเองให้ตนเองเห็น ทำให้เกิดความเข้าใจว่า ภายในคน ๆ หนึ่งจะมีปฏิสัมพันธ์ทางความคิดเกิดขึ้นอย่างซับซ้อนเกินกว่าที่บุคคลจะเข้าใจได้ทั้งหมดด้วยตนเองในฐานะของผู้สังเกต (Observing Ego) ทำให้เกิดการตระหนักถึงความหมายของจิตใต้สำนึก (Unconscious) ซึ่งเมื่อมีพัฒนาการอยู่ในระดับนี้จะมองเห็นว่า คนเราบางครั้งก็ไม่เข้าใจว่าทำไมตนจึงไม่ต้องการทำ ความสามารถที่จะเข้าใจได้ว่าบุคลิกภาพคือผลผลิตของลักษณะนิสัย ความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติหรือระบบหนึ่ง ๆ ซึ่งมีประวัติพัฒนาการด้านต่าง ๆ เป็นของตนเอง

ตัวอย่าง การหยั่งลึกทางสังคมด้านแนวคิดเกี่ยวกับบุคคลในประเด็นการตระหนักในตนเอง ของวัยรุ่นอายุ 16 ปี

ผู้สัมภาษณ์ : ที่ ก. พูดว่าเขาไม่เคยคิดอยากได้หรือแม้แต่จะมองดูลูกสุนัขตัวอื่นอีกเลย ทำไมเขาจึงพูดเช่นนั้น

วัยรุ่น : เพราะ ก. ไม่คิดว่าจะมีลูกสุนัขตัวใดสามารถมาแทนที่ลูกสุนัขตัวที่หายไปได้

ผู้สัมภาษณ์ : ที่เขาพูดว่าเขาไม่ต้องการจะเห็นลูกสุนัขตัวอื่นอีกนั้น เขาหมายความเช่นนั้นจริง ๆ หรือ

วัยรุ่น : ไม่หรอก

ผู้สัมภาษณ์ : คุณสามารถจะพูดอะไรบางอย่างและไม่ได้ตั้งใจ จะให้หมายความเช่นนั้นได้หรือ

วัยรุ่น : นั่นคือคำพูดที่ออกมาจากหัวคิดในขณะนั้น เหมือนเมื่อคุณรู้สึกเสียใจหรือน้อยใจอะไรอย่างจริงจัง คุณอาจจะพูดออกมาว่า"ออกไปให้พ้นจากที่นี่นะ ฉันไม่ต้องการจะเห็นคุณอีกแล้ว" แต่จริง ๆ แล้วคุณกำลังจะต้องพบกับเขาในวันรุ่งขึ้นและคุณก็ไม่ได้โกรธเคืองเขาอีกต่อไปแล้วเมื่อเจอกัน

<u>สังกัปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ : เข้าใจสัญลักษณ์ทางสังคม</u>

ในช่วงวัยนี้บุคคลแต่ละคนจะสร้างแนวคิดรวบยอดเกี่ยวกับทัศนะของบุคคลในเชิงนามธรรมซึ่งกันและกัน (และร่วมกัน) และคงอยู่ไม่เฉพาะในแนวทางของความคาดหวังหรือความตระหนักที่เป็นสามัญร่วมกันเท่านั้น แต่ทว่อม ๆ กันนั้นยังเป็นการติดต่อสื่อสารในระดับที่ลึกซึ้งหรือมีมิติหลากหลายและซับซ้อนด้วย ตัวอย่างในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคน ทั้งสองสามารถจะมีทัศนะต่าง ๆ ร่วมกันได้ในหลายระดับตั้งแต่รู้จักกันเพียงผิวเผิน มีความสนใจร่วมกันถึงระดับการสื่อความหมายหรือความรู้สึกโดยไม่ต้องใช้คำพูด ในพัฒนาการระดับ 4 นี้วัยรุ่นหรือผู้ใหญ่วัยต้นมีความสามารถที่จะย่อ หรือสรุปทัศนะของคนโดยทั่วไปที่มีอยู่ร่วมกันอย่างซับซ้อนมากมายให้เป็นทัศนะตามสังคม ทัศนะตามแบบแผนประเพณี หลักศีลธรรมจรรยาและกฎหมาย ซึ่งบุคคลสามารถใช้ร่วมกันเชื่อกันว่าแต่ละบุคคล (ตน) จะพิจารณาแง่มุมที่มีส่วนร่วมกันอยู่ตามทัศนะของคนโดยทั่วไป หรือทัศนะของระบบสังคม เพื่อช่วยให้ง่ายต่อการเข้าใจและเกิดความคล่องตัวในการสื่อสารที่ถูกต้องตรงกันระหว่างสมาชิกในสังคม

ตัวอย่าง การหยั่งลึกทางสังคมด้านแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงมิตรภาพในประเด็นการหาข้อยุติของปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันของวัยรุ่นอายุ 16 ปี และผู้ใหญ่อายุ 24 ปี และ 31 ปี ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่า บุคคลที่มีพัฒนาการอยู่ในช่วงนี้มีความคิด และความเข้าใจความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง และบรรลุถึงข้อยุติในปัญหาที่ขัดแย้งกันด้วยการกระทำเชิงสัญลักษณ์

ผู้สัมภาษณ์ : อะไรเป็นหนทางดีที่สุดที่จะทำให้การโต้เถียงระหว่างเพื่อนสนิทสงบลงได้

วัยรุ่น : คุณสามารถจะพูดออกมาได้แต่โดยปกติมันจะเลือนหายไปเอง มันจะดูแลตัวของมันเอง คุณไม่ต้องอธิบายทุกอย่าง เมื่อคุณกระทำบางสิ่งบางอย่างที่แน่ใจลงไป คุณและเพื่อนต่างรู้ความหมายของการกระทำนั้น ถ้าไม่เช่นนั้นก็พูดออกมา (16 ปี)

ผู้ใหญ่ : ไม่มีใครอยู่ได้อย่างโดดเดี่ยว ที่พูดเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่า คุณต้องผนึกติดกับเพื่อนของคุณจนกระทั่งสูญเสียเอกลักษณ์ของทั้งคุณและเพื่อน ฉันเพียงแต่พูดว่าคุณต้องพึ่งพาผู้อื่นในขอบเขตหนึ่ง และผู้นั้นอาจกลายเป็นเพื่อนสนิทที่คุณไว้วางใจและสวมหัวใจคุณได้

ผู้สัมภาษณ์ : "สวมหัวใจ" หมายความว่าอย่างไร

ผู้ใหญ่ : หมายถึง เพื่อนที่เข้าใจคุณและคุณเข้าใจเขาเป็นอย่างดี โดยไม่จำเป็นต้องแสดงเป็นคำพูดตลอดเวลา (24 ปี)

ผู้ใหญ่ : คุณต้องเตรียมใจให้พร้อม ถ้าคุณคาดหวังที่จะเข้ากับผู้อื่นได้ มีสัมพันธภาพมากมายที่เกิดแตกแยก เพราะบางคนในกลุ่มไม่มีความพึงพอใจในตัวของเขา เป็นที่แน่นอนว่ามีสัมพันธภาพที่ดีก็เหมือนกับมีมิตรภาพที่ดี เพราะเป็นแนวทางที่บุคคลจะค้นพบเกี่ยวกับตนเองได้เป็นอย่างดี ถ้าเขาไม่กระทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดความบาดหมางกับเพื่อนของเขาเสียก่อน (31 ปี)

จากการแบ่งระดับต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เซลแมนและผู้ร่วมงานได้ทำการวิจัย เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของระดับเหล่านี้ โดยทำการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กอเมริกันทั้งที่เป็นการวิจัยแบบตัดขวาง (Selman and Byrne. 1974) และการวิจัยแบบช่วงยาว (Selman. 1980: 43 - 45) ปรากฏผลการวิจัยที่สอดคล้องกันว่า ผู้ถูกศึกษาทุกคนมีพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคมเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด โดยไม่พบว่าผู้ใดจะมีพัฒนาการอยู่ในระดับใหม่นอกเหนือไปจากที่เซลแมนระบุไว้ นอกจากนี้ยังพบว่า พัฒนาการตามระดับอายุต่าง ๆ ที่กำหนดจะปรากฏในบุคคลอย่างเด่นชัด และคู่ขนานไปกับอายุที่เพิ่มขึ้นด้วย

จากผลการศึกษาที่ว่าการพัฒนาความสามารถด้านการหยั่งลึกทางสังคมเป็นไปตามลำดับและคู่ขนานไปกับอายุที่เพิ่มนั้น ผลนี้สอดคล้องกับพัฒนาการด้านสำคัญอื่น ๆ ที่เป็นความสามารถทางสมอง เช่นพัฒนาการทางสติปัญญา และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ดังที่เพียเจท์ได้กล่าวไว้ว่าเด็กมีกลไกในการใช้สมองคิดเป็นไปในแบบเดียวกัน ถึงแม้จะมีวัฒนธรรมต่างกันก็ตาม ฉะนั้นการหยั่งลึกทางสังคมซึ่งเป็นความสามารถทางสมองด้านการรู้คิดทางสังคม ดังนั้นระดับพัฒนาการการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กอเมริกันที่เซลแมนได้ทำการทดสอบดังกล่าวข้างต้นกับกลุ่มเด็กไทยในการศึกษาครั้งนี้จึงคาดว่าจะมีการพัฒนาไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งความคาดหมายนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากการศึกษาของออปเปอร์ (Opper. 1971) เรื่อง"พัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของเด็กไทย" ซึ่งเป็นการวิจัยเปรียบเทียบเด็กไทยกับเด็กสวิสในด้านอัตราเร่งของพัฒนาการและลักษณะการให้เหตุผล เด็กไทยที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างมี 2 กลุ่มคือกลุ่มนักเรียนโรงเรียนสาธิตประสานมิตรในกรุงเทพระดับอายุ 6-16 ปี จำนวน 142 คน และนักเรียนซึ่งอยู่ในครอบครัวชาวนาที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระดับอายุ 6-16 ปีเช่นกัน จำนวน 140 คน ออปเปอร์ได้ใช้วิธีการทดสอบต่าง ๆ อย่างที่เพียเจท์ใช้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพพบว่าลำดับขั้นของพัฒนาการและถ้อยคำการให้เหตุผลของเด็กไทยในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองเป็นแบบเดียวกันและเช่นเดียวกับของเด็กสวิส การค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่าความเจริญเติบโตทางกระบวนการรู้คิดของเด็กเป็นสากลดังเช่นที่เพียเจท์ได้กล่าวไว้ว่า เด็กมีกลไกในการใช้สมองคิดเป็นแบบเดียวกัน ถึงแม้จะมีวัฒนธรรมต่างกันก็ตาม แต่ส่วนที่แตกต่างกันก็คืออัตราเร่งของการเพิ่มพูนด้านสังกัป พบว่าในการทดสอบขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรมในเด็กไทยวัย 6-11 ปี โดยทั่วไปกลุ่มเด็กไทยในกรุงเทพมีอัตราการเจริญพอ ๆ กับเด็กสวิส ที่ช้ากว่าก็มีบ้างแต่ไม่มาก แต่เด็กไทยในชนบทเจริญช้ากว่าเด็กสวิสประมาณ 1-3 ปีในแต่ละสังกัปแตกต่างกันไป แต่เมื่อพิจารณาโดยอายุจะเห็นเด็กไทยกลุ่มที่อายุยิ่งมาก จะมีอัตราการเจริญดังกล่าวใกล้เคียงกับของเด็กสวิสมากขึ้น (งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ. 2529) ผลการวิจัยนี้สนับสนุนในเรื่องของการหยั่งลึกทางสังคมที่ว่าความสามารถนี้มีความสัมพันธ์กับอายุ แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะต่างวัฒนธรรมกันก็ตาม

การศึกษาความสามารถทางสมองด้านอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับการศึกษาข้างต้นก็คือ การศึกษาพัฒนาการด้านความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ซึ่งทิพวรรณ กิตติวิบูลย์ (2522)ได้ศึกษากับเด็กไทยวัยก่อนเข้าเรียน (อายุ 4-6 ปี) จากครอบครัว

ฐานะเศรษฐกิจปานกลางและต่ำ ในกรุงเทพฯ จำนวน 83 คน ผลการวิจัยปรากฏว่าเด็กในกลุ่มที่ศึกษาส่วนใหญ่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 1 มากกว่าขั้นอื่น ๆ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาเด็กอเมริกันของ คูล (Kuhn. 1976)

จากการศึกษาพัฒนาการทั้ง 2 ด้านคือ ทั้งพัฒนาการด้านการรู้คิด (สติปัญญา) ตามทฤษฎีของ เพียเจท์ และพัฒนาการด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของ โคลเบอร์ก ซึ่งพัฒนาการทั้ง 2 ด้านนี้ต่างก็มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคมตามทฤษฎีของ เซลแมน กล่าวคือ พัฒนาการด้านการรู้คิด (สติปัญญา) และพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งของเหตุผลเชิงจริยธรรม และเป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับพัฒนาการด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอีกด้วย (Selman and Damon. 1975 : Walker. 1980) ฉะนั้นพัฒนาการทั้ง 3 ด้านนี้จึงน่าจะมีรูปแบบของพัฒนาการเป็นไปในทำนองเดียวกัน

ดังนั้นจากผลของการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยคาดหมายว่าเด็กไทยในกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งมีอายุระหว่าง 10 - 12 ปี ส่วนใหญ่จะมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมอยู่ในระดับ 2 และ 3 ตามทฤษฎีของเซลแมน

(3) ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

สภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อชีวิตและพัฒนาการทุกด้านของบุคคล คือ ครอบครัว ซึ่งมีบิดามารดาเป็นหลัก และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม และแบบแผนพฤติกรรมต่าง ๆ แก่เด็กด้วยการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีผลต่อลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของเด็กทั้งในปัจจุบัน ตลอดจนศักยภาพของบุคคลในอนาคตอีกด้วย

การที่เด็กจะมีความประพฤติปกตินั้นจำเป็นต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างไม่ขาดตกบกพร่องจากครอบครัว และอิทธิพลทางครอบครัวย่อมฝังรากในการสร้างนิสัยแก่เด็กมากกว่าอิทธิพลทางอื่น (สภาวิจัยแห่งชาติ. 2509 : 63)

นักจิตวิทยาหลายท่านได้เน้นถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ว่า มีผลต่อบุคลิกลักษณะ และพัฒนาการด้านสังคมของเด็กดังนี้คือ

เซียร์ (นิภา ทองไทย. 2525;อ้างอิงมาจาก Sears.1967) กล่าวเกี่ยวกับพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กว่า พัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพของเด็กสามารถบ่งบอกถึงการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมามักเป็นผลจากการอบรมเลี้ยงดู และก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมอีกด้วย

แอดเลอร์ (ปราณีต สุขอุดม. 2514 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Adler. n.d.) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาสังคม ได้เน้นถึงความสำคัญของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มว่า เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เมื่อทารกเกิดมาได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่อยู่รอบตัว และเริ่มกระบวนการเรียนรู้อยู่ในขอบเขตและกฎเกณฑ์ของสังคม ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้สังเกตและรับไว้จากครอบครัว และจะพัฒนาทุก ๆ ด้านรวมทั้ง ทัศนคติ ความเชื่อ และบุคลิกภาพของเด็ก องค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาของเด็กคือครอบครัว เด็กไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใด วัฒนธรรมใด หรือศาสนาใดก็ตาม จะพัฒนาทั้งกายและใจ โดยมีรากฐานจากประสบการณ์ในครอบครัว

มุสเซน (นันทา แทนธานี. 2534:29;อ้างอิงมาจาก Mussen. 1963:193) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูในระยะต้นของชีวิตควรมีพื้นฐานของความรักและความอบอุ่นเป็นสำคัญ และเมื่อเด็กโตขึ้นเขาจำเป็นที่จะต้องได้รับสิ่งแวดล้อมที่จะสร้างเสริมพัฒนาการของเขาให้กว้างออกไป สภาพแวดล้อมเด็กและทัศนคติของพ่อแม่ มีอิทธิพลต่อเด็กมาก โดยเฉพาะแบบแผนของครอบครัว และวิธีการอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการของเด็กโดยตรงทั้งสิ้น การเรียนรู้ทางสังคมครั้งแรกของเด็กเกิดขึ้นที่บ้าน จากการมีความสัมพันธ์กับสมาชิกภายในครอบครัว

เซียร์ และคนอื่น ๆ (Sears and others. 1957:1-4, 372) กล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดูเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง การอบรมเลี้ยงดูนั้นเป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัวไม่ใช่เป็นเรื่องของคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น พ่อหรือแม่ และความรักของพ่อแม่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจริยธรรมในตัวเด็ก

การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวนับจึงว่ามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทุก ๆ ด้านของเด็ก ทั้งด้านกาย อารมณ์ และสังคม ซึ่งทางด้านสังคมนั้นก็มีผลต่อเด็กหลายประการ โดยเฉพาะความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม คือสามารถรู้และเข้าใจความสัมพันธ์ของตนกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

(4) การอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับจากพ่อแม่มีอิทธิพลสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็กทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านพัฒนาการทางสังคมก็จะมีผลให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมทุก ๆ ด้านไปในทางที่ดีงาม ซึ่งผลนี้ย่อมเกิดขึ้นกับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม ซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งของพัฒนาการด้านนี้

ความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม แม้ว่าจะเป็นพัฒนาการทางสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง และได้มีการค้นคว้าถึงโครงสร้างและระดับพัฒนาการไว้อย่างชัดเจนดังกล่าวมาแล้วข้างต้น แต่จากการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้พบว่าการวิจัยในเรื่องนี้ส่วนมากได้กระทำเฉพาะในแง่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของกรอบความคิดเชิงทฤษฎีของโครงสร้างและระดับของความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมกับระดับอายุของกลุ่มตัวอย่างหลายเชื้อชาติ เพื่อศึกษาว่าระดับของโครงสร้างพัฒนาการนั้นมีความเป็นสากลหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยในเรื่องนี้ปรากฏว่ามีความสอดคล้องตรงกันคือระดับต่าง ๆ ตรงกันทุกเชื้อชาติ หรือกล่าวได้ว่ามีเกณฑ์เป็นสากลนั่นเอง

อย่างไรก็ตามมีความสำคัญประเด็นอื่น ๆ ที่ควรนำมาศึกษาเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมให้กว้างขวางมากขึ้น นั่นก็คือความสามารถด้านนี้มีความสัมพันธ์อย่างไรกับการอบรมเลี้ยงดู ทั้งนี้เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูมีความสำคัญยิ่งต่อพัฒนาการทุกด้านของบุคคล ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นในหัวข้อของความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู และจากการศึกษาผลการวิจัยในเรื่องนี้ปรากฏว่ามีการวิจัยในประเทศเพียงเรื่องเดียวที่ศึกษาในเรื่องนี้ คืองานวิจัยของ งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ (2529) ซึ่งในส่วนของการอบรมเลี้ยงดูได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กอายุระหว่าง 9-10ปี โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษารูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูเป็น 5 รูปแบบคือ การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาด้านร่างกาย การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาด้านอารมณ์สังคม การอมรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาด้านสติปัญญา การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาด้านจริยธรรม และการอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาแบบรวม อย่างไรก็ตามยังมีการแบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็นรูปแบบอื่น ๆ ที่ต่างออกไปจากนี้ และเป็นรูปแบบที่ได้รับความสนใจจากนักจิตวิทยาทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างกว้างขวาง คือ การแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 5 แบบคือ รักสนับสนุนมาก-น้อย ใช้เหตุผล-อารมณ์

ลงโทษทางจิต-ทางกาย ควบคุมมาก-น้อย และพึ่งตนเองเร็ว-ช้า ในการแบ่งทั้ง 5 แบบดังกล่าวนี้มีเพียง 4 แบบแรก ที่มีผลการวิจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจริยธรรม การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม การสวมบทบาท และความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ซึ่งตัวแปรเหล่านี้เป็นสังกัปที่สำคัญของความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคม ส่วนมิติด้านการฝึกให้พึ่งตนเองเร็ว-ช้า ไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคม

ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงมีจุดมุ่งหมายอีกประการหนึ่ง คือ การศึกษาความสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูหลาย ๆ แบบที่พบจากการวิจัยดังกล่าวข้างต้นกับความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น เพื่อศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบใดที่ส่งผลให้มีความสามารถด้านนี้สูง และการอบรมเลี้ยงดูแบบใดที่ส่งผลให้ความสามารถดังกล่าวมีน้อย

อย่างไรก็ตามยังมีผลการวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 2 นี้ไม่มากนัก จึงไม่อาจหาผลการวิจัยโดยตรงมาอ้างอิงได้มาก แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังกัปของความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมคือ <u>ตัวแปรด้านจริยธรรมทั่ว ๆ ไป</u> (จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม เป็นประโยชน์แก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคม) (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ. 2520) <u>การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม</u> <u>ความสามารถในการสวมบทบาท</u> <u>ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น</u> ฉะนั้นในการเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงขอเสนอความสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ กับพฤติกรรมจริยธรรม การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ความสามารถในการสวมบทบาท ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น และสุดท้ายคืองานวิจัยของไทยที่ศึกษาความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมโดยตรง ดังรายละเอียดดังนี้

(4.1) <u>การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย</u>

<u>ความหมาย</u> การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย คือ การที่บิดามารดารายงานว่าในการปฏิบัติต่อบุตร ตนได้แสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุขบุตรของตนมากเพียงใด มีความใกล้ชิดกับบุตรโดยตนได้กระทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับบุตรมากน้อยเพียงไร นอกจากนั้นยังเกี่ยวข้องกับความสนิทสนมการสนับสนุนช่วยเหลือ และการให้ความสำคัญแก่บุตรด้วย การอบรม

เลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากนี้ เป็นการให้ในสิ่งที่บุตรต้องการทั้งสิ้น ฉะนั้นบิดามารดาที่เลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีนี้ จึงเป็นผู้ที่บุตรรักและบุตรเห็นความสำคัญของบิดามารดา ซึ่งจะทำให้บุตรยอมรับการอบรมสั่งสอนต่าง ๆ ของบิดามารดาได้โดยง่าย และยอมรับบิดามารดาเป็นแบบอย่างโดยไม่รู้ตัว (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2528)

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญในการที่บิดามารดาจะสามารถถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ไปสู่เด็ก นอกจากนั้นทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์สังคมของอีริคสันยังกล่าวว่า ถ้าเด็กทารกได้รับความสุขความพอใจจากการดูแลอย่างใกล้ชิดของมารดาตั้งแต่แรกเกิด เด็กจะเกิดความรู้สึกรักใคร่ไว้วางใจมารดา และเมื่อโตขึ้นจะแผ่ขยายความรู้สึกรักใคร่ไว้วางใจนี้ไปยังผู้อื่น และสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่ ทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีในระยะต่อมา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีสุขภาพจิตที่ดีของเด็กโดยตรง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2528 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Erikson. 1968)

<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยกับพฤติกรรมจริยธรรม</u>

ฮอฟแมน และเบคเคอร์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2528:5;อ้างอิงมาจาก Hoffman. 1970; Becker. 1964) ได้ประมวลผลการวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักความอบอุ่นกับพฤติกรรมการทำความดีละเว้นความชั่วของเด็กหลายครั้ง โดยการวิจัยเรื่องแรก ๆ ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจบังคับ ซึ่งส่วนใหญ่ คือ การลงโทษทางกาย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนนั้นพบมากในการรายงานของบิดามารดาที่มีบุตรมีความรับผิดชอบสูง เมื่อทำผิดยอมสารภาพผิดและละอายในการทำผิด นอกจากนั้นเด็กเหล่านี้ยังก้าวร้าวน้อยและให้ความร่วมมือกับผู้อื่นมากด้วย

ฮอฟแมน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2528 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Hoffman. 1970) ได้ประมวลผลการวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับการพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กที่น่าสนใจในที่นี้คือการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักเด็ก ฮอฟแมนพบว่ามีการวิจัยทางด้านนี้อยู่ 5 เรื่อง ซึ่งศึกษาเด็กอายุตั้งแต่ 4 ขวบถึง 13 ปี ผลปรากฏว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากในเด็กที่เมื่อทำผิดแล้วยอมสารภาพความผิด ผลนี้พบในเด็กทุกระดับอายุที่ศึกษาด้วย

หลังจากผลงานเหล่านี้ได้เผยแพร่ออกไปแล้ว ทำให้เกิดผลการวิจัยในแง่มุมที่แตกต่างกันออกไปมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากการประมวลผลการวิจัยอีกสามบทความ สตับ ซอลท์ไตน์ และ ฮูเวอร์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2528:6;อ้างอิงมาจาก Staub. 1975;Saltzstein. 1976; Hower.1980) ซึ่งต่างก็เน้นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและยอมรับเด็กของบิดามารดาว่ามีความสำคัญต่อพัฒนาการทางจริยธรรมและลักษณะที่ดีงามของเด็ก

<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม</u>

นอกจากการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน จะเกี่ยวข้องกับจริยธรรมโดยทั่วไปแล้วยังมีผู้ทำการศึกษาความเกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชน (ซึ่งหมายถึงความสามารถในการเข้าใจ ยอมรับและยึดหลักอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นเหตุผลหรือแรงผลักดันในการที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมหนึ่ง ๆ) ไว้อีกหลายเรื่องได้มีการประมวลงานวิจัยทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศไว้ในงานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนิก (2524) ซึ่งสรุปได้ในขณะนั้นว่าการวิจัยในประเทศไทยที่มีการศึกษาเยาวชนเกือบทุกช่วงอายุ ตั้งแต่เด็กก่อนวัยเรียนจนถึงนิสิตในมหาวิทยาลัย ผลปรากฏว่าผู้ที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ผลนี้ปรากฏในปริมาณที่เชื่อถือได้ตั้งแต่วัยรุ่นตอนต้นจนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ส่วนการประมวลเอกสารการวิจัยในต่างประเทศ ซึ่งบุคคลในวัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ก็พบผลการวิจัยเช่นเดียวกับผลการวิจัยของไทยที่กล่าวมา นอกจากนั้นยังพบผลที่น่าสนใจว่าการรายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน มีความสำคัญต่อเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่แยกอยู่ต่างหากจากบิดามารดามากกว่าในนักเรียนวัยรุ่นประเภทอื่น ๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนิก. 2524)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยกับความสามารถในการสวมบทบาท

โกศล มีคุณ (2524)ได้สร้างแบบฝึกอบรมเพื่อยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และทักษะในการสวมบทบาท ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 (อายุ 9-14 ปี) ในจังหวัดราชบุรี และนำไปทดลองฝึกในต่างจังหวัด พบว่าลักษณะภูมิหลังของเด็กที่ส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการสวมบทบาท คือ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก เพราะเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบดังกล่าวจะมีสภาพจิตใจที่หร้อม เมื่อได้รับการกระตุ้นอย่างเหมาะสม จึงสามารถพัฒนาความสามารถในการสวมบทบาทได้อย่างเต็มที่

เคลเลอร์ (Keller. 1976) ได้ทำการศึกษาปัจจัยทางสังคมอันจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการสวมบทบาทของเด็กอายุระหว่าง 11 ถึง 15ปี พบว่าการรับรู้ว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้การสนับสนุนจากบิดามารดา (Supportiveness) ซึ่งหมายถึงการที่บุตรรายงานว่ามารดาของตนให้ความรักใคร่สนิทสนม และเปิดโอกาสหรือส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกทางสังคมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสามารถในการสวมบาทบาทของเด็ก

จากผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากจะเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมและจริยธรรมสูง มีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ซึ่งผลนี้ทำให้คาดว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก จะมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยกว่า

(4.2) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์

ความหมาย การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ คือ การที่บิดามารดาได้อธิบายเหตุผลให้แก่บุตร ในขณะที่มีการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของบุตรหรือลงโทษบุตร นอกจากนั้นบิดามารดาที่ใช้วิธีการนี้ยังให้รางวัล และลงโทษบุตรอย่างเหมาะสมกับการกระทำของบุตรมากกว่าที่จะปฏิบัติต่อบุตรตามอารมณ์ของตน การกระทำของบิดามารดาจะเป็นเครื่องช่วยให้บุตรได้เรียนรู้และรับทราบถึงสิ่งที่ควรและไม่ควรกระทำ นอกจากนั้นยังช่วยให้บุตรสามารถจะทำนายว่าตนจะได้รับรางวัลหรือโดนลงโทษจากบิดามารดา หลังจากที่ตนกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ แล้วมากน้อยเพียงใด การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลนี้เดิมมีหลายความหมาย เช่น หมายถึงการที่บิดา

มารดาบอกให้เด็กทราบว่าพฤติกรรมนั้น ๆ เป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหรือไม่ นอกจากนั้นยังหมายถึง การชี้แจงให้เด็กทราบถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดจากการกระทำของเด็กซึ่งส่งผลกระทบต่อบิดามารดาหรือผู้อื่น ต่อมาภายหลังวิธีนี้จึงหมายถึงการใช้เหตุผลในการส่งเสริมหรือขัดขวางพฤติกรรมของเด็ก และมีการลงโทษ หรือให้รางวัลอย่างเหมาะสมกับพฤติกรรมของเด็กด้วย อาจกล่าวได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลนั้นในปัจจุบันเป็นมิติที่มีความหมายกว้างขวางกว่าที่เคยใช้มาแต่เดิม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2528)

<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์กับพฤติกรรมจริยธรรม</u>

ในการประมวลผลการวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และจริยธรรมของเด็กนั้น สอฟแมน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2528 : 9 ;อ้างอิงมาจาก Hoffman. 1970) พบว่าการที่มารดาใช้เหตุผลกับเด็กนั้นเกี่ยวข้องกับความสามารถในการต้านทานสิ่งยั่วยุใจของเด็ก และเมื่อทำผิดแล้วเด็กจะรู้สึกละอายและยอมรับผิด ผลเช่นนี้พบแต่เฉพาะในเด็กโตและวัยรุ่น หลังจากสอฟแมนได้ประมวลผลการวิจัยแล้ว ต่อมาอีกห้าปีก็ได้มีผู้ประมวลผลการวิจัยอีกครั้ง (Staub. 1975) และหลังจากนั้นอีกสิบปี (งามตา วนินทานนท์. 2534 ; อ้างอิงมาจาก Hower.1980) ก็พบผลเช่นเดียวกันว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสำคัญต่อจริยธรรมของเด็ก โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาควบคู่ไปกับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพสุดา นิลสินธพ (2523) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดู โดยศึกษากับกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 4-6 ปี ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 90 คน ผลปรากฏว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ

<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม</u>

จากการประมวลผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศในเรื่องของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ว่า จะเกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กอย่างไร โดย ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2524) สรุปว่า การวิจัยในประเทศไทยทางด้านนี้มีมากกว่าในต่างประเทศ และให้ผลที่สอดคล้องกันว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบ

ใช้เหตุผลมากเกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก นอกจากนี้งานวิจัยวัยรุ่นในประเทศไทยสองเรื่องยังพบผลที่สอดคล้องกันว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลนี้เป็นตัวทำนายที่ดีที่สุดของความสามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในหมู่วัยรุ่น ที่มาจากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจและสังคมต่ำ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ. 2520,2524)

ต่อมา ชมพูนุช ศรีเสาวลักษณ์ (2530 : 50-53) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในนักเรียนที่มีอายุ 12 ปี และ 14 ปี และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในนักเรียนกลุ่มอายุเดียวกัน

<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์กับความสามารถในการสวมบทบาท</u>

เพียเจท์ (Piaget. 1965) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กไว้ว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นวิธีการที่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม มากกว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการวางอำนาจหรือออกคำสั่งกับบุตร

จากการศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูหลายรูปแบบ ฮอฟแมน (Hoffman. 1970) พบว่าวิธีอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบชี้แจงเหตุผลกับเด็ก (Inductive Child-Rearing Practices)โดยบิดามารดาพยายามเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กด้วยการชี้แจงเหตุผลกับเด็ก เพื่อกระตุ้นให้เด็กตระหนักถึงผลการกระทำของตนที่อาจเกิดแก่บิดามารดาและผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนได้กระทำลงไป การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลอาจเพิ่มความสามารถในการมองเหตุการณ์จากแง่มุมของผู้อื่น (ความสามารถในการสวมบทบาท)

<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์กับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น</u>

ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นหรือการร่วมรู้สึก (Empathy) นับเป็นสังกัปเกี่ยวกับลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่มีความหมายใกล้เคียงกับสังกัปการหยั่งลึกทางสังคม

เพราะความหมายของสองสังกัปนี้เกี่ยวข้องกับการเข้าใจผู้อื่น แต่การร่วมรู้สึกมีความในขอบเขตที่จำกัดกว่า กล่าวได้ว่าบุคคลที่มีความสามารถในการร่วมรู้สึก จะมีความไวในการสนองตอบต่อความรู้สึกของผู้อื่นเพราะเขาสามารถนำตนเข้าไปอยู่ในบทบาทของผู้อื่น (ทางความคิด) เพื่อจะได้เข้าใจว่าคนอื่นรู้สึกอย่างไรในสถานการณ์หนึ่ง ๆ

จากงานวิจัยของ ฮอฟแมน (Hoffman. 1970) พบว่า วิธีอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบชี้แจงเหตุผลกับเด็ก (Inductive Child-Rearing Practices) โดยบิดามารดาพยายามเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กด้วยการชี้แจงเหตุผลกับเด็ก เพื่อกระตุ้นให้เด็กตระหนักถึงผลการกระทำของตนที่อาจเกิดแก่บิดามารดาและผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนได้กระทำลงไป การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลอาจเพิ่มความสามารถในการเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น (การร่วมรู้สึก)ด้วย

จากการศึกษาวิจัยการร่วมรู้สึกของเด็กวัยก่อนเข้าเรียน (อายุ 4 - 6 ปี) บาร์เนทท์ และคนอื่น ๆ (Barnett and others. 1980) พบว่าเด็กหญิงในกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการร่วมรู้สึกมากเป็นเด็กซึ่งมีบิดามารดาที่รายงานว่าตนเองเป็นคนที่พยายามเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเป็นคนอบอุ่น และเน้นความรู้สึกของผู้อื่นเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ที่มีหรือไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ก็ตาม

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความสำคัญต่อพฤติกรรมเด็ก โดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับลักษณะทางจริยธรรม ความสามารถในการสวมบทบาท และความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น นั่นก็คือการมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงนั่นเอง ซึ่งผลนี้ได้นำไปคาดคะเนในการตั้งสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์

(4.3) <u>การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย</u>

<u>ความหมาย</u> การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย คือ การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็กทางด้านการลงโทษเมื่อเด็กทำผิด โดยอาจใช้การลงโทษทางกาย เช่น การเฆี่ยนตีและทำให้เจ็บกายด้วยวิธีการต่าง ๆ หรือการลงโทษทางจิต เช่น ดุว่า ทำท่าไม่พอใจ และเมินเฉย เป็นต้น

การลงโทษเมื่อเด็กทำผิดนี้เป็นสิ่งที่นักจิตวิทยาได้ศึกษามานาน โดยการวิจัยเรื่องแรก ๆ

ทางด้านการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับจิตใจและพฤติกรรมเด็ก ได้เน้นความสำคัญของวิธีการที่บิดามารดาใช้ลงโทษเด็กเป็นลันดับแรก และถ้าพิจารณาอายุของเด็กที่ถูกศึกษาก็จะเห็นว่าวิธีการลงโทษนี้ผู้ใหญ่เป็นผู้ใช้กับเด็กตั้งแต่เริ่มต้น เมื่อเป็นทารก เช่น ในการหย่านม การฝึกขับถ่าย และการห้ามปรามการกระทำของเด็ก เป็นต้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน.2528:10;อ้างอิงมาจาก Ryback and others. 1980) การลงโทษที่ได้มีการศึกษากันนั้นมีหลายวิธี เช่น การใช้อำนาจบังคับ โดยการลงโทษทางกาย การใช้วาจาดุว่า การริบวัตถุสิ่งของ การงดแสดงความรักใคร่เมตตา การตัดสิทธิต่าง ๆ เป็นต้น อาจแบ่งวิธีการลงโทษออกได้เป็น 2 ประเภท คือการลงโทษทางกาย และการลงโทษทางจิต

การลงโทษเด็กโดยเฉพาะการทำให้เจ็บกาย เป็นวิธีการปรับพฤติกรรมที่บิดามารดามักใช้อย่างจงใจ ใช้มากและใช้บ่อยกว่าการให้รางวัลเมื่อเด็กทำความดี งานวิจัยมารดาไทยได้แสดงอย่างชัดเจนว่า มารดาไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งมารดาที่มีการศึกษาต่ำมักจะเพิกเฉยเมื่อเห็นบุตรทำความดี (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และบุญยิ่ง เจริญยิ่ง. 2518) ในเรื่องนี้ผู้วิจัยได้อภิปรายผลไว้ว่า การเพิกเฉยเมื่อเด็กทำความดีเป็นการกระทำที่ผิดหลักวิชาการอย่างมาก การเพิกเฉยไม่รู้ไม่เห็นต่อการทำความดีของเด็กมีผลเท่ากับการลงโทษเด็ก และทำให้เด็กไม่ทราบว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ดี ควรทำซ้ำอีกหรือไม่ ผู้วิจัยในเรื่องนี้ได้เสนอแนะว่าควรให้รางวัลเมื่อเห็นเด็กทำความดี และให้อย่างสม่ำเสมอจนกระทั่งโต

ครอบครัวไทยที่เชื่อถือสุภาษิตโบราณว่า รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี มักจะใช้วิธีการลงโทษทางกายเพื่อยับยั้งพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของบุตร ฮอฟแมน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่นๆ. 2528 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Hoffman. 1970)ได้พิจารณาเปรียบเทียบอิทธิพลของการลงโทษทางกาย และการลงโทษทางจิต แล้วสรุปว่าการลงโทษทางกายนี้มีผลเสียต่อเด็กมาก เพราะสอนให้เด็กก้าวร้าว รังแก ข่มเหงผู้ที่อ่อนแอกว่า ทำให้เด็กเกลียดกลัวผู้ลงโทษ และหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่เคยถูกลงโทษทางกายนั้น ส่วนการลงโทษทางจิตให้ผลดีในการเสริมสร้างจริยธรรมของเด็กอยู่บ้าง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกายกับพฤติกรรมจริยธรรม

จากการประมวลผลการวิจัยในต่างประเทศหลายเรื่อง ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2528) ได้ข้อสรุปที่คล้ายคลึงกันว่าการลงโทษทางกายนั้นเกี่ยวข้องกับการมีจริยธรรมต่ำของเด็ก ส่วนการลงโทษทางจิตนั้นในบางครั้งก็ไม่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม แต่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเอื้อเฟื้อในเด็กชายและการมีมโนธรรมสูง สำหรับการวิจัยวัยรุ่นไทยพบว่าการลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย มีประโยชน์ในการปลูกฝังจริยธรรม และเกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตสูงของวัยรุ่น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก 2520 ; ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2521ข.)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกายกับความสามารถในการสวมบทบาท

เคลเลอร์ (Keller. 1976) ได้ทำการศึกษาปัจจัยทางสังคมอันจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการสวมบทบาทของเด็กอายุระหว่าง 11 ถึง 15 ปี พบว่าการรับรู้ว่าบิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (Severity) ซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูด้วยวิธีการลงโทษทางกายและทางจิตใจ เช่น การถอดถอนความมั่นคงทางใจและการยับยั้ง หรือลดแรงจูง ในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม มีความสัมพันธ์ในทางลบกับความสามารถในการสวมบทบาทของเด็ก

แม้ว่างานวิจัยในเรื่องนี้ยังมีน้อยแต่ก็พอสรุปได้ว่า การลงโทษทางจิตมากกว่าทางกายให้ผลดีในการเสริมสร้างจริยธรรม และยับยั้งพฤติกรรมไม่เหมาะสมของเด็กได้ แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า การอบรมเลี้ยงดูด้วยวิธีการลงโทษทางกายและทางจิตเป็นอุปสรรคกับความสามารถในการสวมบทบาทของเด็ก ฉะนั้นในส่วนนี้ผลการวิจัยยังไม่สามารถชี้ชัดได้ว่าการลงโทษชนิดใดน่าจะมีผลดีต่อความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม แต่เมื่อพิจารณาผลการวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2520) ที่พบว่าการลงโทษทางจิตมีประโยชน์ต่อการปลูกฝังจริยธรรม ฉะนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าการลงโทษทางจิตจะให้ผลดีต่อความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมมากกว่าการลงโทษทางกาย

(4.4) การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย

ความหมาย การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม การควบคุมมาก หมายถึง การออกคำสั่งให้เด็กทำตามแล้วให้ผู้ใหญ่คอยตรวจตราใกล้ชิดว่าเด็กทำตามที่ตนต้องการหรือไม่ ถ้าเด็กไม่ทำตามก็จะลงโทษเด็ก ส่วนการควบคุมน้อย หมายถึง การปล่อยให้เด็กรู้จักคิดตัดสินใจเองว่าควรทำหรือไม่ควรทำสิ่งใดและเปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเองบ้าง โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเด็กมากนัก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับพฤติกรรมจริยธรรม

จากการประมวลผลการวิจัยในต่างประเทศ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่นๆ (2528) ได้สรุปว่าการควบคุมมากหรือน้อยจะให้ผลดีต่อจิตใจของเยาวชนหรือไม่ ขึ้นอยู่กับอายุและเพศของเด็ก โดยอาจกล่าวได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากนั้นมีประโยชน์ต่อเด็กเล็กจนถึงวัยรุ่นตอนต้น และมีประโยชน์ต่อเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย การศึกษากับเด็กเล็กมักพบประโยชน์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมในปริมาณค่อนข้างสูง ส่วนการวิจัยวัยรุ่นตอนกลางตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไปพบประโยชน์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมในปริมาณน้อย ผลการวิจัยที่แสดงว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากมีประโยชน์ต่อเด็กเล็กจนถึงระยะวัยรุ่นตอนต้นนั้น มีปรากฏเช่นเดียวกันในประเทศไทย กล่าวคือวัยรุ่นไทยตอนต้นที่ถูกควบคุมมากเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ สัมมาคารวะ เอื้อเฟื้อ กตัญญู และยึดถือบาปบุญ มากกว่าเด็กที่รายงานว่าได้รับการควบคุมน้อยอย่างเด่นชัด (ลัดดาวัลย์ ทรศรีสมุทร และ วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี. 2524) แต่ผลการวิจัยก่อนหน้านี้ พบว่าวัยรุ่นที่รายงานว่าตนได้รับการควบคุมน้อยมีวินัยทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นที่รายงานว่าได้รับการควบคุมมาก (วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. 2517) อย่างไรก็ตามนักวิจัยในต่างประเทศได้ให้ความเห็นว่า การที่บิดามารดาใช้การควบคุมบุตรในปริมาณเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บุตรเชื่อฟังและไม่ควบคุมในปริมาณที่มากเกินไปจะทำให้เยาวชนมีจริยธรรมสูงสุดและการควบคุมในปริมาณที่มากเกินไปในวัยรุ่นตอนกลางเป็นต้นไปอาจทำให้ผู้รับมีสุขภาพจิตเสื่อมและก้าวร้าวได้มาก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ.2528: 12)

ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากเหมาะสมที่จะใช้กับเด็กในระยะก่อนวัยรุ่นและเหมาะสมสำหรับเด็กหญิง ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยเหมาะสมในระยะวัยรุ่นเป็นต้นไปและเหมาะสมกับเด็กชาย ผลสรุปดังกล่าวนี้เมื่อนำมาพิจารณากับกลุ่มตัวอย่างใน

การวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นเด็กก่อนวัยรุ่น จึงคาดได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย จะให้ผลดีต่อความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก

สรุปจากการประมวลเอกสารวิจัยทั้งในและต่างประเทศได้ชี้ให้เห็นว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบดังกล่าว เป็นวิธีการที่มีความสำคัญอย่างเด่นชัดในการเสริมสร้างลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนโดยทั่วไปและของเยาวชนไทยโดยเฉพาะด้วย ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมที่น่าปรารถนา เช่น เป็นผู้มีจริยธรรมสูง มีสุขภาพจิตดี มีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น (หรือมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูง) จึงเป็นรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสมในสังคมไทย

จากผลการวิจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูซึ่งแบ่งออกเป็น 4 แบบดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบมีอิทธิพลอย่างเด่นชัดต่อการพัฒนาด้านพฤติกรรมจริยธรรม การให้เหตุผลทางจริยธรรม ความสามารถในการสวมบทบาททางสังคม และความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ซึ่งความหมายต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นตัวแปรที่ร่วมอยู่ในความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมทั้งสิ้น ดังนั้นการที่จะพัฒนาความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กให้สูงขึ้นได้ จึงจำเป็นต้องอาศัยการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงสนใจที่จะศึกษาว่าเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในแบบต่าง ๆ กัน อันได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-ใช้อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย และการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย จะมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเป็นไปในลักษณะใด และสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ดังกล่าวข้างต้นหรือไม่

(5) การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวกับความสามารถในการสวมบทบาท

ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากเป็นผู้ถ่ายทอดและสร้างเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับเด็ก ทำให้เด็กรู้จักแสดงพฤติกรรมต่าง ๆในสังคม และมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการหล่อหลอมให้เด็กเติบโต

เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพหรือไม่มีตามประสบการณ์ที่เด็กได้รับการถ่ายทอดมา นอกจากนี้ได้มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการพัฒนาทางด้านสติปัญญาของเด็ก อาทิเช่น บูลเนอร์ (Bruner. 1960)ได้เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กว่ามีผลต่อความงอกงามทางสติปัญญา เช่นเดียวกัน เพียเจท์ (Piaget. 1964) ซึ่งเน้นเรื่องสิ่งแวดล้อมมาก และถือว่าพัฒนาการทางสติปัญญาที่แตกต่างกัน มีสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ดังนั้นการที่จะพัฒนาการรู้คิดของเด็ก เด็กจึงควรได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ที่แปลกใหม่อยู่เสมอ เช่น การพาเด็กไปเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ทางสังคมโดยตรง นอกจากนี้การที่เด็กได้รับฟัง และสื่อมวลชนต่าง ๆ ก็ยังเป็นการให้เด็กได้รับประสบการณ์ทางสังคมอีกทางหนึ่งด้วย

จากการศึกษาเด็กสวิสของ เพียเจท์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2526 : 53 - 54 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. 1932) ซึ่งผลการศึกษาได้แผ่ขยายไปทั่วโลก ทำให้ทราบว่าเด็กในอายุใกล้ 10 ปี ที่มีระดับสติปัญญาปานกลางจนถึงสติปัญญาสูงและมีสุขภาพจิตดีจะเริ่มมีความคิดและการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะของผู้ใหญ่ 3 ด้าน <u>ด้านแรก</u> คือ การเปลี่ยนจากการคิดและรับรู้สภาพแวดล้อม โดยยึดตนเองเป็นศูนย์กลางเป็นการรับทราบว่าผู้อื่นก็มีความคิด การรับรู้ และมีความต้องการแตกต่างไปจากตนได้ การเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการมีความสามารถที่จะเอาใจเขามาใส่ใจเรา <u>ด้านที่สอง</u> คือ การเปลี่ยนจากการพิจารณาแต่เฉพาะผลของการกระทำเท่านั้น มาเป็นการนำเอาเจตนาของผู้กระทำเข้ามาพิจารณาประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงด้านที่สองเกิดขึ้นต่อเนื่องจากด้านแรก กล่าวคือ เด็กเล็ก ๆ มักจะดูแต่ผลที่เป็นความเสียหายอันเกิดจากการกระทำเท่านั้น เนื่องจากเด็กเล็กยังคิดแบบยึดตนเป็นศูนย์กลาง จึงไม่สามารถคิดในสถานการณ์ของคนอื่นได้ ในสถานการณ์ที่เขาไม่ได้เป็นผู้กระทำเขาจะคิดเจตนาของผู้กระทำได้ไม่แจ่มชัด ต่อมาเมื่อเขามีอายุเข้าสู่วัยเด็กโตและวัยรุ่นตอนต้นจึงจะสามารถรับรู้หรือทราบเจตนาของคนอื่นได้แม่นยำยิ่งขึ้น การที่เด็กจะพัฒนาสองด้านนี้ได้ต้องได้รับประสบการณ์ทางสังคมที่แปลกใหม่อยู่เสมอ เช่น การพาเด็กไปเยี่ยมสถานที่และดูการทำงานของบุคคลอาชีพต่าง ๆ เช่น บุคคลที่หักฟื้น เด็กอ่อน คนชราหรือคนป่วย ก็จะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ทางสังคมโดยตรง นอกจากนั้นเด็กยังอาจได้รับประสบการณ์จากสังคมทางอ้อมจากสื่อมวลชนและสิ่งดีพิมพ์ต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลง <u>ด้านที่สาม</u> คือ การเปลี่ยนแปลงด้านความคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย ตลอดจนบรรทัดฐานและประเพณี ในวัยเด็กเล็กยังไม่ทราบว่าใคร

เป็นผู้สร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และเข้าใจว่ากฎเกณฑ์เหล่านี้เป็นของตายตัว เมื่อโตขึ้นเด็กได้มีโอกาสเข้าสังคมมากขึ้นทำให้เด็กเริ่มเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ไปในแนวใหม่ คือทราบว่ามนุษย์เป็นผู้สร้างกฎเกณฑ์ขึ้นจากการตกลง หรือได้รับความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ กฎเกณฑ์เหล่านี้ไม่ใช่ของตายตัว อาจปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม การเปลี่ยนแปลงความคิดด้านนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการรู้คิดและสติปัญญา และประสบการณ์ทางสังคมที่กว้างขวางและลึกซึ้งมากขึ้น

เพียเจท์ (โกศล มีคุณ. 2524:75 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. 1932) ได้เน้นความสำคัญของการเสริมสร้างประสบการณ์ทางสังคม ซึ่งเชื่อว่าจะเป็นสิ่งที่นำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการสวมบทบาท โดยกล่าวว่าผู้ที่อบรมเลี้ยงดูเด็กจะต้องให้ความเสมอภาคแก่เด็ก ให้เด็กได้เรียนรู้ถึงความต้องการ ความยากลำบาก และการกระทำผิดของตน ชี้ให้เห็นผลของการกระทำของตนที่อาจบังเกิดแก่ผู้อื่น พยายามสร้างบรรยากาศของความเข้าใจและการรู้จักให้ความช่วยเหลือแก่กันและกัน

โฮลสไตน์ (Kohlberg. 1976:50 ; citing Holstein. 1968) ได้เสนอแนะว่าบิดามารดาอาจจะสร้างเสริมโอกาสในการสวมบทบาท ให้แก่เด็กได้ด้วยการอนุญาตและกระตุ้นให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ถกเถียงปัญหาในประเด็นต่าง ๆเช่น ประเด็นเกี่ยวกับค่านิยม จริยธรรมและเปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแสดงทัศนคติกับบิดามารดา

ฮอลลอส และโคแวน (Hollos and Cowan. 1973) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการสวมบทบาทของเด็กสามกลุ่ม ซึ่งมีประสบการณ์ทางสังคมต่างกันในประเทศนอร์เวย์ คือ เด็กที่มาจากนิคมเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์มีลักษณะเป็นชนบท เด็กในหมู่บ้านและเด็กในเมือง เด็กเหล่านี้มีอายุระหว่าง 7-9 ปี ในการศึกษาครั้งนี้เขาพบว่าแหล่งที่อยู่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการสวมบทบาท คือเด็กจากนิคมดังกล่าวมีความสามารถในการสวมบทบาทแตกต่างกัน โดยเด็กที่มาจากนิคมเกษตรกรรมมีความสามารถต่ำกว่าเด็กที่อยู่ในหมู่บ้านและอยู่ในเมือง

เวสท์ (West. 1974) ได้ทำการวิจัยใน ปีต่อมาโดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชายชาวอิสราเอล 108 คน จากแหล่งที่อยู่ต่าง ๆ กันคือ นิคม (Kibbutzim) ชนบท (Moshavim) และเมืองใหญ่ (City) โดยเปรียบเทียบทักษะในการสวมบทบาท แม้ผลการวิจัยจะไม่พบว่าเด็กจากแหล่งที่อยู่ทั้งสามจะมีทักษะดังกล่าวแตกต่างกันอย่างชัดเจน แต่ เวสท์ กล่าวว่าผลวิจัยของ

เขาสนับสนุนข้อสรุปของ ฮอลลอสและโคาน ที่ว่าประสบการณ์ทางสังคมในระดับพื้นฐานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาทักษะการสวมบทบาท แต่นอกเหนือจากประสบการณ์พื้นฐานทางสังคมแล้ว อิทธิพลของที่อยู่อาศัยไม่มีผลโดยตรงที่ทำให้บุคคลมีความสามารถในการสวมบทบาทแตกต่างกัน

แชนดเลอร์ (Chandier. 1978) ได้ทำการวิจัยเด็กอายุ 9-15 ปี ที่มีความผิดปกติทางอารมณ์ จำนวน 48 คน ซึ่งมีความด้อยในทักษะการสวมบทบาท และทักษะในการสื่อความ เขาได้แบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่มเท่ากันโดยการสุ่ม กลุ่มทดลองที่หนึ่ง ให้เข้าฝึกทักษะในการสวมบทบาท กลุ่มทดลองที่สองให้เข้าฝึกในโปรแกรมการฝึกสื่อความ (Communication) และกลุ่มที่สามไม่มีการฝึกใด ๆ การทดลองฝึกครั้งนี้ใช้เวลา 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง ซึ่งผลในการฝึกครั้งนี้เขาพบว่า เด็กที่ได้รับการฝึกทั้งสองกลุ่มคือกลุ่มทดลองที่หนึ่งและกลุ่มทดลองที่สอง มีพัฒนาการทักษะในการสวมบทบาทมากขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเด่นชัด นอกจากนี้จากการสังเกตของครูในช่วงเวลา 12 เดือนหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกได้รายงานว่าเด็กจากทั้งสองกลุ่มมีแนวโน้มว่ามีการพัฒนาในพฤติกรรมทางสังคมดีขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอีกด้วย และถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างของการวิจัยของแชนดเลอร์ จะเป็นเด็กกลุ่มพิเศษ ซึ่งไม่ใช่เด็กปกติโดยทั่วไป แต่ผลการวิจัยของเขาชี้ให้เห็นความเป็นไปได้ในความมีประสิทธิภาพของการฝึก เพื่อช่วยส่งเสริมความสามารถในการสวมบทบาทแก่ผู้ที่มีพัฒนาการในความสามารถดังกล่าวยังไม่ถึงขีดสุด

จากแนวความคิดข้างต้นนี้ทำให้คาดหมายได้ว่า เด็กที่ได้รับการส่งเสริมให้มีประสบการณ์ทางสังคมตามที่ เพียเจท์และโฮลสไตน์เสนอแนะไว้จะเป็นเด็กที่มีความสามารถในการสวมบทบาทสูงกว่าเด็กที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมน้อย หรือไม่ได้รับการส่งเสริมเลย นั่นก็คือมีความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมสูงด้วย

(6) การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวกับความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคม

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมกับความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมโดยตรงในประเทศไทยมีเพียงเรื่องเดียว คือ งานวิจัยของ งามตา วนินทานนท์ และคนอื่นๆ (2529) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพัฒนาการด้านการหยั่งฉิกทาง

สังคมของนักเรียนประถมปีที่ 4 อายุ 9-10 ปี ในกรุงเทพ จำนวน 109 คน พบว่าการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการพัฒนาความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กอย่างเด่นชัด และเมื่อวิเคราะห์แยกกลุ่มเด็กออกตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของครอบครัวบางลักษณะ ปรากฏว่าในกลุ่มเด็กที่มีภูมิหลังของครอบครัวต่างกัน ถ้าเด็กยิ่งได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมากเท่าใดก็ยิ่งจะมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงขึ้น นอกจากนี้ยังพบผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเน้นการพัฒนาด้านจริยธรรมมากและได้รับประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมากร่วมด้วยกัน ปรากฏว่ามีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเน้นการพัฒนาด้านจริยธรรมน้อยร่วมกับการได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมน้อย จากผลดังกล่าวการวิจัยครั้งนี้จึงได้นำไปสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบที่กล่าวมาในตอนต้น ความสัมพันธ์นี้ก็คือ งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ (2529) ได้กล่าวว่าการอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาจริยธรรมมากเป็นรูปแบบหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนี้มีรูปแบบอื่น ๆ อีก คือ แบบรักสนับสนุนมาก แบบใช้เหตุผล แบบลงโทษทางจิต และแบบควบคุมน้อย ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยใน 4 ลักษณะที่กล่าวร่วมกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมมากย่อมส่งผลให้มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าการอบรมเลี้ยงดูที่มีลักษณะของความเป็นประชาธิปไตยน้อยร่วมกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมน้อย ซึ่งจะได้นำการปฏิสัมพันธ์ของ 2 ตัวแปรนี้ไปตั้งสมมติฐานต่อไป

(7) ลักษณะทางชีวสังคมกับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม

จากพื้นฐานทางทฤษฎีและหลักฐานการวิจัยชี้ให้เห็นว่า นอกเหนือจากอายุซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมอย่างเด่นชัดแล้ว ลักษณะทางชีวสังคมลักษณะอื่น ๆ ของเด็กก็ส่งผลต่อความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กด้วย เช่น เพศของเด็ก ลำดับการเกิดของเด็ก ระดับการศึกษาของบิดามารดา ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นต้น

(7.1) เพศของเด็กกับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม

เทอเนอร์ (Turnure. 1975)ไม่พบความแตกต่างของความสามารถในการสวมบทบาทระหว่างเด็กหญิงและชาย ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบวัดความสามารถในการสวมบทบาทตามวิธีการของเฟฟเฟอร์และเกอเรวิท (Feffer and Gourevitch. 1960) เทอเนอร์ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับผลการวิจัยที่ต่างกันนี้ว่าถึงแม้ผู้วิจัยจะวัดระดับความสามารถในการรู้คิดทางสังคมในความหมายเดียวกัน ตัวอย่างเช่นการสวมบทบาททางสังคม แต่ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวัดที่ไม่เหมือนกัน จึงอาจเป็นเหตุให้ได้รับผลการวิจัยที่ต่างกันได้ และจากการวิจัยของเซลแมนและเบอร์น (Selman and Byrne, 1974) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะทำการทดสอบระดับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็ก จากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมระดับกลางที่มีอายุต่างกันตั้งแต่ 4 ถึง 10 ปี ด้านความแตกต่างทางเพศผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ไม่มีความแตกต่างด้านความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมระหว่างเด็กหญิงและชาย

ส่วนงานวิจัยในประเทศไทย เช่น งานวิจัยของ โกศล มีคุณ (2524) ได้นำเอาวิธีการวัดของเซลแมนมาดัดแปลง และใช้วัดกับเด็กไทยชายหญิงอายุ 9-14 ปี ก็พบว่า เด็กหญิงมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงว่าเด็กชาย นอกจากนี้จากงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพ ของ งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ (2529) พบว่าเด็กหญิงที่มาจากครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับต่ำมาจากครอบครัวขยาย และได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เน้นจริยธรรม จะมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กชาย

จากผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ในต่างประเทศพบว่าทั้งเพศหญิงและชายไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องเพศของเด็กกับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม แต่งานวิจัยในประเทศพบว่าเพศหญิงมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเพศชาย ฉะนั้นในการครั้งนี้วิจัยจึงเห็นสมควรตั้งสมมุติฐานตามผลการวิจัยในประเทศ เพราะกระทำกับเด็กไทยด้วยกัน คือเพศหญิงมีความสามารถดังกล่าวสูงกว่าเพศชาย

(7.2) ลำดับการเกิดของเด็กกับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม

นักจิตวิทยาพัฒนาการเชื่อกันว่า ลำดับการเกิดของเด็กมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทาง

จิตใจของบุคคล เมื่อพิจารณาในด้านการได้รับประสบการณ์ในครอบครัวที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากจำนวนเด็กในครอบครัว กล่าวคือถ้าเด็กเกิดมาเป็นบุตรคนแรก เมื่อเกิดมาใหม่ ๆ ย่อมเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว ส่วนบุตรคนที่สองอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ตั้งแต่ต้น สภาพแวดล้อมของบุตรคนแรก บุตรคนที่สองและบุตรคนเดียว หรือบุตรคนเล็กเป็นสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่แตกต่างกันและอาจมีผลทำให้พัฒนาการด้านจิตใจของเด็กแตกต่างกันได้มาก(ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2520) พัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคม ถือว่าเป็นพัฒนาการด้านจิตใจด้านหนึ่งของเด็ก ดังนั้นจึงคาดได้ว่าลำดับการเกิดของเด็กจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กด้วย ในเรื่องนี้ได้มีนักวิจัยชาวต่างประเทศบางท่านให้ความสนใจศึกษา เช่น รูบิน ฮูลช์ และปีเตอร์ (Shantz. 1975 : 310;citing Rubin, Hultsch and Peters. 1971) ได้ศึกษาพบว่าเด็กที่เกิดในลำดับหลัง ๆ จะมีความสามารถในการสวมบทบาทต่ำกว่าเด็กที่เกิดในลำดับแรกหรือบุตรคนเดียวของครอบครัว และผลการวิจัยของสตับ (Staub. 1971)และซิซิเรลลี่ (Cicirelli. 1972)ได้ให้หลักฐานทางอ้อมว่าเด็กที่เกิดในลำดับแรกหรือเด็กหญิงกลุ่มที่อายุมากในกลุ่มตัวอย่าง จะมีความก้าวหน้าทางด้านการสวมบทบาทมากกว่าเด็กที่เกิดในลำดับหลัง ๆ หรือเด็กชายกลุ่มที่อายุมาก

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่ ได้แก่งานวิจัยของ วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคนอื่น ๆ (2526) ซึ่งศึกษาพบว่าเด็กในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุตรคนที่ 2 ของครอบครัวมีความพร้อมด้านความรู้ และความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมสูงกว่าเด็กที่เป็นบุตรคนที่ 3 หรือถัดไป ส่วนเด็กที่เป็นบุตรคนที่ 1 มีความพร้อมด้านดังกล่าวใกล้เคียงกับบุตรคนที่ 2 และ 3

จากหลักฐานที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจึงคาดว่าเด็กในกลุ่มตัวอย่างที่มีลำดับการเกิดก่อน (ลูกคนแรก ๆ) จะมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่มีลำดับการเกิดหลัง ๆ (ลูกคนรอง ๆ)

(7.3) ระดับการศึกษาของบิดามารดากับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม

ระดับการศึกษาของบิดาและมารดาเป็นลักษณะชีวสังคมตัวแปรที่สำคัญ ซึ่งมีผลการวิจัยยืนยันอยู่บ้างว่ามีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็ก เช่น งานวิจัยของโกศล มีคุณ (2524) พบว่าระดับการศึกษาของบิดาเป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่งที่สามารถทำนาย

ความสามารถในการสวมบทบาทของเด็กในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา นอกจากนี้จากงานวิจัยของงามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ (2529) ยังพบอีกว่าเด็กที่บิดาหรือมารดาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีการศึกษาระดับสูง แม้อีกฝ่ายหนึ่งจะมีการศึกษาระดับต่ำ เด็กก็มีความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ทั้งบิดาและมารดามีการศึกษาระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้ของกฤตยา กฤษฎาวุฒิ (2513) ที่แสดงให้เห็นว่า บุตรชายและหญิงจากครอบครัวที่บิดามารดามีการศึกษาระดับสูง มีความสามารถในการคบหาสมาคมมากว่าบุตรชายและหญิงของครอบครัวที่บิดาและมารดามีการศึกษาระดับต่ำ

วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคนอื่นๆ (2526) ศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูพัฒนาการทางร่างกายและความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เมื่อปีการศึกษา 2522 พบว่าเด็กที่มารดามีการศึกษาระดับสูงและบิดามารดามีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมาก จะมีความพร้อมด้านความรู้และความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมสูงกว่าเด็กที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำถึงแม้บิดามารดาจะมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมากก็ตาม ผลที่ปรากฏนี้แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาของมารดามีผลเกี่ยวเนื่องกับความรู้ความเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับตน

จากผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นเด่นชัดว่า ระดับการศึกษาของบิดาและมารดาเป็นตัวแปรหนึ่ง ที่มีส่วนสัมพันธ์กับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งอาจสรุปได้ว่าบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อบุตร ในการอบรมเลี้ยงดูได้อย่างเหมาะสมกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาต่ำ จึงคาดหมายว่าบิดาและมารดาที่มีระดับการศึกษาสูง จะให้การส่งเสริม และพัฒนาบุตรให้มีประสบการณ์ทางสังคม ที่เอื้อต่อพัฒนาการด้านการหยั่งฉิกทางสังคมได้มากกว่า นั่นคือในครอบครัวที่มีบิดาและมารดามีการศึกษาระดับสูงหรือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีการศึกษาสูงจะทำให้บุตรมีความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมสูงกว่า ครอบครัวที่มีบิดาและมารดามีการศึกษาระดับต่ำทั้งคู่

(7.4) ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวกับความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคม

กานดา ณ ถลาง (2511:19) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความเจริญงอกงามของเด็กไว้ตอนหนึ่งว่าระดับเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นสภาพแวดล้อมอีกสิ่งหนึ่ง

ของเด็กตั้งแต่แรกเกิด ครอบครัวที่มีระดับทางการเงินดีย่อมมีปัจจัยที่จะตระเตรียมสิ่งที่จำเป็นและไม่จำเป็นไว้สำหรับลูกได้ดีกว่าครอบครัวที่มีระดับทางเศรษฐกิจการเงินไม่ดี ซึ่งแม้จะมีความรักใคร่พอ ๆ กัน การตระเตรียมเท่า ๆ กัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างระดับเศรษฐกิจและความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมในประเทศไทยได้มีผู้ศึกษาไว้ คือ งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ (2529) ศึกษานักเรียนอายุ 9 - 10 ปี จำนวน 109 คน พบว่าครอบครัวที่มีสภาพทางเศรษฐกิจดีและยิ่งบิดามีการศึกษาสูงด้วยจึงยิ่งเอื้อต่อการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมให้กับบุตร เช่น สามารถพาบุตรไปทัศนศึกษา ซึ่งจากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงขึ้นอย่างเด่นชัด

เฉลิมพล ตันสกุล (2521) พบว่าระดับทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ต่างกันมีผลให้ทำให้สติปัญญาและความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียนต่างกัน ทั้งนี้เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูงจะมีพัฒนาการทางสติปัญญาดีกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ

ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศตัวแปรด้านเศรษฐกิจสังคม ได้มีผู้ศึกษาไว้ คือ เคลเลอร์ (Keller. 1976) ศึกษานักเรียนอายุระหว่าง 11.5 - 15 ปี จำนวน 67 คน ไม่พบว่าระดับเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว (ซึ่งวัดโดยอาชีพของบิดาและระดับการศึกษาของบิดามารดา) มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการสวมบทบาทของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

แม้ว่างานวิจัยในตัวแปรนี้จะมีน้อยแต่พอสรุปได้ว่า ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวมีผลต่อการพัฒนาทางสังคมของเด็ก ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาระดับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะจากผลการวิจัยในประเทศดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นผู้วิจัยตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่าครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจสูงจะส่งผลให้ลูกมีระดับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ

กรอบความคิดในการวิจัย มีดังนี้

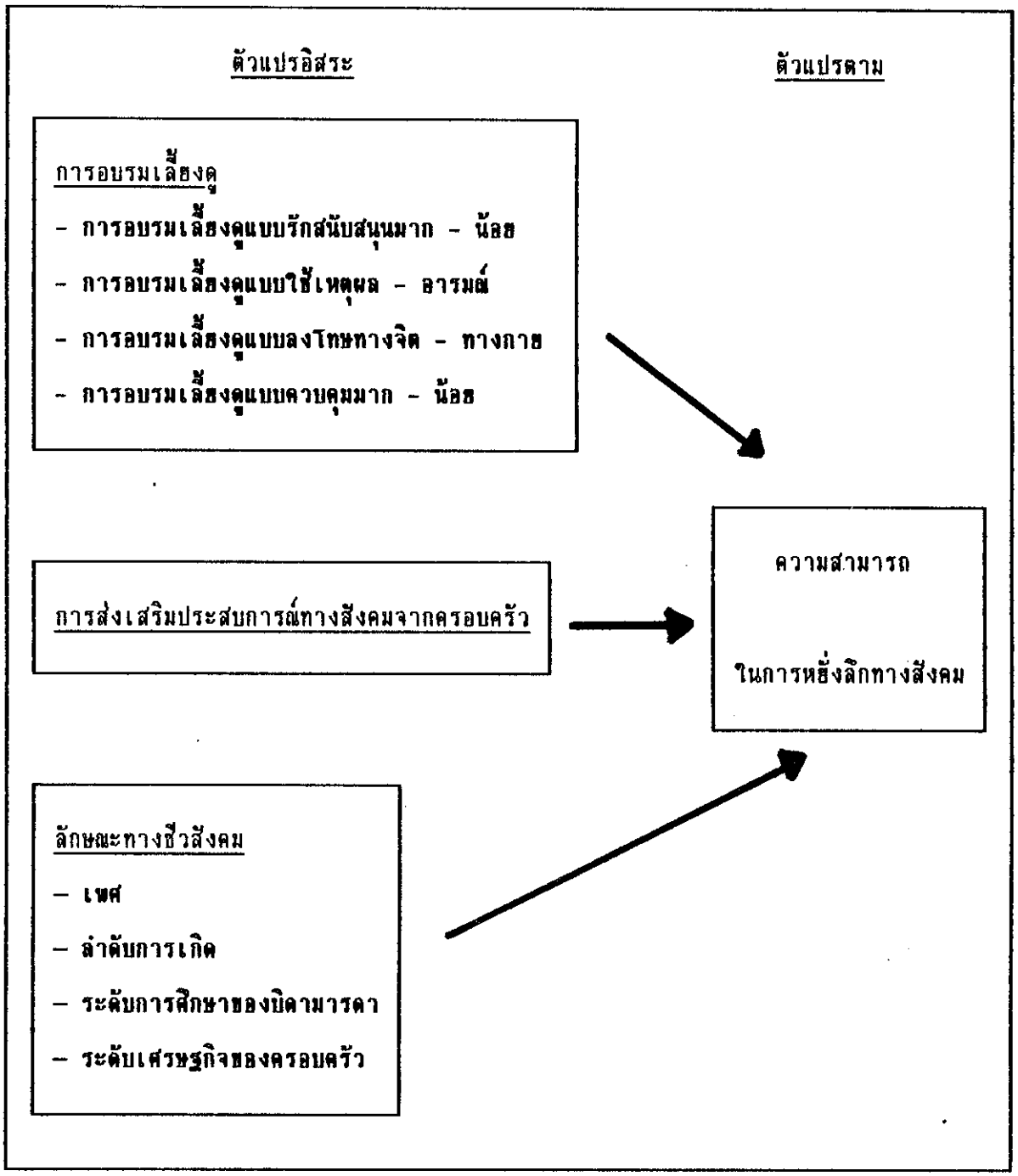

สมมติฐาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยข้างต้นผู้วิจัยได้นำมาตั้งสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

1. เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย

2. เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์

3. เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย

4. เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก

5. เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย

6. เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยและได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย

7. เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์และได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย

8. เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตและได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายและได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย

9. เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยและได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก และได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย

10. เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางชีวสังคมของครอบครัวในเรื่องของเพศ ลำดับการเกิด ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่างระดับกัน มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมแยกรายละเอียดได้ดังนี้

10.1 เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเพศชาย

10.2 เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่มีลำดับเกิดก่อน (ลูกคนแรก ๆ) มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่มีลำดับเกิดหลัง (ลูกคนรอง ๆ)

10.3 เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาค่อนข้างสูง หรือบิดาหรือมารดามีการศึกษาสูงฝ่ายเดียว มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ

10.4 เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ

นอกจากสมมติฐานในการวิจัยดังกล่าวข้างต้นนี้แล้ว การศึกษาครั้งนี้ได้มีการสำรวจจำนวนร้อยละของเด็กในกลุ่มตัวอย่างว่ามีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมอยู่ในระดับ2 และ 3 ในปริมาณเท่าไร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาองค์ประกอบสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มีการดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้ คือ ขั้นที่หนึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ขั้นที่สองปรับปรุงและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นที่สามเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นที่สี่ การวิเคราะห์ข้อมูล ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีอายุ 10 - 12 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538 ซึ่งแบ่งเขตการศึกษาเป็น 38 เขต จำนวน 427 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีอายุระหว่าง 10 - 12 ปี และศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538 จำนวน 137 คน โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) จากโรงเรียนในเขตการศึกษาของกรุงเทพมหานครทั้งหมด 38 เขต แบ่งออกเป็นเขตเมือง 20 เขต และเขตชานเมือง 18 เขต แล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากเขตเมือง 1 เขต และเขตชานเมือง 1 เขต ได้แก่ เขตห้วยขวาง และเขตจอมทอง

ขั้นที่ 2 สุ่มโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่สุ่มมาแล้วในขั้นที่ 1เขตละ 1โรงเรียน

ขั้นที่ 3 สุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดสี่สุก 70 คน และโรงเรียนสามเสนนอก 67 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 137 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 4 ฉบับ คือ

(1) แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคมของครอบครัว ซึ่งได้แก่ เพศ ลำดับการเกิด ระดับการศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

(2) แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูมี 4 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย

(3) แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคม

(4) แบบวัดความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม

โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะของเครื่องมือแต่ละฉบับ การให้คะแนน การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ และตัวอย่างเครื่องมือดังนี้ คือ

(1) <u>แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคม</u> เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเด็กและบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เพศของเด็ก ลำดับการเกิด การศึกษาของบิดาและมารดา ระดับเศรษฐกิจ โดยมีรายละเอียดแยกออกได้ดังนี้

กลุ่มเด็กเพศหญิง - เพศชาย

กลุ่มลำดับเกิดก่อน หมายถึง ลูกคนที่ 1 ของครอบครัวที่มีลูก 1 ถึง 3 คน และลูกคนที่ 1 และ 2 ของครอบครัวที่มีลูก 4 ถึง 5 คน และลูกคนที่ 1, 2 และ 3 ของครอบครัวที่มีลูก 4 ถึง 5 คน และลูกคนที่ 1, 2 และ 3 ของครอบครัวที่มีลูก 6 คนขึ้นไป

กลุ่มลำดับเกิดหลัง หมายถึง ลูกคนที่ 2 และ 3 ของครอบครัวที่มีลูก 2 ถึง 3 คน และลูกคนที่ 3, 4 และ 5 ของครอบครัวที่มีลูก 4 ถึง 5 คน และลูกคนที่ 4, 5, 6 และคนต่อๆ ไปของครอบครัวที่มีลูก 6 คนขึ้นไป

กลุ่มบิดามีการศึกษาค่อนข้างสูง คือ กลุ่มที่บิดามีการศึกษาตั้งแต่ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป

กลุ่มบิดามีการศึกษาค่อนข้างต่ำ คือ กลุ่มที่บิดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและต่ำกว่านี้

กลุ่มมารดามีการศึกษาค่อนข้างสูง คือ กลุ่มที่มารดามีการศึกษาตั้งแต่ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป

กลุ่มมารดามีการศึกษาค่อนข้างต่ำ คือ กลุ่มที่มารดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและต่ำกว่านี้

กลุ่มระดับเศรษฐกิจสูง คือ ครอบครัวที่มีรายได้ระหว่าง 8,001-13,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 1-5 คน กับครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า 13,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 1-9 คน

กลุ่มระดับเศรษฐกิจต่ำ คือ ครอบครัวที่มีรายได้ไม่เกิน 8,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 1 ถึงมากกว่า 9 คน กับครอบครัวที่มีรายได้ 8,001-13,000 บาท
และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 6 ถึงมากกว่า 9 คน

(2) <u>แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ</u> มีลักษณะเป็นแบบสอบถามให้ตัดตอบ 40 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 1 ประโยค และมาตราส่วนประมาณค่าจาก"ทำเป็นประจำ ถึง "ไม่เคยทำเลย" 3 หน่วย เนื้อหาในประโยคทั้ง 40 ประโยคนี้ กล่าวถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ตอบได้รับจากบิดามารดา โดยแบ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบละ 10 ข้อ ได้แก่

แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย กล่าวถึงวิธีที่บิดามารดาปฏิบัติต่อผู้ตอบในท่านองที่รัก ยอมรับให้ความสนิทสนมเป็นกันเองและให้ผู้ตอบมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆของบิดามารดาในชีวิตประจำวันอยู่เสมอ

แบบวัดนี้เป็นแบบวัดที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก - น้อย ของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2528) ได้หาค่าความเชื่อมั่นไว้ได้เท่ากับ 0.70 ในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ซึ่งได้ค่าระหว่าง 2.36 - 9.17 และค่าความเชื่อมั่นได้ 0.65

ตัวอย่าง แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก - น้อย

1. แม่แสดงให้ฉันรู้ว่าท่านรักฉันมาก

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

แบบใช้เหตุผล-อารมณ์ กล่าวถึง การที่บิดาปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับเหตุผล และมีความสม่ำเสมอในการปฏิบัตินั้น การปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับเหตุผล หมายถึง การลงโทษตามสมควรกับการทำผิดของเด็ก และให้รางวัลในเวลา และมีปริมาณเหมาะสมกับการทำดีของเด็ก โดยที่บิดามารดาพยายามมิให้อารมณ์ของตนเข้ามามีอิทธิพลต่อการปฏิบัติของตนต่อเด็กให้มากที่สุด

แบบวัดนี้เป็นแบบวัดที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์ ของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2528) ได้หาค่าความเชื่อมั่นไว้ได้เท่ากับ 0.63 ในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ซึ่งได้ค่าระหว่าง 2.00 - 9.42 และค่าความเชื่อมั่นได้ 0.71

ตัวอย่าง แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์

1. พ่อแม่จะอธิบายถึงเหตุผลในการลงโทษฉันทุกครั้ง

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

แบบลงโทษทางจิต-ทางกาย กล่าวถึงการปฏิบัติของบิดามารดาเมื่อทราบว่าเด็กทำผิดหรือขัดคำสั่ง บิดามารดาอาจเลือกการลงโทษทางกาย คือ เฆี่ยนตี หยิก ตบ เตะ ให้เด็กเจ็บกาย หรืออาจจะเลือกวิธีดุว่า เพิกเฉย ตัดสิทธิบางประการ งดการให้รางวัล เป็นต้น

แบบวัดนี้เป็นแบบวัดที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย ของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2528)ได้หาค่าความเชื่อมั่นไว้ได้เท่ากับ 0.59 ในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ซึ่งได้ค่าระหว่าง 2.53 - 8.71 และค่าความเชื่อมั่นได้ 0.55

ตัวอย่าง แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย

1. แม่มักจะลงโทษฉันด้วยวิธีทำให้ฉันเจ็บปวดตามร่างกายเสมอ

[ ] ทำเป็นประจำ [ ] ทำเป็นบางครั้ง [ ] ไม่เคยทำเลย

แบบควบคุมมาก-น้อย กล่าวถึงการที่บิดามารดาออกคำสั่งให้เด็กทำตาม ตรวจตราว่าเด็กทำตามคำสั่งหรือไม่ และการตอบสนองต่อเด็กเมื่อเด็กทำหรือไม่ทำตามคำสั่งของบิดามารดา

แบบวัดเป็นแบบวัดที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย ของดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2528) ได้หาค่าความเชื่อมั่นไว้ได้เท่ากับ 0.72 ในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ซึ่งได้ค่าระหว่าง 2.70 - 8.78 และค่าความเชื่อมั่นได้ 0.40

ตัวอย่าง แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก - น้อย

1. พ่อแม่คอยสอดส่องดูแลความประพฤติของฉันอย่างใกล้ชิด

[ ] ทำเป็นประจำ [ ] ทำเป็นบางครั้ง [ ] ไม่เคยทำเลย

ในการตอบแบบวัดนี้การอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบนี้ แต่ละข้อผู้ตอบจะได้คะแนน 1 ถึง 3 คะแนน และคะแนนรวมของแต่ละแบบวัด 10 ถึง 30 คะแนน ในประโยคที่แสดงถึงการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ ผู้ที่ตอบ "ทำเป็นประจำ" จะได้คะแนนสูง แสดงว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนั้นมาก ส่วนผู้ได้คะแนนต่ำแสดงว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนั้นน้อย

(3) <u>แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคม</u> แบบวัดนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามให้ชี้ตอบ มี 20 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยประโยคคำถาม 1 ประโยค และมาตราส่วนประเมินค่าจาก "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" เนื้อหาในประโยคคำถามทั้ง 20 ประโยคนี้เกี่ยวข้องกับการให้เด็กเป็นผู้ประเมินว่า บิดามารดาหรือผู้ปกครองได้จัดสภาพแวดล้อมทั้งภายใน

และภายนอกบ้านที่เอื้อต่อการพัฒนาทางสังคมของเด็กมากน้อยเพียงใด เช่นการเปิดโอกาสให้เด็กได้คบหาสมาคมกับเด็กวัยเดียวกันในละแวกบ้าน เล่าประสบการณ์ชีวิตของบิดามารดา และของผู้อื่น ตามที่บิดามารดาประสบมาทั้งโดยตรงและทางอ้อมให้เด็กฟัง นำเด็กไปทัศนะศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้ได้สัมผัสกับชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลประเภทต่าง ๆ ตลอดจนทัศนคติ ค่านิยม และการมองโลกของบุคคลเหล่านั้น เป็นต้น

ในการตอบแบบวัดนี้ ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนนแต่ละข้อจาก 1 ถึง 5 คะแนน และคะแนนรวมจาก 20 ถึง 100 คะแนน คะแนนที่ได้เป็นคะแนนรวมของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่าได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่าได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวต่ำ

แบบวัดนี้ปรับปรุงมาจากแบบวัดของ งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ (2529) และได้หาค่าความเชื่อมั่นไว้ได้เท่ากับ 0.79 ในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ซึ่งได้ค่าระหว่าง 1.85 - 9.89 และค่าความเชื่อมั่นได้ 0.69

ตัวอย่างแบบสอบถามการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมที่ครอบครัวให้แก่เด็ก

1. คุณพ่อคุณแม่ของฉันเห็นว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องพาฉันไปเที่ยวในที่ต่าง ๆ บ้างตามโอกาสอันควร

[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริงเลย

2. คุณพ่อคุณแม่สนับสนุนฉันให้เข้าร่วมกิจกรรมนอกเวลาเรียนกับเด็กอื่น ๆ เช่น การเล่นกีฬาเป็นทีม หรือเล่นละคร เป็นต้น

[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริงเลย

3. คุณพ่อคุณแม่สอนฉันให้รู้จักฟังเหตุผลหรือความต้องการของผู้อื่นก่อนตัดสินใจกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดต่อผู้อื่นอยู่เสมอ

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

(4) <u>แบบวัดความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม</u> แบบวัดนี้ประกอบด้วยเรื่องสั้น ๆ ที่สมมุติขึ้นเป็นสถานการณ์ขัดแย้งทางสังคม 5 เรื่อง เมื่อจบเหตุการณ์แต่ละเรื่องจะมีคำถาม (แบบปลายเปิด) 1 ชุด จำนวน 8 ข้อ เพื่อให้ผู้ตอบตอบคำถามเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น ๆ และในแต่ละเรื่องจะใช้ภาพการ์ตูนประกอบเหตุการณ์ เพื่อดึงดูดให้เกิดความสนใจและสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น

ในการตอบแบบวัด ผู้ตอบจะตอบคำถามท้ายเรื่องแต่ละชุด ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดประกอบด้วยคำถามมาตรฐาน ที่ใช้วัดความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับที่ 1ถึงระดับที่ 4 โดยกำหนดให้ข้อคำถามข้อ 1-2 วัดความสามารถในการหยั่งลึกระดับที่ 1 คำถามข้อ 3-4 วัดระดับที่ 2 คำถามข้อ 5-6 วัดระดับที่ 3 และคำถามข้อ 7-8 วัดระดับที่ 4 ตามลำดับ การตัดสินว่าผู้ตอบคนใดมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมอยู่ในระดับใดจะพิจารณาโดยถือเอาคะแนนในแต่ละขั้นที่ผู้ตอบสามารถเข้าใจและตอบคำถามได้เป็นความสามารถของผู้ตอบ และใช้คะแนนที่ได้จากการตอบคำถามในเหตุการณ์สมมุติทั้ง 5 เรื่องประกอบกัน

เกณฑ์การให้คะแนน กระทำโดยเปรียบเทียบเนื้อหาคำตอบของเด็กกับเนื้อหาตามทฤษฎีของเซลแมน (Selman. 1980) ที่บรรยายถึงลักษณะของความรู้สึกนึกคิด การเข้าใจตนเองและผู้อื่นและการมองสถานการณ์ในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งแสดงถึงการเป็นผู้มีทักษะในการหยั่งลึกทางสังคมในระดับหนึ่ง ๆ และใช้มาตราส่วนประเมินค่า 3 หน่วยในการประเมินปริมาณความเข้มของทักษะดังกล่าวแต่ละระดับ คะแนนต่ำสุดของระดับที่ 1 คือ 1 สูงสุดคือ 3 คะแนนต่ำสุดของระดับ 2 คือ 2 สูงสุดคือ 6 คะแนนต่ำสุดของระดับที่ 3 คือ 3 สูงสุดคือ 9 และ คะแนนต่ำสุดของระดับที่ 4 คือ 4 สูงสุดคือ 12 ดังนั้นถ้าเด็กมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเพียงระดับที่ 1 จากเรื่องรวม 5 เรื่อง จะได้คะแนน (3 x 5) = 15 คะแนน มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมถึงระดับที่ 2 ในทุกเรื่องรวม 5 เรื่อง จะได้คะแนน [(6 x 5) + 15] = 45 คะแนน มีความ

สามารถในการหยั่งลึกทางสังคมระดับที่ 3 ในทุกเรื่อง รวม 5 เรื่อง จะได้คะแนน [(9 x 5) + 45]= 90 คะแนน และถ้าเด็กมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมถึงระดับที่ 4 ซึ่งเป็นระดับคะแนนสูงสุดก็จะได้คะแนน [12 x 5) + 90] = 150 คะแนน ส่วนผู้ที่ตอบคำถามผิดจากทฤษฎีหรือตอบไม่ได้ในข้อใดให้ถือว่าข้อนั้นมีคะแนนเป็น 0 คะแนน

แบบวัดการหยั่งลึกทางสังคมนี้ปรับปรุงมาจากแบบวัดของ งามตา วนินทานนท์ และคนอื่นๆ (2529) ซึ่งได้แนวความคิดในการสร้างแบบวัดนี้จาก งานวิจัยของเซลแมนและเบอร์น (Selman and Byrne. 1974) และบทความทางวิชาการของ เซลแมนและเดมอน (Selman and Damon. 1975) โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการปรับปรุงภาษาที่ใช้ในคำถามให้เหมาะสมกับเด็กอายุ 10 - 12 ปีขึ้นขึ้น แบบวัดนี้ งามตา วนินทานนท์ และคนอื่นๆ (2529) หาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.79 ในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ซึ่งได้ค่าระหว่าง 2.00 - 10.04 และค่าความเชื่อมั่นได้ 0.79

ตัวอย่าง แบบสอบถามความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม

คำชี้แจงเรื่องราวต่อไปนี้เป็นเหตุการณ์ที่สมมุติขึ้น โดยจะให้ตัวนักเรียนเป็นบุคคลสำคัญซึ่งอยู่ในแต่ละสถานการณ์เหล่านั้น ขอให้นักเรียนอ่านด้วยความตั้งใจและคิดตลอดเวลาเหมือนกับว่านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์นั้นจริง ๆ และดูภาพประกอบเรื่องเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น เมื่อจบเหตุการณ์แต่ละเรื่องขอให้นักเรียนตอบคำถามตามความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนเอง โดยขอให้นักเรียนพยายามตอบคำถามแต่ละข้ออย่างดีที่สุด (ถ้าตอบไม่ได้จริง ๆ ให้ใส่ว่า"ตอบไม่ได้")

เรื่องที่ 1

นักเรียนเป็นคนชอบปีนต้นไม้มาก จนถือได้ว่าเป็นเด็กที่ขึ้นต้นไม้เก่งที่สุดในละแวกบ้านเดียวกัน วันหนึ่งขณะที่นักเรียนกำลังไต่ลงมาจากต้นไม้ต้นหนึ่ง นักเรียนเกิดเหยียบกิ่งไม้หักจึงตกลงมาสู่พื้นดิน โชคดีที่กิ่งไม้นั้นเป็นกิ่งที่อยู่ต่ำ ๆ นักเรียนจึงไม่ได้รับบาดเจ็บ ขณะนั้นบังเอิญพ่อของนักเรียนเดินมาพบเข้าพอดี นักเรียนสังเกตเห็นว่าพ่อมีสีหน้าไม่สบายใจ พ่อได้ตักเตือนถึงอันตรายและให้นักเรียนสัญญาว่าจะไม่ปีนต้นไม้อีก นักเรียนก็ให้สัญญากับพ่อ

วันต่อมา ขณะที่นักเรียนกับเพื่อน 2 - 3 คน กำลังเดินเล่นอยู่ก็บังเอิญพบมาลีซึ่งเป็นเพื่อนของนักเรียนอีกคน มาลีชี้ให้นักเรียนดูลูกแมวตัวเล็กน่ารักของเธอที่ไต่ขึ้นไปบนต้นไม้แล้วค้างอยู่ลงมาไม่ได้ จะต้องมีคนขึ้นไปช่วย มิฉะนั้นมันคงจะตกลงมาได้รับบาดเจ็บ นักเรียนเป็นคนเดียวในหมู่เพื่อนที่สามารถจะปีนขึ้นไปช่วยลูกแมวได้ แต่นักเรียนก็นึกถึงคำสัญญาที่ให้กับพ่อไว้

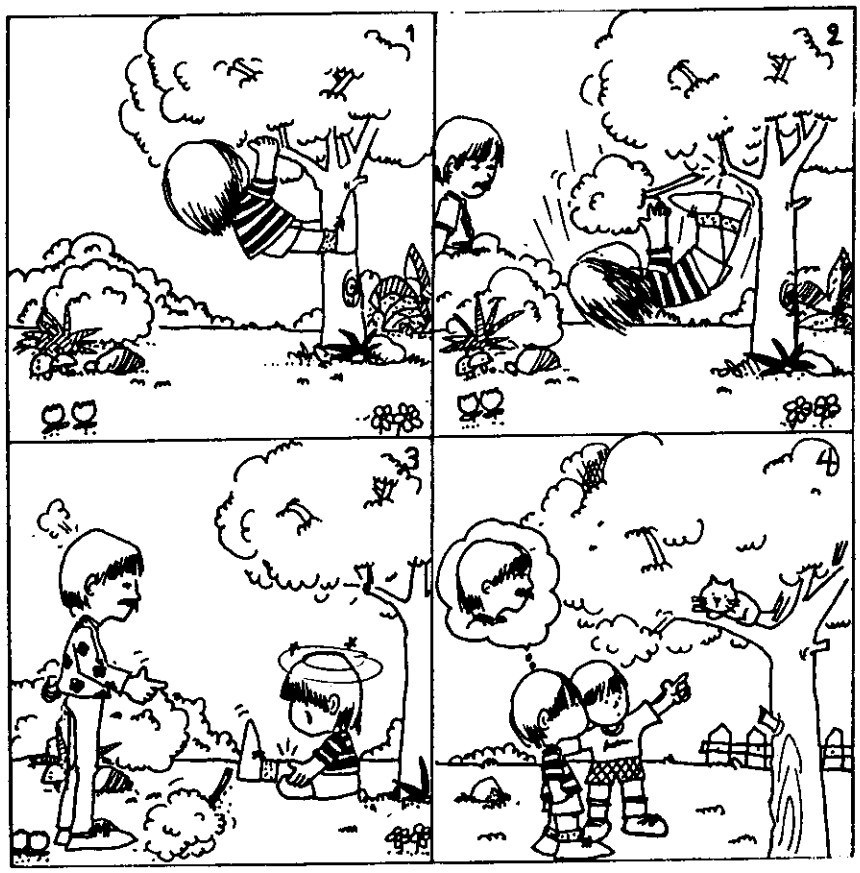

ตัวอย่างคำถามท้ายเรื่อง เช่น

1. นักเรียนคิดว่ามาลีรู้สึกอย่างไรต่อลูกแมวของเธอ

   ตอบ .....

2. นักเรียนคิดว่าคุณพ่อจะรู้สึกอย่างไร ถ้ารู้ว่านักเรียนปีนต้นไม้อีก

   ตอบ .....

3. นักเรียนคิดว่าถ้าเพื่อนคนอื่นตกอยู่ในสถานเช่นเดียวกันกับนักเรียน เขาจะตัดสินใจอย่างไร

   ตอบ .....

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดย

1. นำหนังสือที่ทางบัณฑิตวิทยาลัยออกให้ไปขอความร่วมมือจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบวัดต่าง ๆ คือ การอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ แบบสอบถามการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคม และแบบวัดความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมไปให้เด็กตอบ ในกรณีที่เด็กอ่านไม่เข้าใจ เด็กสามารถขอคำอธิบายเพิ่มเติมในเนื้อหาของแบบสอบถามได้จากตัวผู้วิจัย และหลังจากที่เก็บข้อมูลจากเด็กเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะได้มอบหมายให้เด็กในกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนนำแบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคมของครอบครัว กลับไปตอบที่บ้านเพื่อสอบถามข้อมูลบางข้อที่เด็กไม่ทราบรายละเอียดเพียงพอจากบิดาหรือมารดา และนำมาส่งที่ครูประจำชั้น เพื่อผู้วิจัยจะได้เก็บรวบรวมอีกครั้งหนึ่ง

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมด และให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ โดยดำเนินการดังนี้

1. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย โดยใช้สถิติค่าที (t - test) เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 1, 2, 3, 4, 5 และ 10

2. วิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทาง (Two-way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 6, 7, 8 และ 9 ในกรณีที่มีความแตกต่างกันอย่างเชื่อมั่นได้ หาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของนิวแมน คูลส์ (Kirk. 1982 :91-92)

3. หาค่าร้อยละ (Percent) เพื่อหาจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมระดับ 2 และ 3

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง "การอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวและลักษณะทางชีวสังคม ที่มีผลต่อความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น" นั้นมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ เพื่อศึกษาตัวแปรที่อาจมีผลต่อความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่นโดยมุ่งเน้นที่จะพิจารณาองค์ประกอบเกี่ยวกับตัวเด็กและสภาพแวดล้อมทางครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ คือ แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผล-อารมณ์ แบบลงโทษทางจิต-ทางกาย แบบควบคุมมาก-น้อย การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว ความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม และลักษณะทางชีวสังคม ซึ่งได้แก่ เพศ ลำดับการเกิดของเด็ก ระดับการศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

ในบทนี้จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ซึ่งหัวข้อในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้แบ่งเป็น 3 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 เสนอผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่ม ที่มีความแตกต่างกันในเรื่อง การอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ (แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผล-อารมณ์ แบบลงโทษทางจิต-ทางกาย แบบควบคุมมาก-น้อย) เพศ ลำดับการเกิดของเด็ก ระดับการศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

ตอนที่ 3 เสนอผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม โดยพิจารณาตามตัวแปรอิสระร่วมกันสองตัวคือการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ (แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผล-อารมณ์ แบบลงโทษทางจิต-ทางกาย แบบควบคุมมาก-น้อย) กับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้คือ

1. ลักษณะทางชีวสังคม เด็กนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนมีอายุระหว่าง 10-12 ปี เป็นหญิง 87 คน (63.5%) ชาย 50 คน (36.5%) เด็กในกลุ่มตัวอย่าง 71 คน (51.8%) เป็นลูกคนที่ 1 ของครอบครัวที่มีลูก 1 ถึง 3 คน และลูกคนที่ 1 และ 2 ของครอบครัวที่มีลูก 4 ถึง 5 คน และลูกคนที่ 1, 2 และ 3 ของครอบครัวที่มีลูก 6 คนขึ้นไป ถือว่าเป็นลูกคนแรก ๆ และจำนวน 66 คน (48.2%) เป็นลูกคนที่ 2 และ 3 ของครอบครัวที่มีลูก 2 ถึง 3 คน และลูกคนที่ 3, 4 และ 5 ของครอบครัวที่มีลูก 4 ถึง 5 คน และลูกคนที่ 4, 5, 6 และคนต่อ ๆ ไปของครอบครัวที่มีลูก 6 คนขึ้นไป ถือเป็นลูกคนหลัง ๆ บิดามารดาของเด็กในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 103 คน (75.2%) ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีการศึกษาค่อนข้างต่ำ และจำนวน 34 คน (24.8%) ของบิดามารดาของเด็กในกลุ่มตัวอย่างพบว่าเป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป ถือว่าเป็นผู้มีการศึกษาค่อนข้าง เกี่ยวกับระดับเศรษฐกิจของครอบครัว พบว่าจากจำนวน 68 คน (49.6%) พบว่าเป็นครอบครัวที่มีรายได้ 8,001-13,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 6 ถึงมากกว่า 9 คน ซึ่งถือว่าเป็นครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ และจำนวน 69 คน (50.4%) พบว่าเป็นครอบครัวที่มีรายได้ 8,001-13,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 1-5 คน กับครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า 13,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 1-9 คน ถือว่าเป็นครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง

2. ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับจากครอบครัว ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดู โดยแบ่งเป็น 4 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย และการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย ผู้วิจัยได้แบ่งเด็กออกตามคะแนนการอบรมเลี้ยงดูที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของเด็กเอง โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบเป็นเกณฑ์ ผู้ที่ได้คะแนนเท่าหรือต่ำกว่าเกณฑ์จะจัดให้อยู่ในกลุ่มต่ำ ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าเกณฑ์ถูกจัดอยู่ในกลุ่มสูง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยมีคะแนนเฉลี่ย 22.71 พิสัย 13 ถึง 29 คะแนน จึงถือเอาเด็กที่ได้คะแนนตั้งแต่ 13 ถึง 22 คะแนน เป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย

และเด็กที่ได้คะแนนตั้งแต่ 23 ถึง 29 คะแนน เป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์มีคะแนนเฉลี่ย 21.08 พิสัย 11 ถึง 27 คะแนน จึงถือเอาเด็กที่ได้คะแนนตั้งแต่ 11 ถึง 21 คะแนน เป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์ และเด็กที่ได้คะแนนตั้งแต่ 22 ถึง 27 คะแนน เป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย มีคะแนนเฉลี่ย 19.81 พิสัย 11 ถึง 30 คะแนน จึงถือเอาเด็กที่ได้คะแนนตั้งแต่ 11 ถึง 19 คะแนน เป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต และเด็กที่ได้คะแนนตั้งแต่ 20 ถึง 30 คะแนน เป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก - น้อย มีคะแนนเฉลี่ย 21.96 พิสัย 17 ถึง 28 คะแนน จึงถือเอาเด็กที่ได้คะแนนตั้งแต่ 17 ถึง 21 คะแนน เป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย และเด็กที่ได้คะแนนตั้งแต่ 22 ถึง 28 คะแนน เป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก

3. การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ได้แบ่งเด็กที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวออกเป็นสองกลุ่ม โดยใช้คะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ เด็กที่ได้คะแนนเท่าหรือต่ำกว่าเกณฑ์ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มต่ำ ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าเกณฑ์ถูกจัดอยู่ในกลุ่มสูง คะแนนเฉลี่ยของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว คือ 73.12 พิสัย 46 ถึง 94 คะแนน ถือเอาเด็กที่ได้คะแนนการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว 46 ถึง 73 คะแนน เป็นผู้ที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย และผู้ที่ได้คะแนน 74 ถึง 94 คะแนน เป็นผู้ที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก

4. ความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม จากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ พบว่าเด็กในกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ย 69.52 พิสัย 25 ถึง 106 คะแนน เมื่อแบ่งคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมออกเป็น 4 ระดับ ตามรูปแบบพัฒนาการความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมที่กำหนดขึ้นโดยเซลแมน (Selman. 1980) และเมื่อพิจารณาคะแนนที่ได้กับคะแนนเกณฑ์ที่กำหนดไว้จากจำนวนเด็ก 137 คน มีเด็ก 6 คน(4.38%) ได้คะแนน 91 - 106 คะแนน ซึ่งจัดว่ามีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมอยู่ในระดับ 4 มีเด็ก 123 คน (89.78%) ได้คะแนนระหว่าง 46 - 89 คะแนน จัดว่ามีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมอยู่ในระดับ 3 และมีเด็ก 8 คน (5.84%)ได้คะแนนระหว่าง 25 - 45 คะแนน

จัดว่ามีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมอยู่ในระดับ 2 ซึ่งผลการวิจัยในส่วนนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เด็กในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมอยู่ในระดับ 3 รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น ตามที่ระบุไว้ในข้อ 1 - 4 ได้แสดงไว้ในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ระดับ	จำนวน (คน)	พิสัยของคะแนน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
1.เพศ	1=หญิง	87		
	2=ชาย	50		
2.ลำดับการเกิดของเด็ก	1=คนแรก ๆ	71		
	2=คนหลัง ๆ	66		
3.ระดับการศึกษาของบิดา	1=ค่อนข้างต่ำ	103		
มารดา	2=ค่อนข้างสูง	34		
4.ระดับเศรษฐกิจของ	1=ระดับต่ำ	68		
ครอบครัว	2=ระดับสูง	69		
5.การอบรมเลี้ยงดู	1=น้อย(13-22)	66	13-29	22.75
แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย	2=มาก(23-29)	71		
6.การอบรมเลี้ยงดู	1=ใช้อารมณ์(11-21)	75	11-27	21.08
แบบใช้เหตุผล-อารมณ์	2=ใช้เหตุผล(22-27)	62		
7.การอบรมเลี้ยงดู	1=ทางจิต(11-19)	58	11-30	19.81
แบบลงโทษทางจิต-ทางกาย	2=ทางกาย(20-30	79		
8.การอบรมเลี้ยงดู	1=น้อย(17-21)	60	17-28	21.92
แบบควบคุมมาก-น้อย	2=มาก(22-28)	77		
9.การส่งเสริมประสบการณ์	1=น้อย(46-73)	66	46-94	73.12
ทางสังคมจากครอบครัว	2=มาก(74-94)	71		
10.ความสามารถในการ	ระดับ 4=91-106	8		
หยั่งลึกทางสังคมของเด็ก	ระดับ 3=46-89	123	25-106	69.52
	ระดับ 2=25-45	6		

ตอนที่ 2 เสนอผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความแตกต่างกันในเรื่องการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ (แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผล-อารมณ์ แบบลงโทษทางจิต-ทางกาย และแบบควบคุมมาก-น้อย) เพศ ลำดับการเกิดของเด็ก ระดับการศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัวโดยใช้สถิติค่าที (t-test) ดังรายละเอียดดังนี้

2.1 เปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก - น้อย เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย" ปรากฏผลในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก - น้อย

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{x}$	S.D.	t
รักสนับสนุนมาก	66	68.818	13.521	.20
รักสนับสนุนน้อย	71	68.309	15.766	

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกับกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ด้วยวิธี t-test ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตาราง 3) แต่จากการพิจารณาคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของทั้งสองกลุ่ม พบว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก(คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ย คือ 68.818) มีคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย (คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ย คือ 68.309) อย่างไรก็ตามคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างดังกล่าวนี้ยังไม่สนับสนุนสมมติฐาน ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.2 เปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์" ปรากฏผลในตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{x}$	S.D.	t
ใช้เหตุผล	64	69.438	13.512	0.66
ใช้อารมณ์	73	67.781	15.678	

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล กับกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์ ด้วยวิธี t-test ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตาราง 4) แต่จากการพิจารณาคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของทั้งสองกลุ่ม พบว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ยคือ 69.438) มีคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์ (คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ย คือ 67.781) อย่างไรก็ตามคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างดังกล่าวนี้ยังไม่สนับสนุนสมมติฐาน ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.3 เปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย" ปรากฏผลในตาราง 5

สุวรรณี ทองรัมภากุล.
การอบรมเลี้ยงดู
การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคม
SWU 31011100399872

ปริญญานิพนธ์

กำหนดส่ง	ชื่อ-สกุล ผู้ยืม	รหัส
J 13.ก.พ. 43		
A 21. ก.พ. 4		
S-1. มี.ค. 40		
S-8.มี.ค. 40		
.25.มี.ค. 4		
-4.ก.ค. 4		
M 15.ก.ค. 40		
F 22.ก.ค. 40		
M26.ก.ค. 40		
13.ก.ค. 40		
S 10.ต.ค		

คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของ

ลงโทษทางจิต - ทางกาย

	S.D.	t
8	14.803	1.78*
3	14.380	

ะดับ .05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต กับกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย ด้วยวิธี t-test ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดูตาราง 5) จากคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่ม พบว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต (คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ย คือ 71.138) มีคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่ม ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย (คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ย คือ 66.658) ผลในส่วนนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.4 เปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก - น้อย เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ตั้งไว้ว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก" ปรากฏผลในตาราง 6

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก - น้อย

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{x}$	S.D.	t
ควบคุมน้อย	77	71.519	14.523	2.74**
ควบคุมมาก	60	64.750	14.092	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย กับ กลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก ด้วยวิธี t-test ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ดูตาราง 6) จากคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่ม พบว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย (คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ย คือ 71.519) มีคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก (คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ย คือ 64.750) ฉะนั้นผลในส่วนนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.5 เปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 5 ที่ตั้งไว้ว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย" ปรากฏผลในตาราง 7

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น ที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก - น้อย

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{x}$	S.D.	t
การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก	71	72.352	12.031	3.25***
การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย	66	64.469	16.189	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมากกับกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย ด้วยวิธี t-test ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (ดูตาราง 7) จากคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่มแสดงว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก (คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ยคือ 72.352) มีคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย (คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ย คือ 64.469) ฉะนั้นผลในส่วนนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.6 เปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามเพศของเด็ก เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 10.1 ที่ตั้งไว้ว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเพศชาย" ปรากฏผลในตาราง 8

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามเพศของเด็ก

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{x}$	S.D.	t
หญิง	87	72.517	14.069	3.34***
ชาย	50	64.300	13.532	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเพศหญิง กับ กลุ่มเพศชาย ด้วยวิธี t-test ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (ดูตาราง 8) จากคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่มแสดงว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มเพศหญิง (คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ย คือ 72.517) มีคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มเพศชาย (คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ย คือ 64.300) ฉะนั้นผลในส่วนนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.7 เปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามลำดับการเกิดของเด็ก เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 10.2 ที่ตั้งไว้ว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่มีลำดับการเกิดก่อน (ลูกคนแรก ๆ)มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่มีลำดับการเกิดหลัง (ลูกคนรอง ๆ)" ปรากฏผลในตาราง 9

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามลำดับการเกิดของเด็ก

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{x}$	S.D.	t
ลูกคนแรก ๆ	71	68.577	14.667	-.79
ลูกคนรอง ๆ	66	70.530	14.114	

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีลำดับการเกิดก่อน (ลูกคนแรก ๆ) กับ กลุ่มที่มีลำดับการเกิดหลัง (ลูกคนรอง ๆ) ด้วยวิธี t-test ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตาราง 9) จากคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่มแสดงว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มที่มีลำดับการเกิดก่อน (ลูกคนแรก ๆ) (คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ย คือ 68.577) มีคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมต่ำกว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มที่มีลำดับการเกิดหลัง (ลูกคนรอง ๆ) (คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ย คือ 70.530) อย่างไรก็ตามคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างดังกล่าวนี้ยังไม่สนับสนุนสมมติฐาน ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.8 เปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดามารดา เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 10.3 ที่ตั้งไว้ว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาค่อนข้างสูงหรือบิดาหรือมารดามีการศึกษาสูงฝ่ายเดียว มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่า เด็กที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ" ดังแสดงผลในตาราง 10

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดามารดา

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{x}$	S.D.	t
การศึกษาค่อนข้างสูง	34	69.912	12.186	.18
การศึกษาค่อนข้างต่ำ	103	69.388	15.091	

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาค่อนข้างสูง หรือบิดา หรือมารดามีการศึกษาสูงฝ่ายเดียว กับกลุ่มเด็กที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ ด้วยวิธี t-test ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตาราง 10) จากคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่มแสดงว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาค่อนข้างสูงหรือบิดาหรือมารดามีการศึกษาสูงฝ่ายเดียว (คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ย คือ 69.912) มีคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่า เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ (คะแนนความสมารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ย คือ 69.388) อย่างไรก็ตามคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างดังกล่าวนี้ยังไม่สนับสนุนสมมติฐาน ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.9 เปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับเศรษฐกิจของครอบครัว เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 10.4 ที่ตั้งไว้ว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ" ปรากฏผลในตาราง 11

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{x}$	S.D.	t
เศรษฐกิจสูง	69	70.073	13.142	.45
เศรษฐกิจต่ำ	68	68.956	15.622	

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูงกับเด็กที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ ด้วยวิธี t-test ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตาราง 11) จากคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่มแสดงว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง(คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ย คือ 70.073) มีคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มที่เด็กที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ (คะแนนความสมารถในการหยั่งลึกทางสังคมเฉลี่ย คือ 68.956) อย่างไรก็ตามคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างดังกล่าวนี้ยังไม่สนับสนุนสมมติฐาน ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม โดยพิจารณาตามตัวแปรอิสระสองตัวร่วมกัน

เสนอผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม โดยพิจารณาตามตัวแปรอิสระสองตัวร่วมกันคือการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ (แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผล-อารมณ์ แบบลงโทษทางจิต-ทางกาย แบบควบคุมมาก-น้อย กับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวดังมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม โดยพิจารณาตามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย ร่วมกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 6 ที่ตั้งไว้ว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยและได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย" ปรากฏผลในตาราง 12

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม โดยพิจารณาตามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก - น้อย กับ การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย (ก)	1	.025	.102
การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว (ข)	1	.662	2.684
ก x ข	1	.339	1.374
ที่เหลือ	133	.247	
ทั้งหมด	137	.250	

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม โดยใช้ตัวแปรร่วมกัน 2 ตัว คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย ร่วมกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว ผลปรากฏในตาราง 12 ว่าคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมนี้ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย และการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวแต่อย่างไร ผลในส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้

3.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม โดยพิจารณาตามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ร่วมกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 7 ที่ตั้งไว้ว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์และได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้แสดงไว้ในตาราง 13

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม โดยพิจารณาตามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์ กับ การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์ (ก)	1	.109	.442
การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว (ข)	1	.860	3.502
ก x ข	1	.419	1.709
ที่เหลือ	133	.245	
ทั้งหมด	136	.250	

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมโดยใช้ตัวแปรอิสระร่วมกัน 2 ตัวคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์กับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว ผลปรากฏในตาราง 13 ว่าคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมนี้ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์และการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวแต่อย่างไร ผลในส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม โดยพิจารณาตามการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกายร่วมกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 8 ที่ตั้งไว้ว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต และได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายและได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย" ปรากฏผลที่แสดงไว้ในตาราง 14

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม โดยพิจารณาตามการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย กับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย (ก)	1	.376	1.538
การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว (ข)	1	.606	2.481
ก x ข	1	.312	1.276
ที่เหลือ	133	.244	
ทั้งหมด	136	.250	

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมโดยใช้ตัวแปรอิสระร่วมกัน 2 ตัว คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย กับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวนี้ ผลปรากฏในตาราง 14 ว่าคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมนี้ ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย และการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวแต่อย่างไร ผลในส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้

3.4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม โดยพิจารณาตามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยร่วมกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 9 ที่ตั้งไว้ว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย และได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก และได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย" การวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลในตาราง 15

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม โดยพิจารณาตามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก - น้อย กับ การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน		df	MS	F
การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก - น้อย	(ก)	1	.866	3.572
การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว	(ข)	1	.622	2.566
ก x ข		1	.046	.191
ที่เหลือ		133	.243	
ทั้งหมด		136	.250	

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม โดยใช้ตัวแปรอิสระร่วมกัน 2 ตัวคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว ผลปรากฏในตาราง 15 ว่าคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมนี้ ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย และการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวแต่อย่างไร ผลในส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุปผล และอภิปราย

การวิจัยเรื่อง "การอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว และลักษณะทางชีวสังคม ที่มีผลต่อความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น" มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 5 ประการคือ (1)เพื่อหาระดับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่นว่าจะมีพัฒนาการอยู่ในระดับ 2 และ 3 ตามที่เซลแมนกำหนดไว้หรือไม่ (2)เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในแบบเดียวกันแต่ต่างระดับกัน (3)เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น ที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมในปริมาณที่แตกต่างกัน (4) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่นที่มีลักษณะทางชีวสังคมประเภทเดียวกันแต่ต่างระดับกัน ซึ่งได้แก่ เพศ ลำดับการเกิดของเด็ก ระดับการศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว (5)เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว ที่มีต่อความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 137 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ตัวแปรที่ศึกษา แบ่งเป็น (1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู แบ่งเป็น 4 แบบ คือ แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผล-อารมณ์ แบบลงโทษทางจิต-ทางกาย แบบควบคุมมาก-น้อย การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว และลักษณะทางชีวสังคม ซึ่งได้แก่ เพศ ลำดับการเกิดของเด็ก ระดับการศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว (2)ตัวแปรตามได้แก่ ความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามรวม 4 ฉบับคือ (1)แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคมของครอบครัว ซึ่งได้แก่ เพศ ลำดับการเกิด ระดับการศึกษาของบิดามารดาและระดับเศรษฐกิจ (2)แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูมี 4 แบบ คือ แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย จำนวน 10 ข้อ แบบใช้เหตุผล-อารมณ์ จำนวน 10 ข้อ แบบลงโทษทางจิต-ทางกาย

จำนวน 10 ข้อ แบบควบคุมมาก-น้อย จำนวน 10 ข้อ (3)แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคม จำนวน 20 ข้อ (4)แบบวัดความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคม จำนวน 40 ข้อ เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ตามสมมติฐานของการวิจัยด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/pc+ โดยมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้คือการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยใช้สถิติค่าที (t - test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way Analysis of Variance) การหาค่าร้อยละ (Percent)

ในบทสรุป และอภิปรายผลนี้จะกล่าวถึงการสรุป และอภิปรายผลตามสมมติฐานการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ และการวิจัยครั้งต่อไป

<u>สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานการวิจัย</u>

ผลการวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐานการวิจัย 10 ข้อ และมีการสำรวจระดับความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมอีกส่วนหนึ่งด้วย

สำหรับการสำรวจระดับการหยั่งฉิกทางสังคมมีรายละเอียดและผลดังนี้

จุดมุ่งหมายข้อ 1 "เพื่อหาระดับความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่นว่าจะมีพัฒนาการอยู่ในระดับ 2 และ 3 ตามที่เซลแมนกำหนดไว้หรือไม่" จากการวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมของเด็กในกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งวัดตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยระบุไว้ในนิยามปฏิบัติการของตัวแปร ผลปรากฏว่าเด็กในกลุ่มตัวอย่าง จากจำนวน 137 คน มีเด็กเพียง 6 คน (4.38%) มีคะแนนความสามารถในการหยั่งฉิกอยู่ในระดับ 4 เด็กส่วนใหญ่ 123 คน (89.78%) มีความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมอยู่ในระดับ 3 และมีเด็ก 8 คน (5.84%) มีความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมในระดับ 2 ซึ่งจากรูปแบบพัฒนาการความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมที่สร้างขึ้นโดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างชาวอเมริกัน เซลแมน (Selman. 1980) ได้กำหนดไว้ว่าเด็กในช่วงอายุ 7-12 ปี จะมีความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมอยู่ในระดับ 2 ซึ่งเป็นการหยั่งฉิกแบบสะท้อนภาพของตนจากบุคคลที่ 2 และการเข้าใจซึ่งกันและกัน (Self - Reflective/Second Person and Reciprocal Perspective Taking) และเด็กในช่วงอายุ 10-15 ปี จะมีความสามารถในการหยั่งฉิกทางสังคมอยู่ในระดับ 3 ซึ่งเป็นการหยั่งฉิก

แบบมองด้วยสายตาของบุคคลที่ 3 และเข้าใจร่วมกัน (Third - Person and Mutual Peespective Taking) ซึ่งทั้งสองระดับเป็นระดับที่ผู้วิจัยคาดว่าเด็กในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมอยู่ในสองระดับนี้ และเมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลก็พบว่ามีเด็กถึง 89.78% ของกลุ่มตัวอย่างที่มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมอยู่ในระดับ 3 แสดงว่าเด็กไทยในกลุ่มตัวอย่างนี้ (อายุ 10 -12 ปี) มีการเจริญเติบโตทางด้านความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมใกล้เคียงกับความสามารถของเด็กชาวอเมริกันวัยใกล้เคียงกันตามที่เซลแมนศึกษาพบ ซึ่งสอดคล้องกับความคาดคะเนในการวิจัยครั้งนี้

จุดมุ่งหมายข้อ 2 "เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในแบบเดียวกันแต่ต่างระดับกัน" สมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายนี้ คือ สมมติฐานข้อ 1-4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1-4 สรุปได้ดังนี้คือ

<u>สมมติฐานข้อ 1</u> กล่าวว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย" จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้คือ เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและแบบรักสนับสนุนน้อย(ดูผลในตาราง 3) แต่อย่างไรก็ตามจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลก็กล่าวได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กในกลุ่มดังกล่าวสูงกว่าเด็กกก่อนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย นอกจากนี้อาจอธิบายได้ว่า เมื่อเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากจากทางบ้านนั้น ครอบครัวได้ให้สภาพจิตใจที่พร้อม แต่ขณะเดียวกันสภาพแวดล้อมในครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางสังคมของเด็กอาจยังไม่เหมาะสม และไม่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการในการหยั่งลึกทางสังคมอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกศล มีคุณ (2524) แสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมบางอย่างมีลักษณะไม่เหมาะสมที่จะส่งเสริมให้เด็กมีการพัฒนาการในการสวมบทบาท (ความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม) ได้ดีนัก แม้เด็กบางคนจะมีสภาพจิตใจที่พร้อมอยู่แล้วก็ตาม

สมมติฐานข้อ 2 กล่าวว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์" จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้คือเมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มพบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบใช้อารมณ์ (ดูผลในตาราง 4) แม้ว่าจะมีการศึกษาจากงานวิจัยหลายเรื่องที่บ่งชี้ว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน่าจะมีส่วนในการพัฒนาความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็ก เพราะลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะทำให้เด็กได้เรียนรู้ถึงเหตุผลและความถูกต้องของบทบาทของบุคคลหรือการกระทำต่าง ๆ โดยผู้ใหญ่จะเป็นผู้ให้ความรู้และคำแนะนำประกอบการชี้แจงด้วยเหตุผล เมื่อเด็กโตขึ้นก็จะสามารถคิดและตัดสินใจได้เอง โดยอาศัยเหตุผลหรือประสบการณ์ที่ได้จากการแนะนำของผู้ใหญ่ ดังนั้นเนื่องจากเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบิดามารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำจึงอาจเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ส่งผลให้เด็กไม่ได้รับความรู้และคำแนะนำที่ถูกต้องด้วยเหตุผลเพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลในกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยที่ผ่านมา และจากงานวิจัย ของ ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์ (2522) พบว่า เด็กที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำ เป็นเด็กที่ด้อยทางการตัดสินเชิงจริยธรรม นอกจากนี้ จรรจา สุวรรณทัต และคนอื่น ๆ (2524) พบว่ามารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในทางที่เหมาะสม

สมมติฐานข้อ 3 กล่าวว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย" จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้ คือเมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 (ดูผลในตาราง 5) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ผลที่พบครั้งนี้สอดคล้องกับการประมวลผลการวิจัยในต่างประเทศหลายเรื่อง ของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2528) ที่ว่าการลงโทษทางกายนั้นเกี่ยวข้องกับการมีจริยธรรมต่ำของเด็ก และสอดคล้องตรงกันกับการวิจัยวัยรุ่นไทยพบว่าการลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย มีประโยชน์ในการปลูกฝังจริยธรรมของวัยรุ่น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก. 2520;ดวงเดือน พันธุมนาวิน.2521ข.) ฉะนั้นความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม ซึ่งเป็นพฤติกรรมจริยธรรมจึงได้รับการสนับสนุนในส่วนนี้

สมมติฐานข้อ 4 กล่าวว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก" จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้ คือ เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย มีคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากอย่างเด่นชัด คือ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ดูผลในตาราง 6) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517) ที่พบว่าวัยรุ่นที่รายงานว่าตนได้รับการควบคุมน้อยมีวินัยทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นที่รายงานว่าได้รับการควบคุมมาก นอกจากนี้นักวิจัยในต่างประเทศได้ให้ความเห็นว่า การที่บิดามารดาใช้การควบคุมในปริมาณเท่าที่จำเป็น เพื่อให้บุตรเชื่อฟัง และไม่ควบคุมในปริมาณมากเกินไป จะทำให้เยาวชนมีจริยธรรมสูงสุด และการควบคุมในปริมาณที่มากเกินไปในวัยรุ่นตอนกลางเป็นต้นไป อาจทำให้ผู้รับมีสุขภาพจิตเสื่อมและก้าวร้าวได้มาก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ. 2528)

จุดมุ่งหมายข้อ 3 "เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมในปริมาณที่แตกต่างกัน" สมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายนี้คือ สมมติฐานข้อ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 5 สรุปได้ดังนี้คือ

สมมติฐานข้อ 5 กล่าวว่า"เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย" จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้คือเมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มพบว่าเด็กที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก มีคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อยอย่างเด่นชัด คือ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (ดูผลในตาราง 7) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ (2529) ที่พบว่าการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวก กับการพัฒนาความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมอย่างเด่นชัด

จุดมุ่งหมายข้อ 4 "เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่นที่มีลักษณะทางชีวสังคมประเภทเดียวกันแต่ต่างระดับกัน ซึ่งได้แก่ เพศ ลำดับการเกิดของเด็ก ระดับการศึกษาของบิดามารดา ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว" สมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายนี้คือ สมมติฐานข้อ 10.1 - 10.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 10.1 - 10.4 สรุปได้ดังนี้คือ

สมมติฐานข้อ 10.1 กล่าวว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเพศชาย" จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้คือ เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง มีคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มเพศชายอย่างเด่นชัด คือ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ โกศล มีคุณ (2524)ได้นำเอาวิธีการวัดของเชลแมนมาดัดแปลง และใช้วัดกับเด็กไทยชายหญิงอายุ 9 - 14 ปี ก็พบว่าเพศหญิงมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเพศชาย นอกจากนี้ จากงานวิจัย เรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับพัฒนาการความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพของ งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ (2529) พบว่าเด็กหญิงที่มาจากครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับต่ำ มาจากครอบครัวขยายและได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เน้นจริยธรรม จะมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กชาย

สมมติฐานข้อ 10.2 กล่าวว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่มีลำดับการเกิดก่อน (ลูกคนแรกๆ) มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่มีลำดับการเกิดหลัง(ลูกคนหลังๆ)" จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้ คือ เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีลำดับการเกิดก่อน (ลูกคนแรก ๆ) และกลุ่มตัวอย่างที่มีลำดับการเกิดหลัง (ลูกคนหลัง ๆ) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ งามตา วนินทานนท์ และคนอื่น ๆ (2529) ที่พบว่าเด็กที่มีลำดับการเกิดต่างกันมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อ 10.3 กล่าวว่า"เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาค่อนข้างสูง หรือบิดาหรือมารดามีการศึกษาสูงฝ่ายเดียว มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ" จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏ

ผลดังนี้ คือเมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่บิดาและมารดามีการศึกษาระดับค่อนข้างสูง หรือบิดา หรือมารดามีการศึกษาสูงฝ่ายเดียวและกลุ่มเด็กที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีบิดาและมารดามีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ ทำให้การกระจายของข้อมูลมีไม่มากพอที่จะทำให้เห็นถึงความแตกต่าง

สมมติฐานข้อ 10.4 กล่าวว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูงมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ" จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้คือเมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูงและต่ำ ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของเคลเลอร์ (Keller. 1976) ที่ไม่พบว่าระดับเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว(ซึ่งวัดโดยอาชีพของบิดาและระดับการศึกษาของบิดามารดา) มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการสวมบทบาทของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

จุดมุ่งหมายข้อ 5 "เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว ที่มีต่อความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น" สมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายนี้ คือ สมมติฐานข้อ 6 - 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 6 - 9 สรุปได้ดังนี้คือ

สมมติฐานข้อ 6 กล่าวว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยและได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย" จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้ คือ พบว่าความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย และการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6 และการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะนี้ยังไม่เคยมีมาก่อน จึงควรศึกษาอิทธิพลร่วมของตัวแปรเหล่านี้ให้ชัดเจนมากขึ้น

สมมติฐานข้อ 7 กล่าวว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์และได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย" จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้ คือ พบว่าความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์และการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7 และควรศึกษาซ้ำในอิทธิพลร่วมดังกล่าว เพื่อให้ผลเด่นชัดเพื่อสรุปข้อมูลด้านนี้ต่อไป

สมมติฐานข้อ 8 กล่าวว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตและได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายและได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย" จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้คือพบว่าความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย และการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 8 และควรศึกษาข้อมูลในลักษณะนี้เพิ่มเติม เพื่อช่วยในการยืนยันผลและหาข้อสรุปที่เด่นชัดยิ่งขึ้น

สมมติฐานข้อ 9 กล่าวว่า "เด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยและได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากและได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวน้อย" จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้ คือ พบว่าความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย และการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 9 อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยครั้งแรกที่นำตัวแปรด้านปฏิสัมพันธ์มาศึกษา จึงถือว่าเป็นการวิจัยนำร่อง (Pilot Study) ที่ควรศึกษาซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ วิจัยใคร่เสนอแนะประเด็นต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการวิจัยต่อไปและที่เกี่ยวกับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพต่อไปดังนี้คือ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่องทำนองนี้กับกลุ่มตัวอย่างทั้งวัยเด็กและวัยรุ่นที่มีอายุต่าง ๆ และอยู่ในช่วงอายุที่สอดคล้องกับช่วงพัฒนาการการหยั่งลึกทางสังคมตามที่เซลแมนระบุไว้ หรือทำการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่สามารถติดตามศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อทดสอบว่าเด็กไทยในกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ จะมีระดับของพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคมเป็นไปตามช่วงอายุต่าง ๆ ดังที่ เซลแมนระบุไว้หรือไม่ หรือจะมีพัฒนาการเร็วหรือช้ากว่ารูปแบบที่กำหนดในช่วงอายุใด ทั้งนี้เพื่อเสาะแสวงหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กไทยให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2. ควรมีการวิจัยโดยยึดรูปแบบจากทฤษฎีของเซลแมนกับเด็กกลุ่มอื่น ๆ ที่อยู่ในวัยใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างนี้ และเน้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าเด็กกับบิดาและมารดา เพื่อหาระดับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมที่เด็กมีต่อบิดามารดาของตน ซึ่งผลการวิจัยในลักษณะนี้อาจก่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับธรรมชาติของความสัมพันธ์ของเด็กกับบิดามารดาของตนอันจะนำไปสู่การปรับปรุงสัมพันธภาพระหว่าเด็กกับบิดามารดาให้ดียิ่งขึ้น

3. การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับครอบครัวของเด็กเป็นหลัก ซึ่งคาดว่าจะมีผลทำให้พัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กในกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันไป เช่น การอบรมเลี้ยงดูบุตร และการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว แต่มิได้ศึกษาว่าเด็กก่อนวัยรุ่นในกลุ่มนี้จะได้รับการส่งเสริมปรสบการณ์ทางสังคมจากโรงเรียนมากน้อยเพียงใด ซึ่งตัวแปรนี้อาจมีผลต่อพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคมได้ จึงควรจะมีการวิจัยที่เน้นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทางโรงเรียนร่วมไปกับปัจจัยเกี่ยวกับครอบครัวด้วย

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า เด็กไทยในกลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมใกล้เคียงกับเด็กอเมริกันกลุ่มที่เชลแมนศึกษา และพบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่ศึกษาและการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมีส่วนเอื้อต่อพัฒนาการด้านนี้ของเด็กอย่างเด่นชัด ดังนั้นบิดามารดาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กจึงควรตระหนัก และให้การส่งเสริมให้เด็กไทยของเราได้พัฒนาความสามารถด้านนี้ให้ก้าวหน้าต่อไปอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ เพื่อเด็กจะได้มีความสามารถในการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตนและผู้อื่นได้ดี อันจะเป็นประโยชน์ทางด้านการติดต่อสื่อความในสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น และยังลดการขัดแย้งระหว่างตัวเด็กกับผู้แวดล้อมอีกด้วย ฉะนั้นบนพื้นฐานของผลการวิจัยในครั้งนี้จึงเห็นว่าถ้าจะสนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการด้านความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูง สามารถทำได้ดังนี้

(1.1) เด็กควรได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย

(1.2) เด็กควรได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยมากกว่าควบคุมมาก

(1.3) เด็กควรได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก

ผู้วิจัยคาดหวังว่าข้อค้นพบที่สรุปมาข้างต้น จะเป็นประโยชน์ต่อบิดามารดาที่มีบุตรวัยใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ในการแสวงหาแนวทางการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมบุตร เพื่อพัฒนาความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของบุตรอันจะเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรมอย่างหนึ่งของเด็กด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรุงเทพมหานคร, สำนักการศึกษา. รายงานการจัดการศึกษา ของกรุงเทพมหานคร ปี 2535. กรุงเทพฯ : งานสารสนเทศทางการศึกษา ฝ่ายแผนงาน กองวิชาการ, 2536.

_____. สถิติการศึกษาปี 2537 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : งานสารสนเทศทางการศึกษา ฝ่ายแผนงาน กองวิชาการ, 2537. อัดสำเนา.

กฤตยา กฤษฎาวุฒิ. การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตและบุคลิกภาพของบุตรที่บิดามารดามีระดับการศึกษาต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513. อัดสำเนา.

กานดา ณ ถลาง. "วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอันมีอิทธิพลต่อความเจริญของเด็ก," บทความประกอบหมวดการศึกษาจิตวิทยาพัฒนาการ. หน่วยการศึกษานิเทศ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2511. เอกสารการนิเทศการศึกษาฉบับที่ 92.

โกศล มีคุณ. การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และทักษะในการสวมบทบาทของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

คณะกรรมการเฉพาะกิจเรื่องการเลี้ยงดูและอบรม. ประมวลผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2526.

งามตา วนินทานนท์. ประมวลบทความทางวิชาการ. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

งามตา วนินทานนท์ และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับพัฒนาการด้านการหยั่งคิดทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.

จรรจา สุวรรณทัต และคณะ. แบบฉบับการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่กำลังเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวรายได้น้อยที่อยู่ในตัวเมือง. รายงานการวิจัยฉบับที่ 24 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

เฉลิมพล ตันสกุล. พัฒนาการทางสติปัญญาและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียนในเขตการศึกษา 3. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

ชมพูนุช ศรีเสาวลักษณ์. การอบรมเลี้ยงดูกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางที่ 11\7. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. ครูกับการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน. จุลสารฉบับที่ 4 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และบุญยิ่ง เจริญยิ่ง. "การวิจัยเจตคติของสตรีมีครรภ์เกี่ยวกับการควบคุมการเกิด และการบริบาลทารก," วารสารการวิจัยทางการศึกษา. 5(1) : 1-18 ; 2518.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สุขภาพจิต และจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 24 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก. จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 21 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ. ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 32 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์. การอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.

ทิพย์สุดา นิลสินธพ. ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน ในเขตกรุงเทพฯ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

นวลละออ สุภาผล. ผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

นันทา แทนธานี. การศึกษาตัวแปรบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

นิภา ทองไทย. หลักสูตรการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนสำหรับพ่อแม่ในชุมชนเกษตรกรรมชนบท. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

ปราณีต สุขอุดม. การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตและบุคลิกภาพระหว่างคนไทยและคนจีน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514. อัดสำเนา.

พรพิมล จันทนะโสตถิ์. เปรียบเทียบพัฒนาการทารกระหว่างกลุ่มที่มารดาได้รับคำแนะนำการส่งเสริมพัฒนาการทารกกับกลุ่มที่ไม่ได้รับคำแนะนำ ที่โรงพยาบาลแม่และเด็กศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 7 ราชบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535. อัดสำเนา.

มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย. พัฒนาคน-พัฒนาชาติ . กรุงเทพฯ : กรุงเทพเวชสาร, 2528.

ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชัววัลลี. ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 25 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

วัชนา ปุญญฤทธิ์. การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์ และความรู้สึกของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนต่างกัน. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

วันเพ็ญ พิศาลบงศ์. การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.

วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคนอื่น ๆ. การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดู พัฒนาการทางร่างกายและความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพ. รายงานการวิจัยฉบับที่ 29 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุมกับความเอื้อเฟื้อและวินัยทางสังคม. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.

สุขสมร ประพันธ์ทอง. อิทธิพลของการใช้นิทานสำหรับเด็ก และการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็ก. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2521. อัดสำเนา.

Ahammer, I.M. and J.P.Murray. " Kindness in the Kindergarten : the Relative Influence Altruism ," International Journal of Behavioral Development. 2 : 133-157 ; 1979.

Barnett, M.A.and others. " Empathy in Young Children : Relation to Parents' Empathy, Affection, and Emphasis on the Feelings' of Others," Developmental Psychology. 16(3) : 243-330 ; 1980.

Bruner, Jerome Seymour. The Process of Education. Cambridge : Harvard University Press, 1960.

Buckley, N.,L.S.Siegel and S.Ness " Egocentrism, Empathy and Altruism Behavior in Young Children," Developmental Psychology. 15 : 329-330 ; 1979.

Cicirelli, V.G. "The Effect of Sibling Relationship on Concept Learning of Children Taught by Child-Teachers," Child Development. 43 : 282-287 ; 1972.

Feffer, M.H. "The Cognitive Implications of Role-Taking Behavior," Journal of Personality. 27 : 152-168 ; 1959.

Ferrer, M.H. and V.Gourevitch. "Cognitive Aspects of Role Taking in Children," Journal of Personality. 28 : 383-396 ; 1960.

Flavell, J.H. and others. The Development of Role - Taking and Communication Skills in Children. New York : John Wiley, 1968.

Froming, W.J.,L.Allen and R.Jensen. " Altruism, Role - Taking and Self-Awareness : the Acquisition of Norms Governing Altruistic Behavior," Child Development. 56 : 1223-1228 ; 1985.

Gronlond, Norman Edward. Sociometry in the Classroom Haper. New York: 1959.

Hoffman, M.L. Moral Devlopment.In P.H. Mussen(Ed.).Carmichael's Manual of Child Psychology. Vol.2. New York : Wiley, 1970.

Hollos, M. and P. Cowan. "Social Isolation and Cognitive Development : Logical Operations and Role-Taking Abilities in Three Norwegian social settings," Child Development. 44 : 630-641 ; 1973.

Iannotti, R.J. "The effect of Role-Taking Experiences on Role-Taking Empathy, Altruism and Aggression," Development Psychology. 14 : 119-124 ; 1978.

Iannotti, R.J. "Naturalistic and Structured Assessment of Prosocial Behavior in Preschool Children : the Influence of Empaty and Perspective Taking," Developmental Psychology. 21(1) : 46-55 ; 1985.

Keller, M. "Development of Role-Taking Ability : Social Antecedents and Consequences for School Success," Human Development. 19 : 120-132 ; 1976.

Kirk, Roger E. Experimental Design : Procedures for the Behavioral Sciences. 2nd. Belmont Calif : Brooks/Cole Publishing, 1982.

Kohlberg, L. "Stage and Sequence : the Cognitive-Development Approach to Socialization,"In D.Goslin (Ed.), Handbook of socialization Theory and Research. Chicago : Rand McNally, 347-480 ; 1969.

Kohlberg, L. " Moral Stages and Moralization : The Cognitive - Developmental Approach," In T.Lickona (Ed.), Moral Development and Behavior : Theory, Research and Social Issues. New York : Holt,Rinehart, & Winston, 31-53 ; 1976.

Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan. "Determining Sample Size for Research Activities," Journal of Education and Psychological Measurement.3 : 606-610 ; Autumn, 1970.

Kuhn, P._ "Short - Term Longitudinal Evidence for the Sequence of Kohlberg' s Early Stage of Moral Judgement," Developmental Psychology. 12 : 162-166 ; 1976.

Lake, T. Relationships. London : Roxby Pree Limited, 1981.

Mead, G.H. Mind, Self and Society. Chicoago : University of Chicago Press, 1934.

Miller, Norman and Geoffery Mauyana. "Ordinal Position and Peer Popularity," Journal of Personolity and Socical Psychology.33 : 123-131 ; February, 1976.

Opper, S. "Intellectual Development in Thai Children," Doctoral Dissertation. Cornell University, 1971.

Piaget, J. The Moral Judgement of the Child. New York : The free Press, 1965.

Piaget, J. and B.Inhelder. The Early Growth of Logic in the Child : Classification and Seriation. London : Kegan Paul, 1964.

Sears, Robert R., Eleanor E. Maccoby and Harry.Lewin. Patterns of Child Rearing. New York : Peterson and Company, 1957.

Selman, R.L. "Taking Another's Perspective : Role-Taking Devlopment of Moral Judgement in Children," Child Development. 42(1):79-91(a) ; 1971.

Selman, R.L. and D.F. Byrne. "A Structural-Developmental Analysis of Levels of Role Taking in Middle Childhood," Child Development. 45(2) : 803-806 ;1974.

Selman, R.L. and w. Damon. "The Necessity (but Infficiency) of Social," In D.J. DePalma and J.M. Foley (Eds.), Moral Development : Current Theory and Research. New Jesey : Lavance Erlbaum Associates, 57-74 ; 1975.

Shantz, C.U. "The Development of Social Cognition," In E.M. Hetherington (Ed.), Review of Child Development Research, Vol.5. Chicago : University of Chicago Press, 257-323 ; 1975.

Staub, E."The Use of Role Playing and Induction in Children's Learning of Helping and Sharing Behavior," Child Development. 42:805-816 ; 1971.

Staub, E. "To Rear a Prosocial Child : Reasoning, Learning by Doing,and Learning by Teaching Others," In D.J. DePalma and J.M. Foley (Eds.), Moral Development : Current Theory and Research. New Jersey : Lawrance Erlbaum Associates, 113-135 ; 1975.

Turnure, C. "Congitive Development and Role-Taking Ability in Boys and Girls Form 7 to 12," Developmental Psychology.11(2) : 202-209 ; 1975.

Walker, L.J. "Cognitive and Perspective-Taking Prerequisites for Moral Development," Child Development. 51 : 131-139 ; 1980.

West, H. "Eary Peer - Group Interaction and Role - Taking Skills : An Investigation of Israeli Children," Child Development. 45(4) : 1118-1121 ; 1974.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามในการวิจัย

แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคม

คำแนะนำในการตอบ

โปรดกาเครื่องหมาย X ลงในช่อง [ ] ที่กำหนดให้ โดยให้ตรงกับความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนให้มากที่สุด หรือเติมข้อความที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนลงในช่องว่างให้ชัดเจน คำตอบทุกข้อของนักเรียนจะถือเป็นความลับ

1. ชื่อ.....นามสกุล.....
2. วันเดือนปีเกิด.....ปัจจุบันอายุ.....ปี
3. เพศ [ ] ชาย [ ] หญิง
4. ระดับการศึกษาของมารดา
   - [ ] ป.1-ป.6 (ประถมศึกษา)
   - [ ] ม.1-ม.3 (มัธยมศึกษาต้น)
   - [ ] ม.4-ม.6 (มัธยมศึกษาปลาย)
   - [ ] ปวส.หรือ อนุปริญญา
   - [ ] ปริญญาตรี
   - [ ] สูงกว่าปริญญาตรี
5. ระดับการศึกษาของบิดา
   - [ ] ป.1-ป.6 (ประถมศึกษา)
   - [ ] ม.1-ม.3 (มัธยมศึกษาต้น)
   - [ ] ม.4-ม.6 (มัธยมศึกษาปลาย)
   - [ ] ปวส.หรือ อนุปริญญา
   - [ ] ปริญญาตรี
   - [ ] สูงกว่าปริญญาตรี
6. รายได้ประจำของครอบครัวประมาณเดือนละ
   - [ ] ไม่เกิน 8,000 บาทต่อเดือน
   - [ ] 8,001-13,000 บาทต่อเดือน
   - [ ] สูงกว่า 13,000 บาทต่อเดือน

   รายได้ข้างต้นใช้เลี้ยงคนทั้งหมด.....คน
7. จำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดา.....คน
8. ผู้ตอบเป็นบุตรคนที่.....

แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

แบบสอบถามต่อไปนี้ ขอให้นักเรียนอ่านอย่างระมัดระวัง แล้วตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด และขอให้ทำความเข้าใจกับคำว่า "พ่อแม่"ในข้อความทั้งหมดข้างล่างนี้ หมายถึงบุคคลที่อบรมเลี้ยงดูนักเรียนมานานที่สุด อาจเป็นพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง

ส่วนคำว่า "ฉัน" หมายถึง ตัวของนักเรียนเอง

1. แม่แสดงให้ฉันรู้ว่าท่านรักฉันมาก

[ ] ทำเป็นประจำ [ ] ทำเป็นบางครั้ง [ ] ไม่เคยทำเลย

2. แม่ชอบพูดคุยหยอกล้อฉันท์เพื่อนกับฉันเสมอ

[ ] ทำเป็นประจำ [ ] ทำเป็นบางครั้ง [ ] ไม่เคยทำเลย

3. แม่ต้องการให้ฉันมีส่วนร่วมในกิจกรรมแทบทุกอย่าง

[ ] ทำเป็นประจำ [ ] ทำเป็นบางครั้ง [ ] ไม่เคยทำเลย

4. แม่เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของฉันอยู่เสมอ

[ ] ทำเป็นประจำ [ ] ทำเป็นบางครั้ง [ ] ไม่เคยทำเลย

5. แม่มักแสดงให้ฉันรู้ว่า แม่ภูมิใจในตัวฉันมาก

[ ] ทำเป็นประจำ [ ] ทำเป็นบางครั้ง [ ] ไม่เคยทำเลย

6. แม่ชอบให้ฉันปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากท่านเสมอ

[ ] ทำเป็นประจำ [ ] ทำเป็นบางครั้ง [ ] ไม่เคยทำเลย

7. แม่ชอบพูดคุยกับลูกด้วยเสียงอันไพเราะนุ่มนวลเสมอ

[ ] ทำเป็นประจำ [ ] ทำเป็นบางครั้ง [ ] ไม่เคยทำเลย

8. แม่สามารถช่วยให้ฉันหายกลุ้มใจและคลายทุกข์เสมอ

[ ] ทำเป็นประจำ [ ] ทำเป็นบางครั้ง [ ] ไม่เคยทำเลย

9. แม่ไม่เคยแสดงให้ฉันรู้ว่าแม่รักฉันมากเพียงใด

[ ] ทำเป็นประจำ [ ] ทำเป็นบางครั้ง [ ] ไม่เคยทำเลย

10. แม่เห็นว่าฉันดีกว่าลูกคนอื่นเสมอ

[ ] ทำเป็นประจำ [ ] ทำเป็นบางครั้ง [ ] ไม่เคยทำเลย

11. พ่อแม่จะอธิบายถึงเหตุผลในการลงโทษฉันทุกครั้ง

[ ] ทำเป็นประจำ [ ] ทำเป็นบางครั้ง [ ] ไม่เคยทำเลย

12. แม่จะลงโทษฉันรุนแรงแค่ไหนขึ้นกับอารมณ์ของแม่

[ ] ทำเป็นประจำ [ ] ทำเป็นบางครั้ง [ ] ไม่เคยทำเลย

13. พ่อแม่สนับสนุนให้ฉันทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่อธิบายเหตุผล

[ ] ทำเป็นประจำ [ ] ทำเป็นบางครั้ง [ ] ไม่เคยทำเลย

14. เมื่อพ่อหรือแม่อารมณ์เสีย ท่านมักจะพาลดุด่าหรือลงโทษฉันเสมอ

[ ] ทำเป็นประจำ [ ] ทำเป็นบางครั้ง [ ] ไม่เคยทำเลย

15. แม่เปิดโอกาสให้ฉันอธิบายก่อนที่จะดุหรือลงโทษฉันเสมอ

[ ] ทำเป็นประจำ [ ] ทำเป็นบางครั้ง [ ] ไม่เคยทำเลย

16. พ่อแม่จะลงโทษฉันตามปริมาณความผิดของฉันเสมอ

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

17. พ่อแม่มักจะเฉยเฉยไม่ชมเชยฉันเมื่อฉันทำความดี

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

18. แม่ไม่เคยกล่าวขอโทษฉัน เมื่อแม่ดุว่าฉันโดยเข้าใจผิด

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

19. แม่ทำให้ฉันไม่กล้าเข้าหน้าเมื่อแม่อารมณ์เสีย

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

20. ก่อนที่แม่จะให้สิ่งของต่าง ๆ แก่ฉัน แม่มักจะบอกฉันด้วยว่าแม่ให้เพราะฉันทำความดีอะไรไว้

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

21. แม่มักลงโทษฉันด้วยวิธีทำให้ฉันเจ็บปวดตามร่างกายเสมอ

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

22. แม่มักจะเลือกการลงโทษฉันด้วยการดุว่ามากกว่าการถูกทำโทษทางกายเสมอ

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

23. เวลาพ่อแม่ลงโทษฉัน ท่านจะไม่เลือกใช้วิธีลงโทษให้ฉันเจ็บกายเลย

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

24. ฉันถูกลงโทษด้วยการถูกห้ามมิให้ทำในสิ่งที่ฉันชอบหรือถูกตัดเงินค่าขนมมากกว่าถูกลงโทษทางกายเสมอ

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

25. พ่อแม่ชอบใช้การลงโทษทางกายมากกว่าที่จะใช้คำพูดว่ากล่าวตักเตือนฉันเสมอ

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

26. แม่แสดงให้ฉันรู้ว่า ฉันเป็นเด็กดีเกินกว่าที่ท่านจะเชื่อนดี

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

27. การทำหน้าบึ้ง และเมินเฉยเป็นสิ่งที่พ่อแม่แสดง เมื่อฉันทำให้ท่านไม่พอใจ

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

28. ฉันมักจะเจ็บตัวเมื่อถูกพ่อแม่ลงโทษ

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

29. เมื่อฉันไม่ทำตามที่พ่อแม่สั่ง ท่านมักจะใช้วิธีขู่แต่ไม่ได้ลงโทษฉันจริง ๆ

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

30. พ่อแม่แสดงให้ฉันเห็นว่าวิธีการลงโทษฉันไม่จำเป็นต้องเป็นวิธีที่เจ็บกายเสมอไป

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

31. พ่อแม่คอยสอดส่องดูแลความประพฤติของฉันอย่างใกล้ชิด

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

32. พ่อแม่ไม่ชอบให้ฉันออกนอกบ้านโดยไม่มีผู้ใหญ่ควบคุม

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

33. พ่อแม่ปล่อยให้ฉันตัดสินใจเองในเรื่องส่วนตัวของฉัน

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

34. แม่ให้ฉันเลือกแบบและสีของเสื้อผ้าของฉันเอง

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

35. พ่อแม่ชอบให้ฉันทำตามที่ท่านพอใจเสมอ

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

36. พ่อแม่ปล่อยให้ฉันไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ โดยที่ท่านไม่ห่วงกังวลเลย

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

37. พ่อแม่ควบคุมดูแลให้ฉันใช้เงินตามที่ท่านเห็นสมควร

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

38. พ่อแม่ต้องการให้ฉันเล่ารายละเอียดถึงการไปเที่ยวข้างนอกทุกครั้ง

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

39. เมื่อฉันไม่ทำตามที่พ่อแม่บอก ท่านจะโกรธฉันมาก

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

40. พ่อแม่เชื่อว่าฉันดูแลรักษาตัวเองได้เมื่ออยู่ไกลสายตาท่าน

[ ] [ ] [ ]

ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย

แบบสอบถามการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวที่เด็กได้รับ

คำแนะนำในการตอบ

โปรดอ่านข้อความที่ให้ไว้ทีละข้อ เมื่อเข้าใจเนื้อความแล้วจึงเลือกตอบจากคำตอบที่ให้ไว้ซึ่งมี 5 ตัวเลือกด้วยกันคือ "จริงที่สุด" "ค่อนข้างจริง" "ไม่แน่ใจ" "ค่อนข้างไม่จริง" "ไม่จริงเลย" โดยทำเครื่องหมาย X (กากบาท) ลงในช่องที่กำหนดให้เพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อ โดยตอบให้ครบทุกข้อ

1. คุณพ่อคุณแม่ของฉันเห็นว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องพาฉันไปเที่ยวในที่ต่าง ๆ บ้างตามโอกาสอันควร

[ ] จริงที่สุด [ ] ค่อนข้างจริง [ ] ไม่แน่ใจ [ ] ค่อนข้างไม่จริง [ ] ไม่จริงเลย

2. คุณพ่อคุณแม่ของฉันคิดว่าเด็กควรจะใช้เวลาศึกษาแต่หนังสือเรียนที่โรงเรียนกำหนดเท่านั้น

[ ] จริงที่สุด [ ] ค่อนข้างจริง [ ] ไม่แน่ใจ [ ] ค่อนข้างไม่จริง [ ] ไม่จริงเลย

3. คุณพ่อคุณแม่ของฉันชอบเล่าประสบการณ์ชีวิตของตนเองและของบุคคลที่คุณพ่อคุณแม่รู้จักให้ฉันฟังบ่อย ๆ

[ ] จริงที่สุด [ ] ค่อนข้างจริง [ ] ไม่แน่ใจ [ ] ค่อนข้างไม่จริง [ ] ไม่จริงเลย

4. คุณพ่อคุณแม่ของฉันคิดว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องช่วยให้ลูกได้พบเห็นการดำเนินชีวิตของบุคคลในครอบครัวที่มีความเป็นอยู่แตกต่างกันออกไป

[ ] จริงที่สุด [ ] ค่อนข้างจริง [ ] ไม่แน่ใจ [ ] ค่อนข้างไม่จริง [ ] ไม่จริงเลย

5. ถ้าคุณพ่อคุณแม่ของฉันทราบว่ามีรายการโทรทัศน์หรือรายการวิทยุที่จัดสำหรับเด็กโดยเฉพาะคุณพ่อคุณแม่ของฉันจะสนับสนุนให้ฉันได้ชมหรือฟังรายการนั้น ๆ เสมอ

[ ] จริงที่สุด [ ] ค่อนข้างจริง [ ] ไม่แน่ใจ [ ] ค่อนข้างไม่จริง [ ] ไม่จริงเลย

6. คุณพ่อคุณแม่ของฉันมักหาเวลานั่งชมโทรทัศน์กับฉันและเปิดโอกาสให้ฉันได้ซักถามหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการที่น่าสนใจต่าง ๆ

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

7. คุณพ่อคุณแม่ชอบชักชวนให้ฉันชมภาพยนต์หรือโทรทัศน์ภาคข่าวและสารคดี เพราะจะทำให้หูตากว้าง

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

8. คุณพ่อคุณแม่ของฉันคิดว่าชีวิตในชนบทเป็นชีวิตที่เงียบเหงา ไม่น่าสนใจ ฉันจะไม่ได้ความรู้อะไรถ้าไปเที่ยวชนบท

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

9. คุณพ่อคุณแม่ไม่ชอบให้ฉันไปคบหาสมาคมกับเด็กลูกเพื่อนบ้านใกล้เคียง

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

10. การที่คุณพ่อคุณแม่พาฉันไปเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ และชมสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เป็นสิ่งที่หาโอกาสทำได้ยาก สำหรับครอบครัวของเรา

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

11. บ่อยครั้งที่คุณพ่อคุณแม่ชักชวนให้ฉันแบ่งปันขนมให้เด็กอื่น ๆ

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

12. คุณพ่อคุณแม่จะชมเชยฉันทุกครั้งเมื่อเห็นฉันทำความดี

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

13. คุณพ่อคุณแม่สนับสนุนให้ฉันเล่นร่วมกับเด็กคนอื่น เพื่อช่วยให้ฉันไม่เอาแต่ใจตนเอง

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

14. คุณพ่อคุณแม่ปล่อยให้ฉันเผชิญกับความยากลำบาก เพื่อทำให้ฉันเข้าใจความทุกข์ยากของผู้อื่นได้ดีขึ้น

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

15. การสอนให้เด็กในวัย 10 - 12 ปี รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นเรื่องที่ไม่น่าจะเป็นไปได้

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

16. เมื่อเห็นฉันทะเลาะวิวาทกับเด็กอื่น คุณพ่อคุณแม่จะฟังความจากฉันเท่านั้น

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

17. คุณพ่อคุณแม่จะคุยกับฉันเกี่ยวกับเรื่องราวในหนังสือพิมพ์รายวันเสมอ

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

18. คุณพ่อคุณแม่สนับสนุนให้ฉันเข้าร่วมทำกิจกรรมนอกเวลาเรียนกับเด็กอื่น ๆ เช่น การเล่นกีฬาเป็นทีม หรือเล่นละคร เป็นต้น

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

19. คุณพ่อคุณแม่สอนให้ฉันรู้จักฟังเหตุผลหรือความต้องการของผู้อื่นก่อนตัดสินใจกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดต่อผู้อื่นเสมอ

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

20. เด็กจะเรียนรู้ได้เองโดยพ่อแม่ไม่ต้องสอนว่าผู้อื่นก็มีความรู้สึก ดีใจ เสียใจ ชอบ ไม่ชอบ เช่นเดียวกับตัวเรา

[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริงเลย

แบบวัดความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม

ชื่อ.....นามสกุล.....

คำชี้แจง

(ผู้วิจัยอ่านและอธิบายให้เด็กฟัง)

เรื่องราวต่อไปนี้เป็นเหตุการณ์ที่สมมุติขึ้น โดยจะให้นักเรียนเป็นคนสำคัญ(ตัวเอก)ในเรื่อง ขอให้หนูตั้งใจฟัง พร้อมกับดูภาพประกอบเรื่องและติดตามไปตลอดเวลาคล้ายกับนักเรียนกำลังอยู่ในเหตุการณ์นั้นจริง ๆ เมื่อจบแต่ละเรื่องขอให้นักเรียนตอบคำถามตามความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนเอง ขอให้นักเรียนพยายามตอบคำถามแต่ละข้ออย่างดีที่สุด (ถ้าตอบไม่ได้จริง ๆ ให้ใส่ว่า "ตอบไม่ได้")

เหตุการณ์ที่จะเล่าให้ฟังมีทั้งหมด 5 เรื่อง เป็นเรื่องที่น่าสนใจไม่ซ้ำกัน นักเรียนพร้อมที่จะฟังหรือยัง ถ้าพร้อมแล้วเรามาเริ่มกันเลย

เรื่อง 1

นักเรียนกับเพื่อนคนหนึ่งชวนกันไปเดินดูของในร้านขายเครื่องเขียนและแบบเรียนแห่งหนึ่ง เพื่อนเข้าไปเลือกดูปากกาสีสวยราคาแพง และหยิบมาลองเหน็บกระเป๋าเสื้อดู ขณะที่นักเรียนกำลังเดินไปดูแผนกหนังสืออ่านเล่นอยู่ใกล้ ๆ นั่นเอง เมื่อนักเรียนหันมาดูอีกครั้งก็ต้องประหลาดใจอย่างยิ่งที่เห็นเพื่อนเดินออกจากร้านไปโดยมีปากกาด้ามนั้นเหน็บที่กระเป๋าเสื้ออยู่

ขณะที่นักเรียนกำลังยืนมองดูโดยไม่รู้จะทำอย่างไรดี เจ้าของร้านก็เดินเข้ามาหาและขอร้องให้นักเรียนบอกชื่อเด็กที่เพิ่งเดินออกไปจากร้าน เพราะเขาเห็นว่าเด็กคนนั้นเดินเข้ามาในร้านกับนักเรียน และแน่ใจว่าได้ขโมยปากกาไปจากร้าน เจ้าของร้านยังขู่ด้วยว่าถ้านักเรียนไม่ยอมบอกชื่อเด็กคนนั้น เขาจะแจ้งตำรวจและตัวนักเรียนเองก็จะต้องมีความผิดด้วย

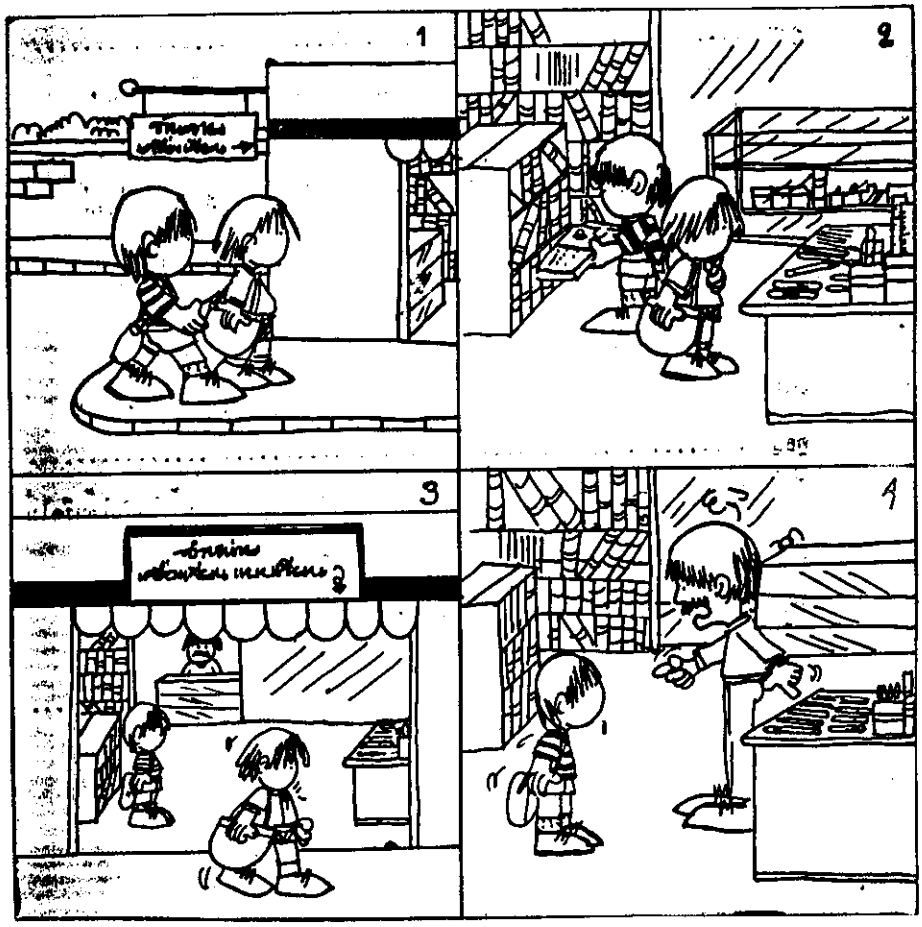

ขอให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดว่าเจ้าของร้านรู้สึกอย่างไรต่อนักเรียนในขณะนั้น

   ตอบ.....

   ทำไมเจ้าของร้านจึงรู้สึกเช่นนั้น

   ตอบ.....

2. นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อเจ้าของร้าน

   ตอบ.....

   ทำไมจึงรู้สึกเช่นนั้น

   ตอบ.....

3. นักเรียนคิดว่าเพื่อนจะรู้สึกอย่างไร ถ้ารู้ว่านักเรียนเป็นคนบอกชื่อของเขาแก่เจ้าของร้าน

   ตอบ.....

4. นักเรียนคิดว่าเพื่อนจะเข้าใจถึงความจำเป็นของนักเรียนหรือไม่ ถ้ารู้ว่านักเรียนเป็นคนบอกชื่อแก่เจ้าของร้าน

   เลือกตอบ [ ] เข้าใจ

   อย่างใดอย่างหนึ่ง [ ] ไม่เข้าใจ

   ทำไมนักเรียนจึงคิดเช่นนั้น

   ตอบ.....

5. ถ้าหากนักเรียนมีโอกาสได้พูดจาชี้แจงกับเจ้าของร้าน นักเรียนคิดว่าจะทำความเข้าใจกันได้หรือไม่

   เลือกตอบ [ ] ได้ จะตกลงกันว่าอย่างไร

   อย่างใดอย่างหนึ่ง [ ] ไม่ได้ เพราะอะไร

   ตอบ.....

6. นักเรียนคิดว่าหากเพื่อนคนอื่น ๆ ตกอยู่ในสภาพเช่นเดียวกับนักเรียนเขาจะทำอย่างไร

   ตอบ.....

7. ในกรณีเช่นนี้นักเรียนควรจะทำอย่างไรจึงจะเหมาะสมในสายตาของคนอื่น ๆ ทั่วไปในสังคม

   ตอบ.....

8. ถ้าพิจารณาตามกฎเกณฑ์อันดีงามของสังคม นักเรียนควรจะทำอย่างไร ในกรณีเช่นนี้จึงจะเป็นการถูกต้อง

ตอบ.....

เรื่อง 2

นักเรียนเป็นคนชอบปีนป่ายต้นไม้มาก และนับได้ว่าเป็นเด็กที่ขึ้นต้นไม้เก่งที่สุดในละแวกบ้านเดียวกัน วันหนึ่งขณะที่นักเรียนกำลังไต่ลงมาจากต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง นักเรียนเกิดเหลือบกิ่งไม้หักจิ้งตกลงมาสู่พื้นดิน โชคดีที่กิ่งไม้นั้นเป็นกิ่งที่อยู่ต่ำ ๆ นักเรียนจึงไม่ได้รับบาดเจ็บ บังเอิญพ่อของนักเรียนเดินมาพบเข้าพอดี นักเรียนสังเกตเห็นพ่อมีสีหน้าไม่สบายใจ พ่อได้ดักเตือนถึงอันตรายและให้นักเรียนสัญญาว่าจะไม่ปีนต้นไม้อีก นักเรียนก็ให้สัญญากับพ่อ

วันต่อมาขณะที่นักเรียนกับเพื่อน 2-3 คนกำลังเดินเล่นอยู่ก็บังเอิญพบแดง ซึ่งเป็นเพื่อนของนักเรียนอีกคนหนึ่ง แดงชี้ให้ดูลูกแมวตัวเล็กน่ารักของเขาที่ไต่ขึ้นไปบนต้นไม้แล้วค้างอยู่ลงมาไม่ได้ จะต้องมีคนขึ้นไปช่วย มิฉะนั้นมันคงจะตกลงมาได้รับบาดเจ็บ นักเรียนเป็นคนเดียวในหมู่เพื่อนที่สามารถจะปีนขึ้นไปช่วยลูกแมวได้ แต่นักเรียนก็นึกถึงคำสัญญาที่ให้กับพ่อไว้

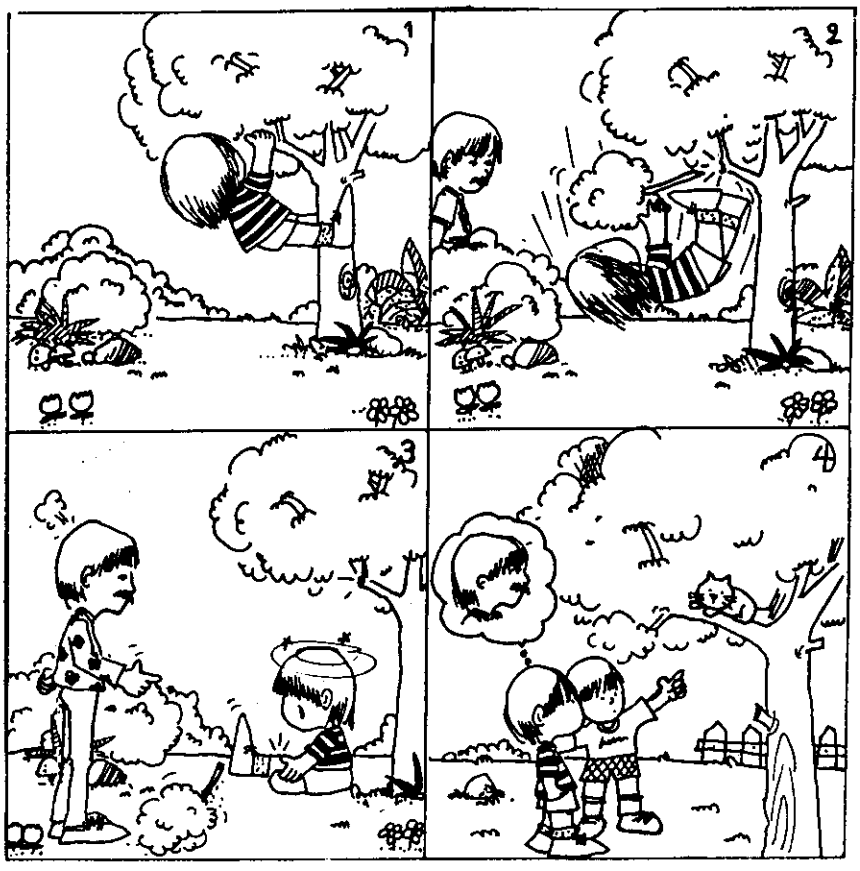

ขอให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดว่าแดงรู้สึกอย่างไรต่อลูกแมวของเขา

   ตอบ.....

2. แดงจะรู้หรือไม่ว่าทำไมนักเรียนไม่กล้าตัดสินใจปีนต้นไม้ขึ้นไปช่วยลูกแมว

   เลือกตอบ [ ] รู้ ทำไมจึงรู้

   อย่างหนึ่งอย่างใด [ ] ไม่รู้ เพราะอะไรจึงไม่รู้

   ตอบ.....

3. นักเรียนคิดว่าพ่อจะรู้สึกอย่างไร ถ้ารู้ว่านักเรียนปีนต้นไม้อีก

   ตอบ.....

4. นักเรียนคิดว่าพ่อจะเข้าใจความรู้สึกของนักเรียนหรือไม่ว่าทำไมนักเรียนจึงต้องปีนต้นไม้อีก

   เลือกตอบ [ ] พ่อจะเข้าใจ

   อย่างหนึ่งอย่างใด [ ] พ่อจะไม่เข้าใจ

   ทำไมนักเรียนจึงคิดเช่นนั้น

   ตอบ.....

5. นักเรียนคิดว่าถ้าเพื่อนคนอื่นมาอยู่ในสภาพเช่นเดียวกับนักเรียนเขาจะทำอย่างไร

   ตอบ.....

6. ถ้านักเรียนมีโอกาสได้ปรึกษากับพ่อถึงเหตุการณ์นี้ จะทำความเข้าใจกันได้หรือไม่

   เลือกตอบ [ ] ได้ ตกลงกันอย่างไร

   อย่างหนึ่งอย่างใด [ ] ไม่ได้ เพราะอะไร

   ตอบ.....

7. นักเรียนคิดว่าถ้าเป็นคนอื่น ๆ ทั่วไปในสังคม เมื่ออยู่ในเหตุการณ์เช่นเดียวกันนี้เขาจะทำอย่างไร

   ตอบ.....

8. ในเหตุการณ์เช่นนี้นักเรียนคิดว่าควรจะทำอย่างไรคนอื่น ๆ ทั่วไปในสังคมจึงจะยอมรับว่านักเรียนกระทำสิ่งที่ถูกต้อง

   ตอบ.....

เรื่องที่ 3

เพื่อนของนักเรียนได้รับของขวัญวันเกิดจากแม่เป็นสมุดภาพซึ่งข้างในมีภาพต่าง ๆ สวยงามมาก นักเรียนชอบสมุดภาพเล่มนั้นมากจึงขอยืมมาดูที่บ้าน

เมื่อถึงบ้านนักเรียนวางสมุดภาพไว้บนโต๊ะรับแขก ขณะที่นักเรียนกำลังทานขนมอยู่ในครัว น้องซึ่งยังเล็กอยู่ได้แอบเข้ามาเปิดสมุดภาพเล่มนั้นดู แต่น้องเปิดไม่เป็นจึงทำให้สมุดภาพนั้นยับและบางหน้ามีรอยขาด นักเรียนตกใจมากเมื่อเห็น แต่คิดว่าน้องยังเล็กเกินไปคงไม่รู้อะไร หนูเก็บสมุดภาพเล่มนั้นไว้หลายวันกว่าจะไปคืนเพื่อน

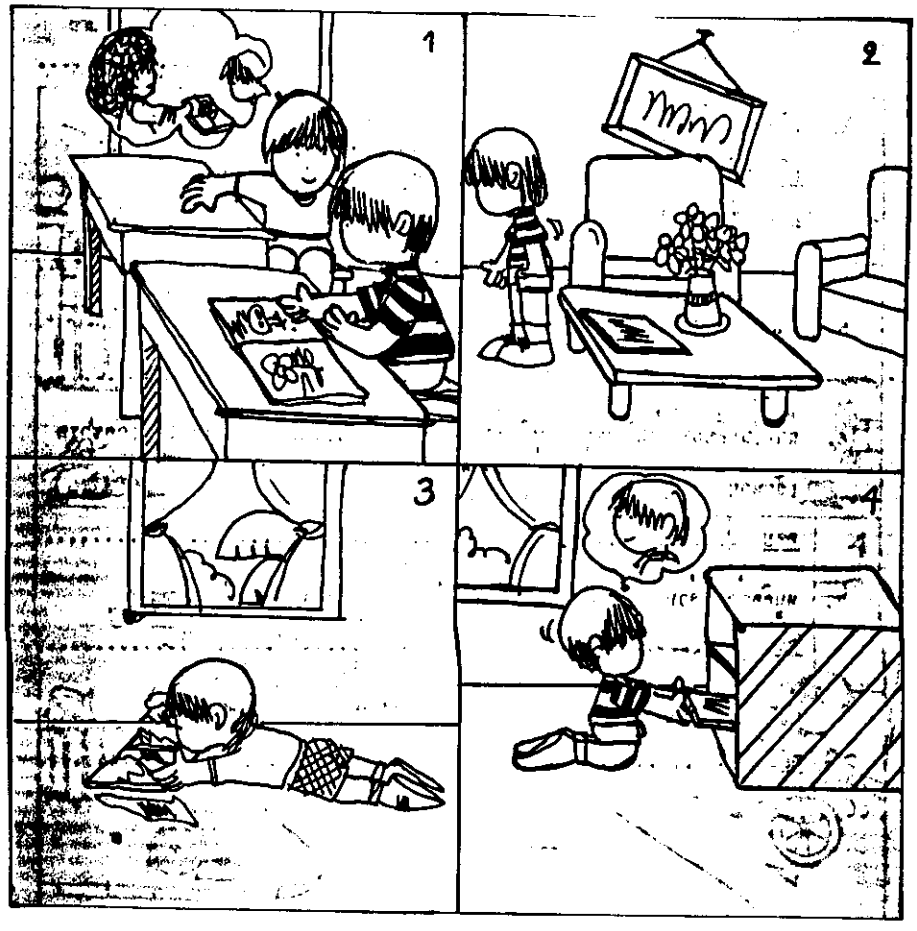

ขอให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดอย่างไรจึงเอาสมุดภาพไปคืนเพื่อนช้า

   ตอบ.....

2. เพื่อนจะคิดอย่างไรที่นักเรียนไม่เอาสมุดภาพไปคืนเขาสักที

   ตอบ.....

3. หากนักเรียนเอาสมุดภาพไปคืนเพื่อน เขาจะคิดอย่างไรต่อนักเรียนเมื่อพบว่าสมุดภาพนั้นยับและมีรอยขาด

   ตอบ.....

4. เพื่อนจะรู้ไหมว่านักเรียนรู้สึกอย่างไรที่เอาสมุดภาพชำรุดไปคืนเขา

   เลือกตอบ [ ] รู้ เขาคิดว่านักเรียนรู้สึกอย่างไร

   อย่างใดอย่างหนึ่ง [ ] ไม่รู้ เพราะอะไรจึงไม่รู้

   ตอบ.....

5. นักเรียนและเพื่อนควรจะตกลงกันอย่างไรในเรื่องที่เกิดขึ้น

   ตอบ.....

6. ถ้าเป็นเพื่อนคนอื่นมิใช่นักเรียน นักเรียนคิดว่าเขาจะทำอย่างไรเมื่อของที่ยืมเพื่อนไปเกิดชำรุด เสียหาย

   ตอบ.....

7. นักเรียนคิดว่าคนส่วนใหญ่ในสังคมควรทำอย่างไร ถ้าตกอยู่ในสภาพเดียวกับนักเรียน

   ตอบ.....

8. นักเรียนจะทำอย่างไรในเรื่องนี้จึงจะถูกต้องตามกฎเกณฑ์อันดีงามของสังคม

   ตอบ.....

เรื่องที่ 4

ในวันหยุดเรียน ขณะที่นักเรียนและเพื่อนสนิทชื่อมาหาที่บ้านกำลังนั่งคุยกันอยู่ที่สนามหน้าบ้านก็มีลูกบอลลูกหนึ่งปลิวเฉียดศีรษะนักเรียนไปถูกเพื่อนที่หน้าอย่างแรง จนเลือดกำเดาไหล นักเรียนรีบมองหาเจ้าของลูกบอลทันที พบว่าเป็นลูกบอลของเด็กผู้ชายที่อยู่บ้านใกล้กัน และเจ้าของได้มายืนขอลูกบอลอยู่ที่หน้าประตูบ้านด้วย เมื่อนักเรียนโยนลูกบอลกลับคืนไปให้เขา เขาก็รับและรีบวิ่งจากไปทันทีโดยไม่กล่าวขอโทษหรือแม้แต่ขอบคุณ เพื่อนของนักเรียนโกรธเด็กคนนั้นมาก แต่ไม่รู้จะทำอย่างไรกับเขา นักเรียนรีบพาเพื่อนเข้าไปพยาบาลในบ้าน

สองวันต่อมาขณะที่นักเรียนกำลังเดินไปซื้อของที่ร้านปากซอย ก็พบเด็กคนนั้นอีกเขาขี่จักรยานผ่านไปแต่ด้วยเหตุใดไม่ปรากฏจักรยานเกิดล้มลง เขาตกจากจักรยานลงไปนอนที่พื้นและพยายามจะลุกแต่ลุกไม่ได้ ดูเหมือนว่าเท้าของเขาจะแพลง ในขณะนั้นไม่มีใครผ่านมาแถวนั้นเลย

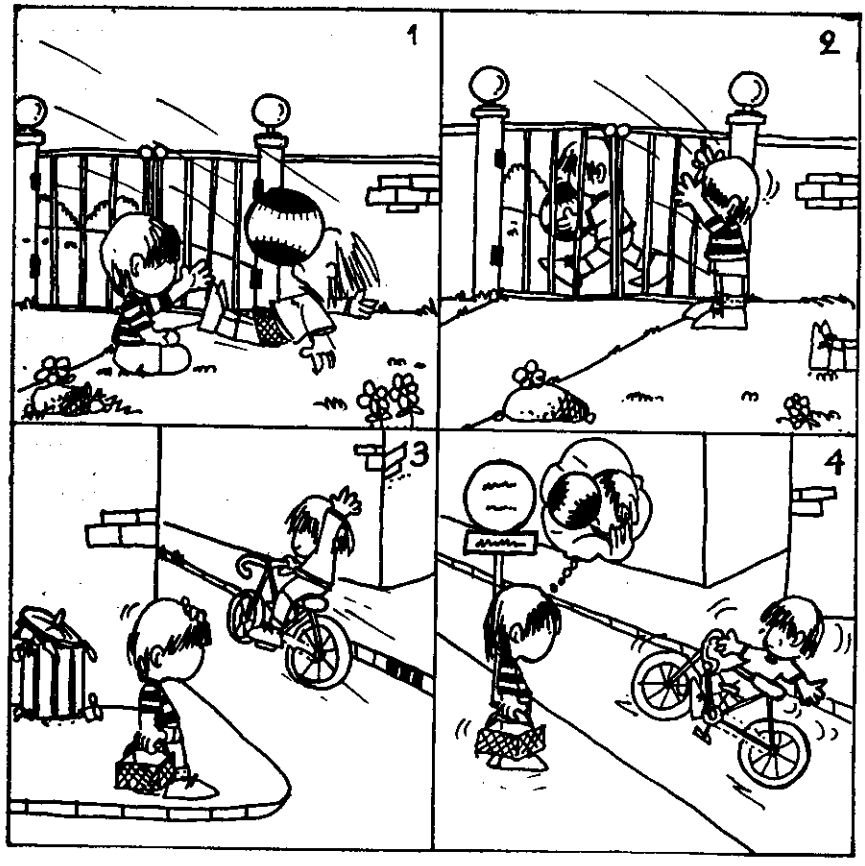

ขอให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดว่าเด็กคนนั้นรู้สึกอย่างไร เมื่อเห็นนักเรียนยืนอยู่แถวนั้น

   ตอบ.....

2. นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นเด็กคนนั้นตกจักรยานและได้รับบาดเจ็บ

   ตอบ.....

   ทำไมนักเรียนจึงรู้สึกเช่นนั้น

   ตอบ.....

3. นักเรียนคิดว่าเพื่อนสนิทของนักเรียนจะคิดอย่างไรถ้ารู้ว่านักเรียนเข้าไปช่วยเหลือเด็กคนนั้น

   ตอบ.....

4. นักเรียนคิดว่าเพื่อนจะเข้าใจความรู้สึกของนักเรียนหรือไม่ หากหนูเข้าไปช่วยเหลือเด็กคนนั้น

   เลือกตอบ [ ] เข้าใจ ทำไมเพื่อนจึงเข้าใจ

   อย่างหนึ่งอย่างใด [ ] ไม่เข้าใจ เพราะอะไร

   ตอบ.....

5. นักเรียนคิดว่าถ้าเป็นเพื่อนคนอื่นเมื่ออยู่ในเหตุการณ์เดียวกันนี้เขาจะทำอย่างไร

   ตอบ.....

6. หากนักเรียนและเพื่อนสนิทเดินมาพบเหตุการณ์นี้ด้วยกัน จะตัดสินใจทำอย่างไร

   ตอบ.....

7. ในเหตุการณ์เช่นนี้นักเรียนควรจะทำอย่างไรจึงจะเหมาะสมในสายตาของคนอื่น ๆ ทั่วไปในสังคม

   ตอบ.....

8. ถ้าพิจารณาตามกฎเกณฑ์อันดีงามของสังคม นักเรียนควรจะทำอย่างไรจึงจะถูกต้องเมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้

   ตอบ.....

เรื่องที่ 5

ในตอนเช้าวันเสาร์ นักเรียนอยากจะทำความดีจึงช่วยปัดกวาดเช็ดถูบ้าน ขณะที่นักเรียนกำลังเขย่งเท้าใช้ไม้ขนไก่ปัดฝุ่นหลังตู้ในห้องรับแขกอยู่นั้น บังเอิญแจ่นตาอันใหม่ของคุณพ่อวางอยู่นักเรียนมองไม่เห็นเพราะตู้โชว์อยู่สูงเลยศีรษะนักเรียนไป แจ่นตาของคุณพ่อตกลงมาบนพื้นห้องกระจกแตก นักเรียนตกใจมากรีบเก็บชิ้นวางไว้ที่เดิมโดยไม่ปริปากบอกใครทั้งสิ้น เมื่อคุณพ่อกลับจากธุระนอกบ้านพบว่าแจ่นตากระจกแตกก็โกรธมาก เรียกน้องนักเรียนเข้าไปดุเพราะคุณพ่อเคยเห็นน้องเอาแจ่นตาของคุณพ่อมาเล่นบ่อย ๆ ในที่สุดพ่อก็ลงโทษน้องโดยไม่พาไปเที่ยวสวนสยามตามที่บอกไว้

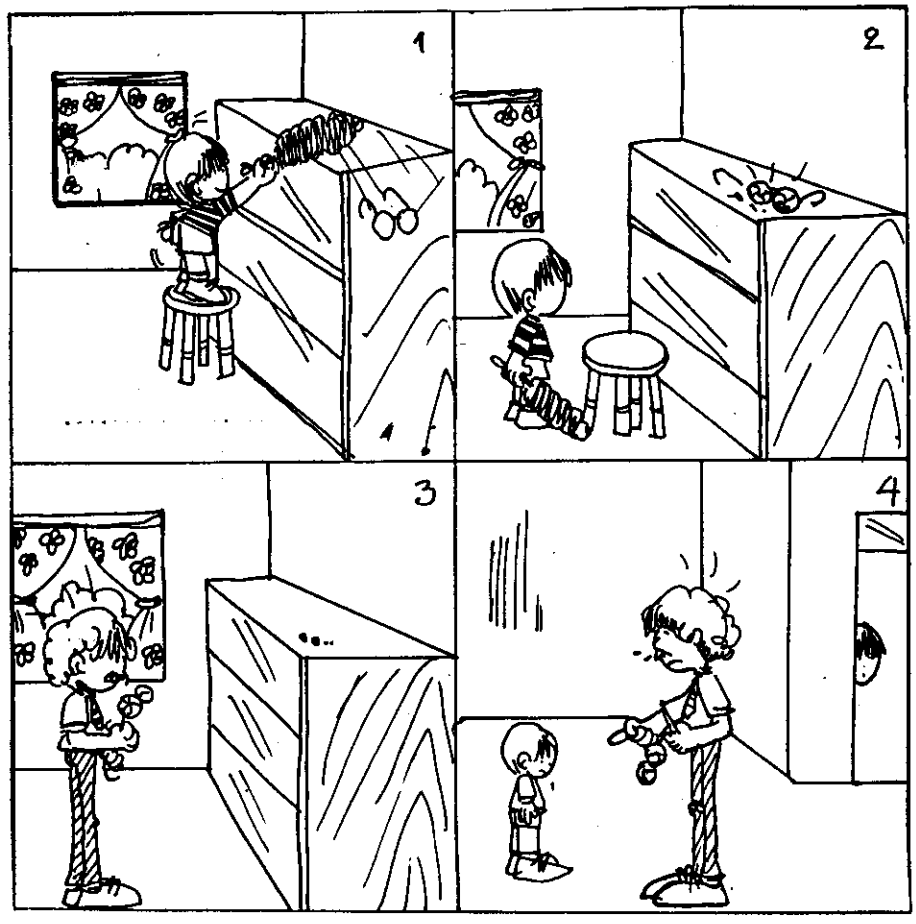

ขอให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดว่าน้องจะรู้สึกอย่างไร เมื่อถูกคุณพ่อดุเรื่องทำแว่นตาแตก

   ตอบ.....

2. นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อน้องขณะที่เห็นน้องถูกคุณพ่อดุ

   ตอบ.....

   ทำไมจึงรู้สึกเช่นนั้น

   ตอบ.....

3. นักเรียนคิดว่าคุณพ่อจะรู้สึกอย่างไรถ้ารู้ว่าคนที่ทำแว่นตาแตกนั้นไม่ใช่น้องแต่เป็นนักเรียนเอง

   ตอบ.....

4. นักเรียนคิดว่าคุณพ่อจะเข้าใจความรู้สึกของนักเรียนหรือไม่ว่า ทำไมจึงไม่กล้าบอกเรื่องทำแว่นตาของคุณพ่อแตก

   เลือกตอบ [ ] เข้าใจ

   อย่างหนึ่งอย่างใด [ ] ไม่เข้าใจ

   ทำไมนักเรียนจึงคิดเช่นนั้น

   ตอบ.....

5. ถ้านักเรียนเล่าความจริงให้คุณพ่อฟัง คุณพ่อกับนักเรียนจะทำความเข้าใจกันได้หรือไม่

   เลือกตอบ [ ] ได้ ตกลงกันอย่างไร

   อย่างหนึ่งอย่างใด [ ] ไม่ได้ เพราะอะไร

   ตอบ.....

6. หากเป็นเพื่อนคนอื่นมาอยู่ในสภาพเดียวกับนักเรียน นักเรียนคิดว่าเขาจะทำอย่างไร

   ตอบ.....

7. นักเรียนคิดว่าคนส่วนใหญ่ในสังคมจะทำอย่างไรเมื่อตกอยู่ในสภาพเช่นเดียวกันนี้

   ตอบ.....

8. นักเรียนควรจะทำอย่างไรจึงจะถูกต้อง เมื่อพิจารณาตามกฎเกณฑ์อันดีงามของสังคม

   ตอบ.....

ภาคผนวก ข

แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ตาราง 16 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย

ข้อ	t
1	8.51***
2	6.51***
3	5.09***
4	2.97**
5	6.69***
6	6.48***
7	7.48***
8	9.17***
9	2.36*
10	4.28***

ค่าความเชื่อมั่น =.65

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 17 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์

ข้อ	t
1	6.22***
2	7.38***
3	7.41***
4	6.69***
5	9.42***
6	7.91***
7	5.31***
8	2.00*
9	5.56***
10	5.87***

ค่าความเชื่อมั่น =.71

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 18 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย

ข้อ	t
1	3.82***
2	8.71***
3	3.66***
4	4.42***
5	4.31***
6	4.34***
7	2.53**
8	4.51***
9	4.75***
10	6.55***

ค่าความเชื่อมั่น =.55

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 19 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย

ข้อ	t
1	2.93**
2	8.78***
3	2.70**
4	2.95**
5	3.40***
6	5.00***
7	3.69***
8	6.93***
9	4.44***
10	4.11***

ค่าความเชื่อมั่น =.40

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

ตาราง 20 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมที่เด็กได้รับจากครอบครัว

ข้อ	t
1	5.12***
2	3.89***
3	5.56***
4	3.94***
5	6.16***
6	6.89***
7	5.28***
8	5.18***
9	6.19***
10	2.82**
11	5.43***
12	6.63***
13	5.84***
14	3.19**
15	2.73**
16	1.85*
17	5.56***
18	5.43***
19	4.04***
20	2.00*

ค่าความเชื่อมั่น = .69

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 21 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม

ข้อ		t
เรื่อง1	1-2	2.00*
	3-4	4.16***
	5-6	7.64***
	7-8	8.05***
เรื่อง2	1-2	3.97***
	3-4	2.52*
	5-6	6.93***
	7-8	6.46***
เรื่อง3	1-2	3.20**
	3-4	3.97***
	5-6	6.88***
	7-8	10.04***
เรื่อง4	1-2	3.52**
	3-4	3.04**
	5-6	4.22***
	7-8	4.97***
เรื่อง5	1-2	4.76***
	3-4	4.72***
	5-6	6.13***
	7-8	6.58***

ค่าความเชื่อมั่น = .79

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวสุวรรณี ทองรัมภากุล

สถานที่เกิด อำเภอพระนคร กรุงเทพฯ

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 213 ถนนไกรสีห์ พระนคร

กรุงเทพฯ 10200

ประวัติการศึกษา - ประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ฟรังซีสซาเวียร์ คอนแวนต์

- พยาบาลศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย
- คหกรรมศาสตร์บัณฑิต (โภชนาการชุมชน) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว และลักษณะทางชีวสังคม ที่มีผลต่อความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น (10-12 ปี)

บทคัดย่อ

ของ

สุวรรณี ทองรัมภากุล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

กุมภาพันธ์ 2539

การวิจัยเรื่อง "การอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว และลักษณะทางชีวสังคม ที่มีผลต่อความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น (10-12 ปี)" ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย 5 ประการ คือ (1) เพื่อหาระดับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่นว่าจะมีจะมีพัฒนาการอยู่ในระดับ 2 และ 3 ตามที่เซลแมนกำหนดไว้หรือไม่ (2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในแบบเดียวกันแต่ต่างระดับกัน (3) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น ที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมในปริมาณที่แตกต่างกัน (4) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น ที่มีลักษณะทางชีวสังคมประเภทเดียวกันแต่ต่างระดับกัน (5) เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่าการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว ที่มีต่อความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 10-12ปี และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 137 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถาม 4 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบเกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมของครอบครัว แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูบุตร 4 แบบ คือ แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผล-อารมณ์ แบบลงโทษทางจิต-ทางกาย แบบควบคุมมาก-น้อย และแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว และแบบวัดความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคม

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้คือ

1. ผลการวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กในกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เด็ก 6 คน (คิดเป็นร้อยละ 4.38) มีคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมอยู่ในระดับ 4 เด็กส่วนใหญ่ 123 คน (คิดเป็นร้อยละ89.78) มีคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมอยู่ในระดับ 3 และเด็กจำนวน 8 คน (คิดเป็นร้อยละ 5.84) มีคะแนนความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมอยู่ในระดับ 2 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระดับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กไทยส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้กับเด็กอเมริกันวัยใกล้เคียงกันกลุ่มที่เซลแมนใช้ศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบพัฒนาการความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมแล้ว อาจกล่าวได้ว่าเด็กไทยในกลุ่มตัวอย่าง

(อายุ 10-12 ปี) มีการเจริญเติบโตทางด้านความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมเช่นเดียวกับเด็กอเมริกันที่อยู่ในวัยเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับความคาดคะเนในการวิจัยครั้งนี้

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่เอื้อต่อพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคมพบว่า เด็กในกลุ่มตัวอย่างที่มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูง คือ (1) เด็กก่อนวัยรุ่นที่รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย (2) เด็กก่อนวัยรุ่นที่รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยมากกว่าควบคุมมาก (3) เด็กก่อนวัยรุ่นที่รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวมาก นอกจากนี้เมื่อแยกย่อยตามลักษณะทางชีวสังคมก็พบว่าเพศหญิงในกลุ่มตัวอย่าง มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเพศชายอย่างชัดเจน

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าควรจะมีการศึกษาวิจัยพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคมกับกลุ่มตัวอย่างทั้งวัยเด็กและวัยรุ่นในช่วงอายุต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับช่วงพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคมตามที่เชลแมนได้ระบุไว้ หรือทำการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่สามารถติดตามศึกษาได้อย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหลายปี เพื่อตรวจสอบว่าเด็กไทยจะมีพัฒนาการด้านการหยั่งลึกเป็นไปตามระดับและช่วงอายุต่าง ๆ ดังที่เชลแมนกำหนดไว้หรือไม่

EFFECTS OF CHILD REARING PRACTICES, SOCIAL EXPERIENCES GIVEN TO CHILDREN BY THEIR PARENTS AND BIO-SOCIAL FACTORS ON SOCIAL PERSPECTIVE TAKING ABILITIES OF PREADOLESCENTS (10-12 YEARS)

AN ABSTRACT

BY

SUWANNEE THONGRUMPAKUL

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University
February 1996

The present research study on " Effects of Child Rearing Practices, Social Experiences given to Children by Their Parents and Bio-Social Factors on Social Perspective Taking Abilities of Preadolescents (10-12 Years)". There were five major objectives as follows: (1) To know the levels of social perspective taking abilities of preadolescents at level 2 and 3 as appraised by Robert L. Selman. (2) To compare the results of social perspective taking abilities of preadolescents between the two groups of Preadolescents classified by the child rearing practices. (3) To compare the results of social perspective taking abilities of preadolescents between the two groups of preadolescents classified by the social experiences given to children by their parents. (4) To compare the results of social perspective taking abilities of preadolescents classified by the bio-social variables. (5) To study the interaction effects between the patterns of child rearing practices and the social experiences given to children by their parents on social perspective taking abilities of preadolescents.

The subjects consisted of 137 Prathom Suksa 6 of schools (under the control of Bangkok). The pupils' age were ranged from 10 to 12 years.

The questionaires were used to collect the data are, the bio-social, patterns of child rearing practices, social experiences given to children by their parents and the social perspective taking abilities.

Main findings were as follows:

1. It was found that majority of subjects passed at level 3 of social perspective taking ability (89.78 percent),some passed alevel 2

(5.84 percent) and the other passed at level 4 (4.38 percent). These results showed that the levels of social perspective taking abilities of Thai children and those of American children studied by Selman and his associates were the same level, it might be concluded that Thai children in this sampling group had developed as high as social perspective taking abilities American children in similar aged group.

2. Concerning investigation of factors presumably promoted social perspective taking development of children, they were found that (1) the preadolescents whose rearing was psychological were highly social perspective taking abililtes than those with physical punishment (2) the preadolescents with lower control were highly social perspective taking abililtes than those with highly control (3) the preadolescents with highly social experiences given to children by their parents were highly social perspective taking abililtes than those with lower social experiences given to children by their parents. In particular groups of respondent classified by bio-social of preadolescents, the girls were found to have significantly higher social perspective taking abilities comparing to the boys

It is recommended that future research on the development of social perspective taking abilities on various groups of Thai children and youths should be undertaken cross - sectionally as well as longitudinally to confirm levels of social perspective taking established by Selman and his associated in terms ofreliability an validity aspects.